

Hatbrott 2012

*Statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott
och polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv*

Hatbrott 2012

Statistik över självrapporterad utsatthet för
hatbrott och polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv

Rapport 2013:16

Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott

Brottsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott.

Denna rapport kan beställas hos bokhandeln eller hos Fritzes Kundservice,
106 47 Stockholm
Telefon 08-690 91 90, fax 08-690 91 91, e-post order.fritzes@nj.se

Produktion:
Brottsförebyggande rådet
Box 1386, 111 93 Stockholm. Telefon 08-401 87 00, fax 08-411 90 75,
e-post info@bra.se
Brå på Internet www.bra.se

Författare: Fredrik Aspling och Carina Djärv
Layout: Tina Hedh-Gallant
Omslagsillustration: Lotta Sjöberg
Omslag: Tina Hedh-Gallant

© Brottsförebyggande rådet 2013
ISBN 978-91-87335-13-6
ISSN 1100-6676
URN: NBN: SE: BRA-516

Innehåll

Förord.....	5	6A. Afrofobiska hatbrott.....	41
Sammanfattning.....	6	Nivå och utveckling.....	42
1. Inledning.....	8	Brottsstruktur.....	42
2. Bakgrund.....	9	Tillvägagångssätt vid brotten.....	44
3. Metod.....	13	Plats.....	44
Insamling och kodning.....	13	Relation.....	44
Definition och bedömningskriterier.....	15	Uppklarade hatbrott.....	45
Tillförlitlighet.....	15	6B. Antiomska hatbrott.....	46
Jämförbarhet.....	16	Nivå och utveckling.....	46
Resultatredovisning.....	18	Brottsstruktur.....	48
4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott.....	20	Tillvägagångssätt vid brotten.....	48
Nationella trygghetsundersökningen (NTU).....	21	Plats.....	48
Skolundersökningen om brott (SUB).....	25	Relation.....	49
5. Polisanmälda hatbrott – samtliga motiv.....	28	Uppklarade hatbrott.....	49
Nivå och utveckling.....	30	7. Antisemitiska hatbrott.....	50
Brottsstruktur.....	30	Nivå och utveckling.....	51
Tillvägagångssätt vid brotten.....	31	Brottsstruktur.....	52
Plats.....	31	Tillvägagångssätt vid brotten.....	53
Relation.....	32	Plats.....	53
Uppklarade hatbrott.....	32	Relation.....	54
6. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott.....	34	Uppklarade hatbrott.....	54
Nivå och utveckling.....	35	8. Islamofobiska hatbrott.....	55
Brottsstruktur.....	36	Nivå och utveckling.....	56
Tillvägagångssätt vid brotten.....	38	Brottsstruktur.....	56
Plats.....	38	Tillvägagångssätt vid brotten.....	57
Relation.....	39	Plats.....	58
Uppklarade hatbrott.....	39	Relation.....	58
		Uppklarade hatbrott.....	59
		9. Kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott.....	60
		Nivå och utveckling.....	61
		Beskrivning av kristofobiska hatbrott.....	62
		Beskrivning av andra antireligiösa hatbrott.....	62
		Uppklarade hatbrott.....	63

10. Homofobiska, bifobiska och heterofobiska hatbrott	64	14. Hatbrottsarbete i Sverige	88
Nivå och utveckling.....	65	Att synliggöra hatbrott genom att sätta siffror på det.....	88
Brottsstruktur.....	66	Polismyndigheternas arbete mot hatbrott.....	89
Tillvägagångssätt vid brotten.....	67	Rättsväsendets arbete mot hatbrott.....	90
Plats.....	68	Brottsförebyggande arbete mot hatbrott i Sverige.....	90
Relation.....	68	Internationellt arbete mot hatbrott.....	90
Uppklarade hatbrott.....	69	Referenser	92
11. Transfobiska hatbrott	71	Figur- och tabellförteckning	95
Nivå och brottsstruktur.....	72	Tabeller.....	95
Beskrivning av transfobiska hatbrott.....	72	Figurer.....	97
12. Hatbrott med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism	74	Bilaga 1. Läns- och kommuntabeller	100
Nivå och utveckling.....	75	Bilaga 2. Statistisk säkerhet	103
Hatbrottsmotiv.....	76	Självrapporterad utsatthet för hatbrott.....	103
Brottsstruktur.....	77	Polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv.....	104
Tillvägagångssätt vid brotten.....	78	Om tabellerna och statistisk säkerhet.....	107
Plats.....	79		
Relation.....	79		
Koppling till organisation.....	79		
Uppklarade hatbrott.....	80		
13. Regional fördelning	82		
Länsvis fördelning.....	82		
Storstadskommuner.....	85		
Kommuner.....	87		

Att tänka på vid läsning av anmälningsstatistiken med identifierade hatbrottsmotiv

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsciffrorna avrundade till närmaste tiotal.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom det flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4 eller i andra undersökningar om utsatthet.
- Faktorer som påverkar om en hatbrottshändelse kommer med i statistiken inkluderar:
 - Händelsen polisanmäls.
 - Möjligt hatbrottsmotiv uppmärksammas i anmälnans fritext.
 - Händelsen rör en brottskod som ingår i Brås urval, och rätt brottskod sätts på anmälan.
 - Fritexten innehåller något av de drygt 380 sökord som Brå söker på.
 - Ett av motiven till händelsen motsvarar Brås definition av hatbrott (exempelvis ingår inte funktionshinder som motiv).
 - Händelsen bedöms som ett möjligt hatbrott av Brås utredare; till sin hjälp har de interna bedömningskriterier.
- Förändringar som nämns i texten är enligt vår bedömning statistiskt säkerställda (95-procentigt tvåsidigt konfidensintervall) om inte annat anges.

Förord

En man blir kallad ”din äckliga neger” på stan, en be-slöjad kvinna blir spottad på av sin granne och en poj-ke blir hånad på internet för sin sexuella läggning. Det är exempel på händelser som kan förekomma i hat-brottsstatistiken.

Hatbrottsstatistiken kan användas till att studera struktur och utveckling av *polisanmälda* hatbrott i Sverige. I rapporten ges även en bild av självrapporte-rad utsatthet avseende vissa hatbrottsmotiv. Tillsam-mans kan sådana uppgifter vara till hjälp i rättsväsen-dets beslut om åtgärder för att utreda, bekämpa och förebygga denna typ av brottslighet.

Inför årets hatbrottsrapport har en metodföränd-ring genomförts för att effektivisera statistikproduk-tionen. Metodförändringen innebär en övergång från totalundersökning till en urvalsundersökning, där ett hälftenurval görs av samtliga polisanmälningar som svarar mot de brottskoder som ingår i hatbrottssta-tistiken. Vissa tidskrävande arbetsmoment som har bedömts göra marginell skillnad på slutresultatet har även tagits bort.

Redovisningen av självrapporterad utsatthet för hatbrott har utökats. Dels inkluderas ett nytt motiv i

Nationella trygghetsundersökningen (NTU), dels till-kommer resultat från Skolundersökningen om brott (SUB). Självrapporterad utsatthet för hatbrott redovi-sas nu i ett särskilt kapitel.

Ytterligare förändringar innebär att kommunredo-visningen av hatbrottsstatistiken har omarbetats, an-tisemitiska och islamofobiska hatbrott redovisas i se-parata kapitel och analysen av hatbrottsmarkeringen i polisens anmälningssystem (RAR) har utgått.

Vår bedömning är att förändringarna inte har på-verkat kvaliteten på statistiken, däremot tror vi att hatbrottsrapporten nu kan erbjuda en bredare bild av utsattheten för hatbrott.

Rapportens författare är Fredrik Aspling och Cari-na Djärv, båda utredare på Brå.

Stockholm i juni 2013

Erik Wennerström
Generaldirektör

Anna Sellin
Enhetschef

Sammanfattning

Hatbrott 2012 redovisar statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott avseende år 2011 samt över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv avseende år 2012.

NTU: Utsattheten större för främlingsfientliga hatbrott

Enligt *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) 2012 utsattes uppskattningsvis 86 000 personer (1,2 procent) i befolkningen (16–79 år) för 151 000 främlingsfientliga hatbrott år 2011. Uppskattningsvis 28 000 personer (0,4 procent) utsattes för 50 000 antireligiösa hatbrott, och uppskattningsvis 13 000 personer (0,2 procent) utsattes för 21 000 homofobiska hatbrott.

Jämfört med tidigare år kan nivån sägas vara jämn avseende utsatthet för både främlingsfientliga och homofobiska hatbrott.¹

Av de främlingsfientliga hatbrottshändelserna uppgavs 37 procent ha polisanmälts. Av de antireligiösa och homofobiska hatbrottshändelserna var motsvarande siffra 28 respektive 21 procent.

SUB: Vanligt med dubbel utsatthet

Enligt *Skolundersökningen om brott* (SUB) 2012 blev 4,5 procent av de tillfrågade eleverna i årskurs nio utsatta för främlingsfientliga hatbrott år 2011 och 2,2 procent för antireligiösa hatbrott.

Merparten (68 procent) av dem som utsattes för ett antireligiöst hatbrott rapporterade även att de blivit utsatta för främlingsfientliga hatbrott.

Nedåtgående trend för polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv

Av polisanmälningarna från 2012 uppskattas knappt 5 520 innehålla ett identifierat hatbrottsmotiv, vilket är samma nivå som 2011, men uppskattningsvis 6 procent färre jämfört med 2008.

Den nedåtgående trenden sett över de senaste fem åren är tydligast för hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning. Trots den generella minskningen visar vissa motiv en svagt uppåtgående trend, tydligast är den för kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott samt för det afrofobiska motivet.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott vanligast

Fördelningen av de olika hatbrottsmotiven var likadan 2012 som under föregående år, med endast marginella skillnader i andelar. Av anmälningarna bedömdes uppskattningsvis

- 72 procent (3 980 anmälningar) ha främlingsfientliga/rasistiska motiv
- 13 procent (710 anmälningar) ha homofobiska, bifobiska eller heterofobiska motiv
- 6 procent (310 anmälningar) ha islamofobiska motiv
- 5 procent (260 anmälningar) ha kristofobiska och andra antireligiösa motiv
- 4 procent (220 anmälningar) ha antisemitiska motiv
- 1 procent (40 anmälningar) ha transfobiska motiv.

¹ Utsatthet för antireligiösa hatbrott ingår för första gången i årets undersökning.

Olaga hot/ofredande den vanligast förekommande brottstypen

För polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv år 2012 fördelade sig brottskategorierna för huvudbrottet enligt följande:²

- olaga hot och ofredande (41 procent)
- våldsbrott (16 procent)
- ärekränkning (16 procent)
- hets mot folkgrupp (11 procent)
- skadegörelse (6 procent)
- klotter (5 procent)
- olaga diskriminering (2 procent)
- övriga brott (3 procent).

Andelen våldsbrott har minskat under de senaste fem åren (16 procent 2012 jämfört med 21 procent 2008), medan andelen ärekränkning har ökat under samma period (16 procent 2012 jämfört med 12 procent 2008).

Våldsbrott vanligare då motivet är homofobiskt eller afrofobiskt

Vid en jämförelse mellan motiven var andelen våldsbrott särskilt hög för homo-, bi- och heterofobiska hatbrott samt för det afrofobiska motivet. De antisemitiska och islamofobiska motiven redovisade en högre andel av hets mot folkgrupp jämfört med övriga motiv. Olaga diskriminering var i sin tur vanligare för det antiromska motivet medan det kristofobiska motivet utmärkte sig genom att klotter/skadegörelse var den vanligast förekommande brottstypen.

Internet etablerad som brottsplats även för anmälda hatbrott

Den vanligaste brottsplatsen 2012 var en allmän plats, såsom gator, torg eller parker (22 procent). Kategorin övriga platser (främst inomhus) svarade för 13 procent av anmälningarna. Det handlar då om så vitt skilda platser som affärer, snabbmatsrestauranger, tvättstugor och andra personers bostäder. Det egna hemmet

och arbetsplatser var också vanligt förekommande brottsplatser (12 respektive 11 procent), liksom internet (10 procent) som etablerat sig i människors vardag och därmed också blivit en vanlig plats bland anmälda hatbrott.

Gärningspersonen ofta obekant för offret

I 59 procent av de identifierade hatbrottsanmälningarna var gärningspersonen obekant för den utsatta. I 32 procent av fallen var gärningspersonen bekant med den utsatta (till exempel en granne, kollega eller skolkamrat), och i 5 procent av anmälningarna var gärningspersonen en närstående.

Lägst personuppläring vid antiromska hatbrott

Av samtliga identifierade hatbrott som anmäldes år 2011 hade 66 procent klarats upp fram till i början av april 2013. Av dessa *personupplarades* 6 procent. Med personuppläring menas att en person knutits till brottet genom åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Personuppläringen var lägst vid antiromska hatbrott (2 procent) och högst vid afrofobiska hatbrott (8 procent). En del av skillnaderna i personuppläring beror troligen på skillnader beträffande vilka brott som förekommer, eftersom vissa brott är mer svårutredda än andra.

Sextio procent av samtliga hatbrottsanmälningar klarades upp på *teknisk* väg. Med tekniskt upplärande menas att beslut har tagits om att avsluta utredningen, exempelvis på grund av att gärningen inte utgör ett brott, bevis saknas för att kunna utreda vidare eller för att den misstänkta personen är under 15 år och därmed inte straffmyndig. Den tekniska uppläringen var lägst vid antisemitiska hatbrott (35 procent) och högst vid antiromska hatbrott (75 procent).

Andelen *ouppklarade* ärenden var 34 procent. Med *ouppklarade* menas exempelvis att utredning pågår eller att spaningsuppdrag eller misstänkt person saknas. Andelen *ouppklarade* anmälningar var lägre vid antiromska och afrofobiska motiv (23 respektive 29 procent) och högre vid antisemitiska motiv (58 procent).

² Endast ett urval av alla brottstyper ingår. För en komplett förteckning, se den tekniska rapporten (Brå, 2013:17).

1. Inledning

Under mitten av 1980-talet sågs en markant ökning av antalet brott med främlingsfientliga och rasistiska inslag i Sverige.³ Det bidrog till att regeringen i mitten av 1990-talet deklarerade att rättsväsendet skulle prioritera främlingsfientliga brott, vilket är en bakgrund till att rättsväsendet nu ser särskilt allvarligt på om

*ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet.*⁴

Regeringen och rättsväsendets myndigheter har sedan dess på olika sätt verkat för att främja arbetet mot hatbrott. Hatbrott är ett fenomen som numera uppmärksammas inte bara av regeringen och rättsväsendet utan även av media och samhället i stort. Polismyndigheter runt om i landet har under åren genomfört insatser för att öka kunskapen om hatbrott, både internt och bland allmänheten.

I denna rapport presenteras resultaten av Brås hatbrottsstatistik 2012 och uppgifter från två olika brottsofferundersökningar.⁵ Ett av de främsta syftena med rapporten är att ge information om uppskattad nivå, utveckling och struktur för de *polisänmälningar* där Brå under ett år har identifierat olika hatbrottsmotiv, samt uppskattad nivå och utveckling för utsatthet för hatbrott. Ett annat syfte är att bistå rättsväsendet med underlag som kan användas vid kunskapsinventering på området och vid beslut om åtgärder för att utreda, bekämpa och förebygga denna typ av brottslighet. Rapporten syftar även till att bidra med kunskap till den forskning som bedrivs på området samt att följa de internationella åtaganden som Sverige har avseende att rapportera om hatbrott.⁶

³ Säkerhetspolisen (1997, s. 1).

⁴ Straffskärpningsregeln BrB 29 kap. 2 § 7 p. Sexuell läggning var inte inskriven initialt i lagtexten, utan tillkom vid en ändring år 2002.

⁵ *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) och *Skolundersökningen om brott* (SUB).

⁶ Sverige rapporterar årlig hatbrottsstatistik till *kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter* (ODIHR) som tillhör *organisationen för säkerhet och samarbete i Europa* (OSSE).

Hatbrottsrapporten är ett underlag som tillsammans med studier och forskning i övrigt kan ge en något bättre bild av hur situationen avseende hatbrott ser ut i Sverige. Rapporten riktar sig till alla som vill veta mer om hatbrott, såväl regering, riksdag och rättsväsende som allmänhet, intresseorganisationer, media och forskare.

Rapporten är även att betrakta som en årsbok för hatbrottsstatistiken. Som exempel kan statistiken ge en skattad uppfattning om förekomsten av följande omständigheter i polisänmälningar med identifierade hatbrottsmotiv:

- vilket motiv som är vanligast förekommande i anmälningarna
- nivå och utveckling
- tillvägagångssätt vid brotten
- var brotten begås (brottsplats)
- relation mellan gärningsperson och utsatt person
- andelen uppklarade hatbrott, av dem som Brå har identifierat.

Statistiken är framför allt en sammanställning över de brott som har anmälts till polisen och som har identifierats som hatbrott av Brå. I likhet med föregående år och för att ytterligare belysa variationen av hur hatbrott kan yttra sig inkluderas illustrerande exempel baserade på polisänmälningarnas fritexter.⁷

Vid bedömningen av om en anmälan innehåller ett hatbrottsmotiv utgår kodaren från en rad kriterier uppställda i en kodningsmanual. Bedömningen baseras på det som framkommer i polisänmälans samtliga fält, och där utgör fritexten en viktig informationskälla. Förutom det som framkommer om själva händelsen baseras bedömningen på den utsattas upplevelse av händelsen, anmälningsupptagarens uppfattning om den och kodarens kunskap om annan information som är relaterad till händelsen, exempelvis koppling till andra anmälningar.

⁷ Samtliga exempel är typfall, varför namn och platser är fingerade.

2. Bakgrund

Hatbrott med främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska motiv har kartlagts sedan början av 1990-talet.⁸ Även statistik över brott med koppling till den högerextrema miljön har redovisats. Sedan Brå tog över sammanställningen av hatbrottsstatistiken från Säpo år 2006 har större fokus lagts på att ge en mer detaljerad information om de hatbrott som identifieras i polisanmälningarna.⁹

Vad är ett hatbrott?

Hatbrott är inget nytt fenomen, men ett relativt nytt begrepp.¹⁰ I Sverige var det kriminologen Eva Tiby som introducerade begreppet hatbrott genom sin forskning.¹¹

En definition av hatbrott kan innefatta brott som riktas mot människor på grund av exempelvis deras etnicitet, funktionshinder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, religiösa tillhörighet, politiska tillhörighet, sexuella läggning eller ålder.¹² Inom den samlade forskningen påpekas dock att det saknas en vedertagen definition av hatbrott. Diskussioner pågår inom både den akademiska och den yrkesverksamma världen, nationellt och internationellt, och variationen mellan olika länder är stor.¹³ Inom Sverige varierar definitionen även mellan rättsväsendets myndigheter.

Begreppet *hatbrott* öppnar frågor om huruvida brottsmotivationen ligger i hat gentemot andra, eller om det snarare handlar om kriminella uttryck för fördomar. I några länder, exempelvis England och Wales, har polisen börjat använda begreppet *biased motivated crime*, fördomsbrott, istället för hatbrott. Men inte heller det begreppet är oproblemiskt eftersom

även begreppet fördom behöver definieras i denna kontext, och begreppet riskerar att ha en bredare betydelse än vad man egentligen avser när man talar om *hatbrott*.¹⁴

Även om oenighet råder om vad som bör inkluderas i termen hatbrott – om det bör heta hatbrott – råder det internationell enighet om att händelsen är ett resultat av bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde. För individen innebär brottet ett angrepp mot hans eller hennes identitet och värdighet.¹⁵ Men ett enskilt hatbrott kränker dubbelt genom att skapa otrygghet och rädsla inte bara hos den utsatta personen, utan även i den grupp som personen tillhör.¹⁶

Vilka motiv ingår i hatbrottsstatistiken?

Eftersom det inte finns en universell definition av hatbrott finns heller inte en fastställd ram för vilka motiveringar som bör ingå i hatbrottsstatistiken. Vissa länder för ingen sådan statistik, medan andra redovisar statistik över ett eller flera hatbrottsmotiv.¹⁷

Statistiken över självrapporterad utsatthet för hatbrott redovisar hatbrott med

- främlingsfientliga
- homofobiska
- antireligiösa motiv.

I statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv redovisas hatbrott med

- främlingsfientliga/rasistiska
- antisemitiska
- islamofobiska
- kristofobiska och andra antireligiösa

⁸ Säkerhetspolisen (2001, s. 1).

⁹ Brå för ingen redovisning över autonoma rörelser eller brott i den högerextrema/nationalistiska miljön som inte är hatbrott. För en utförligare förklaring, se Brå (2007b, s. 37).

¹⁰ Hall (2005, s. 4).

¹¹ Se vidare i Tiby (1999).

¹² Gerstenfeld (2003, s. 2).

¹³ Petrosino (2003, s. 10).

¹⁴ Hall (2005, kap. 1)

¹⁵ Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO (2008, s. 9).

¹⁶ Gerstenfeld (2003, s. 18)

¹⁷ För mer information, se exempelvis ODIHR (2012).

- homofobiska, bifobiska och heterofobiska
- transfobiska motiv.

I en internationell jämförelse omfattar den svenska statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv fler motiv än i de flesta andra länder. Några länder inkluderar dock fler motiv, såsom funktionsnedsättning, politisk hemvist, ålder och kön. Ett argument som brukar anföras vid en diskussion om vilka motivgrunder som ska ingå är att det är viktigast att undersöka den typ av brottslighet som annan statistik eller andra undersökningar inte fångar upp.

De teoretiska möjligheterna att konstruera underkategorier är obegränsade, men frågan som måste ställas är nyttan av och möjligheterna till att särredovisa utsatthet utifrån de olika motivgrunderna samt vilken efterfrågan som finns. De motiv som ingår i Brås hatbrottsstatistik är dels etablerade sedan tiden då säkerhetspolisen ansvarade för statistiken, dels framtagna i samarbete med statistikens målgrupper.

Bruket av vedertagna teoretiska begrepp

Vissa motiv inom hatbrottsstatistiken är kopplade till begreppet ”anti” (till exempel antisemitism) medan andra motiv är kopplade till begreppet ”fobi” (till exempel islamofobi). Diskussioner om betydelsen och bruket av begrepp som innehåller dessa prefix och suffix pågår ständigt. De begrepp som Brå använder i denna rapport är antingen vedertagna begrepp, eller har tagits fram i samråd med berörda intresseorganisationer. Brå lägger ingen värdering i begreppen.

Definitionen av hatbrott förändrades 2008

Vad som är ett typiskt hatbrott påverkas av hur hatbrott som begrepp definieras och konstrueras. Definitionen bakom statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv utgår från motivet till brottet. Det vill säga att gärningspersonen gett uttryck för fientlighet eller motvilja på grund av föreställningar om hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund, religiös tro, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck – oavsett vem eller vilka som utsätts för brotten.

År 2008 utökade Brå definitionen av vem som kan utsättas för och vara gärningsperson vid ett hatbrott. Sedan dess kan även personer som kan uppfattas representera olika grupper eller frågor som berör hatbrott utsättas, exempelvis journalister, beslutsfattare eller politiker. Detta överensstämmer med hur lagstift-

ningen på området, straffskärpningsregeln¹⁸ i brottsbalken, är utformad. Straffskärpningsregeln aktualiseras oftast vid brott som riktas mot minoritetsgrupper, men den kan lika väl tillämpas exempelvis om en person angrips för att den är av svensk härkomst.

Att anmäla ett hatbrott eller inte

Varje dag begås hatbrott som aldrig kommer till rättsväsendets kännedom. Benägenheten att anmäla ett hatbrott kan påverkas av ett flertal faktorer, exempelvis

- att den utsatta själv *inte definierar en händelse som ett hatbrott eller som brottslig*
- att den utsatta känner *skam* och inte vill erkänna utsatthet
- *rädsla för eventuella repressalier* från gärningspersoner
- *rädsla för att bli ytterligare utsatt eller för sekundär viktimisering* (efter själva brottstillfället) inom rättsväsendet, genom att exempelvis inte bli tagen på allvar eller bli trodd¹⁹
- en känsla av att även om man anmäler ett brott så *leder det inte till något* resultat.

För homofobiska och bifobiska hatbrott kan det vidare handla om att den utsatta inte är öppen med sin sexuella läggning och befärdar att en anmälan kan leda till att den avslöjas för utomstående. Vid främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan det finnas rädsla för att bli identifierad som en papperslös invandrare och bli förpassad ur landet.²⁰ Dessutom kan ett problem vara att det inom rättsväsendet inte finns, eller att den utsatta är osäker på om det finns, tillräckligt med kunskap och resurser för att hantera språkskillnader.²¹

Avseende hur de utsatta upplever att rättsväsendets myndigheter bemöter dem, publicerade Brå 2008 en rapport om diskriminering i rättsprocessen och missgynnande av personer med utländsk bakgrund.²² Resultaten visade att det inom rättsväsendets samtliga led finns generaliserande föreställningar om minoritetsgrupper. Det leder till att personer med utländsk bakgrund²³ inte alltid får samma behandling som per-

¹⁸ Straffskärpningsregeln BrB 29 kap. 2 § 7 p.

¹⁹ Berk, Boyd och Hamner (2003, s. 55) och Tiby (1999, s. 19).

²⁰ Gerstenfeld (2003, s. 54).

²¹ Brå (2008, s. 74–81).

²² Brå (2008).

²³ Brå (2008, s. 7). Förutom utländsk bakgrund inkluderas inhemska etniska minoriteter (till exempel romer) eller religiösa minoriteter (till exempel muslimer).

soner med svensk bakgrund i en liknande situation. Aktörer från rättsväsendet som deltog i Brås studie gav exempel på att vissa minoritetsgrupper kan missgynnas mer än andra. Särskilt utsatta för stereotypa föreställningar inom rättsväsendet är romer, östeuropéer, muslimska grupper och svarta personer. En person som väljer att inte anmäla kan alltså ha blivit illa bemött av rättsväsendets aktörer vid tidigare tillfällen, antingen i Sverige eller i ett annat land.²⁴

Även andra faktorer kan påverka benägenheten att anmäla. Exempelvis kan det vara lättare att anmäla en okänd gärningsperson än någon man känner eller som man med stor sannolikhet kommer att träffa på i vardagen. Anonymiteten i storstäder och bristen på anonymitet på mindre orter kan därför påverka anmälningsbenägenheten.

Likaså påverkas den av om samfund, ledare eller intresseorganisationer av olika skäl förespråkar, eller avråder, människor från att anmäla. Exempelvis kan en organisation uppmana till att anmäla för att synliggöra utsattheten, medan en annan organisation kan avråda på grund av upplevelsen att en anmälan inte leder till något, eller att man befärrar att det kan förvärra situationen för den utsatta personen eller för gruppen som denne tillhör.

Alla faktorer som har beskrivits kan påverka hur stor andel av utsattheten för hatbrott som anmäls till polisen.

Hatincidenter och hatbrott

Hatbrottsforskningen skiljer ofta mellan hatincidenter och hatbrott. Hatbrottsincidenter är händelser som rapporteras till polis och som den utsatta eller andra (exempelvis polismannen som tar emot anmälan) uppfattar innehålla ett möjligt hatbrottsmotiv. Det betyder dock inte att händelsen behöver utgöra ett brott i juridisk mening.²⁵ Efter utredning kan det visa sig att så inte var fallet, eller att det inte går att bevisa att händelsen var ett brott, och utredningen läggs ner. Hatbrott i sin tur är konstaterade brottsliga händelser som begås mot personer på grund av ett visst hatbrottsmotiv,²⁶ något som kan konstateras först i domstol.

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv bygger på händelser som har *anmälts* till polisen. Eftersom anmälningarna inte följs genom rättskedjan till domslut kan incidenter och brott inte särskiljas, utan båda kategorierna ingår i statistiken. Genomgående i rapporten används ändå begreppet hatbrott.

Inget lagrum som reglerar hatbrott

Förutom hets mot folkgrupp, olaga diskriminering²⁷ och straffskärpningsregeln, finns i brottsbalken inga specifika lagrum som reglerar den typ av brott som brukar betecknas som hatbrott.²⁸

Även om ett hatbrott anmäls till polisen finns det ett flertal hinder som behöver överbryggas för att det anmälda brottet ska kunna leda till att en person lagförs.²⁹ Ett brott kan anmälas, men för att det ska registreras som ett hatbrott måste även motivet till brottet identifieras. En bedömning av huruvida en händelse är ett hatbrott eller inte bör ske genom hela rättskedjan, det vill säga hos polis, åklagare och i domstol (se figur 2.1 för beskrivning av flödet i rättskedjan). Bedömningsprocessen av vad som är ett hatbrott försvåras emellertid av att definitionen av hatbrott skiljer sig åt mellan anmälningsmottagande, åtalande och dömande myndigheter.³⁰

Den stora skillnaden mellan antal anmälda och antal lagförda brott med hatbrottsmotiv³¹ kan därför delvis förklaras av att polisen har en vid tolkning av hatbrottsbegreppet, medan åklagare och domare har en striktare tolkningsram. Ytterligare en delförklaring är att aktörerna befinner sig i olika instanser i rättskedjan, med olika uppgifter i samband med fallen: från att

²⁷ Se BrB 16 kap. 8 § (hets mot folkgrupp) och BrB 16 kap. 9 § (olaga diskriminering).

²⁸ Majoriteten av hatbrotten i föreliggande rapport består av brottskategorier som olaga hot/ofredande, misshandel, ärekränkning och skadegörelse/klotter.

²⁹ Tiby (1999, s. 232). En ytterligare problematiserande aspekt är huruvida straffskärpningsregeln tillämpas, något som i dagsläget är svårt att följa upp. För att kunna göra det måste polisen uppmärksamma motivet och underrätta åklagaren om att straffskärpningsregeln ska användas, vilket åklagaren då måste ange i stämningsansökan. Domstolen behöver därefter i domslutet ange om straffskärpningsregeln tillämpats, något som den inte är skyldig att göra.

³⁰ Tiby (2007, s. 7).

³¹ Vid en undersökning genomförd av Brå (2002, s. 6–7) följdes alla hatbrott som anmäldes år 2000, från anmälan till tingsrättsdom. Av knappt 4 300 anmälda hatbrott lades nästan nio av tio ned och av de 8 procent (360 hatbrott) som ledde till åtal åberopade åklagaren straffskärpningsregeln i 42 fall. I domstolarna skärptes straffet för 46 hatbrott. Det fanns dock ingen enhetlig praxis för hur domstolarna tillämpade straffskärpningsregeln.

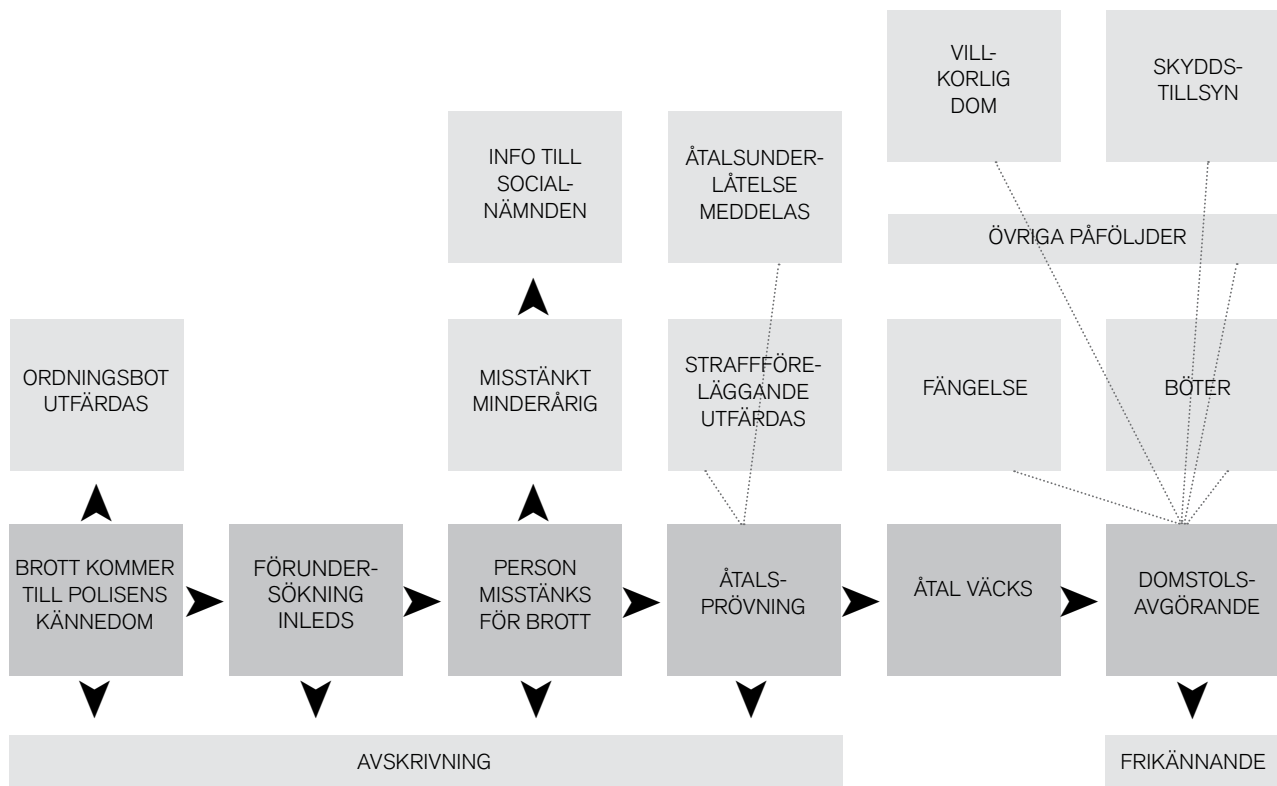
²⁴ I en rapport från Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO, (2007, s. 46) där 33 ungdomar och unga vuxna med afrikansk bakgrund intervjuas om bland annat anmälan av rasism och diskriminering, påpekas att det finns ett flertal upplevelser av att det är meningslöst att anmäla brott till polisen främst för att förtroende saknas för polisen och för att man är rädd för att inte bli trodd.

²⁵ Hall (2005, s. 11–13).

²⁶ Gerstenfeld (2003, s. 66) och Tiby (1999, s. 2).

ta emot en hatbrottsanmälan, vidare till att styrka att ett brott begåtts och slutligen visa att det är ställt utom rimligt tvivel att gärningspersonen är skyldig.³²

Figur 2.1. Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan.

³² Tiby (2007, s. 7). Tiby beskriver hur polisen som är först i rättskedjan måste arbeta utifrån en vid definition av hatbrott för att erhålla medborgarnas legitimitet. I senare led i rättsväsendet, som i domstolen, måste dock godtagbara bevis framställas.

3. Metod

I detta kapitel beskrivs den metod som ligger till grund för statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, och som har effektiviserats inför årets produktionsomgång. En mer omfattande och detaljerad redovisning av undersökningens metod och metodförändringen ges i en fristående teknisk rapport (Brå 2013:17).

Självrapporterad utsatthet för hatbrott

I rapporten redovisas även uppgifter om självrapporterad utsatthet för hatbrott år 2011 utifrån *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) och *Skolundersökningen om brott* (SUB). För utförliga beskrivningar av metoderna för dessa undersökningar hänvisas till respektive undersöknings tekniska rapport.³³ En kort beskrivning, med fokus på de metodologiska aspekter som är relevanta för utsatthet för hatbrott ges i resultatavsnittet samt i den tekniska rapporten för hatbrottsstatistiken.³⁴

Effektivisering av hatbrottsstatistikens produktion

Regeringen har uttryckt önskemål om att hatbrottsstatistiken ska framställas på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Statskontoret konstaterade i sin granskning 2011³⁵ av Brås statistikverksamhet att metoden var kostnadskrävande och borde ses över, vilket ledde till ett krav på att redovisa åtgärder för ökad effektivitet i regleringsbrevet för Brå avseende år 2012.³⁶ Inför

årets produktionsomgång har därför en större metodförändring genomförts.

Sammanfattningsvis har statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv gjorts om från att vara en totalundersökning till att vara en urvalsundersökning, och kompletterande datainsamlingssteg³⁷ och tidskrävande arbetsmetoder³⁸ som har bedömts göra marginell skillnad på resultatet har rationaliserats bort. Den övergripande bedömningen av metodförändringen är att den inte har påverkat statistikens kvalitet. Med tanke på att undersökningen numera är en urvalsundersökning tillkommer dock en statistisk felmarginal på de skattade siffrorna, och den måste beaktas vid exempelvis jämförelser över tid. En mer omfattande och detaljerad beskrivning av metodförändringen och dess inverkan på statistiken ges i den tekniska rapporten.³⁹

Insamling och kodning

Hatbrott är inte ett brott som uttryckligen regleras i egna bestämmelser i brottsbalken. Det finns inte heller någon brottskod för hatbrott i polisens system för att registrera anmälningar. Det innebär att det i dagsläget inte är möjligt att producera statistik över polisanmälda hatbrott med samma tillvägagångssätt som används för den officiella statistiken över anmälda brott. Sedan 2008 kan dock polisen genom ett fält i RAR⁴⁰ markera om ett anmält brott är ett misstänkt hatbrott

³³ Brå 2013:2 (Teknisk rapport för NTU) och Brå 2013:4 (Teknisk rapport för SUB).

³⁴ Brå (2013c).

³⁵ Statskontoret (2011).

³⁶ Direktiven gällande hatbrottsstatistiken ändrades från att redovisa vilka åtgärder som gjorts för att *utveckla* statistiken till att redovisa vilka åtgärder som gjorts för att *effektivisera* produktionen av den.

³⁷ Granskning av samtliga anmälningar avseende hets mot folkgrupp och olaga diskriminering samt anmälningar som polisen har markerat som misstänkta hatbrott i sitt ärendehanteringssystem för att ta upp en anmälan.

³⁸ Att ringa polisens utredare för kompletterande information, granska och koda in relaterade anmälningar och söka anmälningar via pressklipp.

³⁹ Brå (2013c).

⁴⁰ Rationell anmälningsrutin (RAR) är polisens datorsystem för att registrera en anmälan.

eller inte.⁴¹ Markeringen infördes inte i syfte att föra statistik över antalet anmälda hatbrott utan för att uppmärksamma hatbrott som fenomen.⁴²

Metoden för att identifiera hatbrottsanmälningar bygger istället på sökningar och manuella granskningar av ett slumpmässigt urval anmälningar avseende särskilt utvalda brottskategorier. Anmälningar som bedöms uppfylla Brås definition av hatbrott kodas in och bildar, efter uppräknig till populationsnivå, statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv. Ytterst är det vid anmälningstillfället målsägandens subjektiva upplevelse som avgör om handlingen betraktas som ett hatbrott.⁴³ Att data samlas in vid anmälningstadiet resulterar i en antalsmässigt mer omfattande statistik jämfört med om statistiken skulle ha samlats in i ett senare led i rättskedjan eftersom det bara är en liten del av antalet anmälda brott som går vidare till åtal.

Population

Populationen för undersökningen är brottsanmälningar registrerade i Sverige under år 2012 avseende särskilt utvalda brottstyper. De brottstyper som ingår är våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse, klotter, olaga diskriminering och diverse övriga brott.⁴⁴ Avgränsningen baseras på de brottstyper som Säkerhetspolisen (Säpo) vid inrättandet av den nationella hatbrottsstatistiken bedömde förekomma vid hatbrott. Av den anledningen görs inte sökning på anmälningar avseende exempelvis narkotikabrott, personrån och sexualbrott. Effekten av denna avgränsning är svår att uttala sig om, men det innebär troligen att en del hatbrott förbigås. Avgränsningen har emellertid behållits för att uppnå jämförbarhet i statistiken över tid.

⁴¹ Fältet som infördes nationellt på polismyndigheterna är obligatoriskt och innebär att anmälningsupptagaren måste svara på frågan om det aktuella brottet är ett misstänkt hatbrott eller ej.

⁴² Hatbrottsmarkeringen har specialstuderats av Brå sedan den infördes 2008 fram till 2011. Även om definitionen av hatbrott skiljer sig mellan Brå och polisen har majoriteten av anmälningarna ändå bedömts som felmarkerade. Se tidigare årsböcker för hatbrottsstatistiken och tillhörande tekniska rapporter för mer information.

⁴³ Detta är samma utgångspunkt som vid den officiella statistiken över anmälda brott.

⁴⁴ För en komplett förteckning över vilka brottskoder som ingår, se bilaga 2 i den tekniska rapporten (Brå 2013c).

Datinsamling och urval

Polisanmälningar med möjliga hatbrottsmotiv fångas upp genom att söka efter hatbrottsrelaterade ord och fraser i fritexten på ett obundet slumpmässigt urval (OSU) om hälften av anmälningarna som ingår i populationen. På grund av att urvalet görs månadsvis med en buffertperiod på två månader missas ärenden som tillkommer i de fall polisen efter buffertperioden uppdaterat ett ärende med en brottskod som ingår i populationen. På grund av detta är urvalsstorleken 48,4 procent av de relevanta anmälningarna från 2012. För hela året fanns för de utvalda brottstyperna drygt 373 000 anmälningar, och av dessa slumpades drygt 180 000 anmälningar fram för att genomsökas med en sökordslista bestående av hatbrottsrelaterade ord och fraser. Varje år ses sökordslistan över och uppdateras genom att nya ord läggs till och gamla ord som inte ger relevanta träffar tas bort. Inför produktionen av 2012 års statistik utgjordes listan av drygt 380 ord och fraser. Genomsökning med sökordslistan fångade upp knappt 15 000 anmälningar som sedan har granskats manuellt. För en detaljerad beskrivning av datinsamlingen och sökordslistan hänvisas till den tekniska rapporten.⁴⁵

Manuell granskning och kodning

De anmälningar med möjliga hatbrottsmotiv som fångades upp vid genomsökningen med sökordslistan har granskats manuellt av två olika personer i tre olika steg. Anmälningar som motsvarar Brås definition av hatbrott kodades in som sådana efter att ha genomgått följande process:

1. *Bortgallring*: I ett första steg sker en bortgallring av anmälningar som absolut inte bedöms som hatbrott enligt Brås definition. Vid minsta misstanke om att det kan röra sig om ett eventuellt hatbrott går anmälan vidare till nästa steg.
2. *Kodning*: I ett andra steg läses anmälan igenom noggrant och samtliga variabler för de anmälningar som bedöms innehålla hatbrott kodas. Svårbedömda anmälningar diskuteras mellan utredarna.
3. *Kvalitetskontroll/rättning*: Slutligen görs en kvalitetskontroll. Anmälningar kodade som hatbrott och samtliga kodade variabler granskas och korrigeras i de fall det behövs. Diskussion förekommer vid svårbedömda fall.

⁴⁵ Brå (2013c).

Definition och bedömningskriterier

För statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv används följande definition av hatbrott:

Brott mot person, grupp, egendom, institution eller representant för dessa, som motiveras av rädsla för, fiendlighet eller hat mot den utsatta grundat på hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning samt könsöverskridande identitet eller uttryck⁴⁶ som gärningspersonen tror, vet eller uppfattar att personen eller gruppen har.

Följande hatbrottsmotiv omfattas av definitionen och redovisas i statistiken: främlingsfientliga/rasistiska⁴⁷ (av dessa särredovisas afro-fobiska och antiromska), antisemitiska, islamofobiska, kristofobiska, andra antireligiösa, homofobiska, bifobiska, heterofobiska samt transfobiska. Tillsammans med interna bedömningskriterier ligger definitionen till grund för vilka anmälningar som bedöms innehålla hatbrott vid den manuella granskningen. En utförligare beskrivning av de olika motiven och bedömningskriterierna ges i den tekniska rapporten.⁴⁸

Fastställande av om en anmälan innehåller ett hatbrottsmotiv

Bedömningen utgår från *all information* som finns att tillgå i polisanmälningen, framför allt den information som framkommer i fritextfältet. Att bedömningen utgår från polisanmälans fritext innebär att den till största delen utgår från den utsattas upplevelse av händelsen och gärningspersonens motiv. Förutom *den utsattas berättelse* kan bedömningen baseras på anmälningsupptagarens uppfattning om händelsen, gärningspersonens signalement, namn på den utsatta och på gärningspersonen och kodarens kännedom om annan information kopplad till händelsen, exempelvis från relaterade anmälningar.

⁴⁶ Det vill säga vilket kön man upplever sig tillhöra samt hur någon väljer att uttrycka sitt biologiska kön, sociala kön och/eller det kön man identifierar sig som.

⁴⁷ Sedan 2008 ingår förutom främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter även främlingsfientliga hatbrott mellan minoriteter och mot majoriteten.

⁴⁸ Brå 2013c.

Flera motiv – det mest framträdande väljs

Motivbilden är inte alltid enkel att bedöma eftersom en brottsanmälan kan innehålla flera möjliga hatbrottsmotiv. I dessa fall är riktlinjen att välja det mest *framträdande* motivet. När flera motiv bedöms vara lika framträdande får slumpen avgöra vilket som väljs. Det är dock ett mycket sällsynt förfarande.

I vissa fall kan det finnas andra motiv bakom ett brott, exempelvis hämnd, men det räcker med att ett av motiven överensstämmer med Brås hatbrottsdefinition för att det ska bedömas som hatbrott. En fråga som exempelvis kan uppstå är huruvida ett olaga hot är motiverat av gärningspersonens främlingsfiendlighet eller om det är motiverat av indrivning av en skuld.⁴⁹ Framkommer det med tydlighet att det är indrivning av en skuld som motiverat gärningen bedöms inte brottet som hatbrott. För att fastställa om ett misstänkt främlingsfientligt hatbrott är ett hatbrott eller inte kan en testfråga ställas: Skulle brottet ha skett om offret hade samma etnicitet som gärningspersonen?⁵⁰ Motsvarande fråga kan även ställas för de andra hatbrottsmotiven.

Tillförlitlighet

En första förutsättning för att ett brott ska komma med i statistiken över anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är att händelsen kommit till polisens kännedom. Benägenheten att anmäla ett brott varierar mellan brottstyperna och över tid. Utifrån tidigare studier kan konstateras att skillnaden mellan faktisk och anmäld brottslighet, det så kallade mörkertalet, är stor vid hatbrott.⁵¹ Anmälningsbenägenheten kan också variera mellan de olika grupperna som blir utsatta för hatbrott, exempelvis kan förtroendet för rättsväsendet variera och påverka om de utsatta anmäler brott till polisen.⁵² Mörkertalet har betydelse för möjligheten till bedömningar av utvecklingen av de anmälda hatbroten, men även för beskrivningar av hatbrottens struktur.

När det gäller hatbrottsstatistiken kan man tala om två typer av mörkertal. En typ av mörkertal är av ovan nämnt slag, det vill säga hatbrott som sker men som aldrig anmäls till polisen. Den andra typen av mörkertal består av de hatbrott som anmäls till polisen, men där hatbrottsmotivet inte uppmärksammas i anmä-

⁴⁹ Green, McFalls och Smith (2003, s. 30).

⁵⁰ Tiby (1999, s. 223).

⁵¹ Se exempelvis Forum för levande historia (2006a). För en utförligare beskrivning av dessa begrepp, se Brå (2006 s. 66–67).

⁵² Brå (2007a, s. 24).

lans fritext eller att fritexten inte innehåller ord som återfinns i sökordslistan och därmed inte fångas upp vid genomsökningen. Det kan många gånger vara frågan om känslig information som det inte är säkert att den utsatta vill delge polisen vid anmälningstillfället. Ett hatbrottsmotiv kan också uppmärksammas vid ett senare tillfälle än vid själva anmälningstillfället, vilket gör att de inte har möjlighet att komma med i hatbrottsstatistiken.

De anmälda hatbrottens nivå och karaktär påverkas av i vilken grad de hatbrott som trots allt anmäls till polisen registreras som sådana vid anmälningstillfället. Dessutom är det en förutsättning att det anmälda brottet rubriceras i enlighet med någon av de brottskoder som genomsökningen med sökordslistan baseras på och att brottet såsom det beskrivs i anmälan överensstämmer med Brås definition av hatbrott samt att händelsen bedöms som ett sådant av Brås utredare som till sin hjälp har interna bedömningskriterier.

När man använder statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv bör man ha i åtanke att statistiken endast redovisar anmälningar som har varit möjliga att identifiera som hatbrott med hjälp av den metod och definition som används. Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv kan endast antas ge en *minimiuppskattning* av de anmälda hatbrotten.

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv ger ingen information om hur många hatbrott som faktiskt har begåtts. Brottsofferundersökningar som Nationella trygghetsundersökningen (NTU) och Skolundersökningen om brott (SUB) är lämpligare källor för att mäta utsattheten för hatbrott ute i samhället eftersom de har potential att även fånga upp händelser som inte uppges vara polisanmälda. I NTU uppges generellt sett fler hatbrott vara polisanmälda än vad som återfinns i statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv vilket tyder på att statistiken över polisanmälningar endast fångar upp en del av de hatbrott som anmäls till polisen.

Urvalsosäkerhet

Då statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv numera bygger på en urvalsundersökning tillkommer ytterligare en osäkerhet, nämligen den som uppstår i och med att statistiken bygger på ett urval. Eftersom urvalet är slumpmässigt kan denna osäkerhet uppskattas genom att använda konfidensin-

tervall.⁵³ Konfidensintervallet ger en god uppfattning om vilka skillnader som inte beror på slumpen. Urvalsstorleken som är satt till 50 procent av populationen är att betrakta som mycket stor, vilket ger en lägre urvalsosäkerhet jämfört med om urvalsstorleken hade varit mindre. Trots detta blir osäkerheten stor då man studerar motiv med få identifierade hatbrottsanmälningar eftersom de bygger på få observationer. Det betyder att skattningarna av anmälningarna för samtliga motiv är säkrare än för de främlingsfientliga/rasistiska, som i sin tur är säkrare än skattningarna för det transfobiska motivet. Därutöver är urvalsosäkerheten större vid detaljerade analyser inom ett hatbrottsmotiv (exempelvis av brottsplats eller tillvägagångssätt) jämfört med osäkerheten för det totala antalet identifierade anmälningar för motivet i fråga.

En lathund för beräkning av ett tvärsidigt 95-procentigt konfidensintervall samt exempel på hur man går tillväga finns i bilaga 2. De förändringar som nämns i resultatdelen är statistiskt säkerställda om inget annat anges. Observera att konfidensintervallet endast avser den osäkerhet som är kopplad till urvalsförfarandet och inte täcker in de andra felkällor som statistiken är behäftad med.

Jämförbarhet

När man studerar utvecklingen av hatbrott över tid eller jämför med annan statistik är det viktigt att ta hänsyn till nedanstående information.

Utveckling över tid

När man vill dra slutsatser om utvecklingen av antalet identifierade hatbrottsanmälningar över tid är det nödvändigt att vara medveten om att det skett förändringar i hatbrottsstatistikens metod och definition, som medför att det kan vara svårt att göra vissa jämförelser över tid.

Ett exempel på en sådan förändring är att Brå inför datainsamlingen av 2008 års statistik genomförde en större definitionsförändring av vad som är ett hatbrott i hatbrottsstatistiken. Definitionen utvidgades till att utöver främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter, antisemitiska, islamofobiska och homofobiska hatbrott även inkludera främlingsfientliga hatbrott mellan minoriteter och mot majoriteten, kristofobiska hatbrott, andra antireligiösa hatbrott, bi- och heterofobiska

⁵³ Konfidensintervall i den här rapporten anger inom vilket intervall (skattningen plus/minus felmarginalen) det sanna värdet med 95 procents sannolikhet finns.

hatbrott samt transfobiska hatbrott. Definitionen utvidgades även till att inkludera representanter för de grupper som omfattas av definitionen. Brå bedömer att det på grund av definitionsförändringen inte utan vidare går att jämföra nivåerna för samtliga hatbrott och främlingsfientliga/rasistiska hatbrott efter år 2008 med tidigare år. För islamofobiska, antisemitiska och homofobiska hatbrott har definitionsförändringen mindre betydelse och jämförelser med tidigare år är därför möjliga.

Utöver definitionsförändringen år 2008 utökades metoden för att fånga upp hatbrottsanmälningar med två ytterligare datainsamlingssteg: dels en totalundersökning av samtliga anmälningar avseende hets mot folkgrupp och olaga diskriminering, dels insamling och granskning av de anmälningar polisen markerat som misstänkta hatbrott i RAR. De kompletterande datainsamlingsstegen har dock haft en mindre effekt på antalet identifierade hatbrott och har därför mindre betydelse för möjligheter till jämförelse mellan åren.

Inför årets datainsamling genomfördes en större metodförändring i syfte att effektivisera statistiskproduktionen. Undersökningen har gjorts om från att vara en totalundersökning till att vara en urvalsundersökning. Urvalet skattas därefter till populationsnivå, det vill säga till en nivå som om samtliga polisanmälningar hade ingått i undersökningen. Brå bedömer att vid jämförelser över tid måste hänsyn tas till den osäkerhetsmarginal som uppstår med anledning av användningen av en urvalsundersökning. Mer information om osäkerhetsintervall finns i bilaga 2.

Som ett ytterligare led i effektiviseringsarbetet har de datainsamlingsmetoder som tillkom år 2008 rationaliserats bort, likaså möjligheterna för relaterade anmälningar att komma med i statistiken samt anmälningar som inte fångats upp på annat sätt men som media uppmärksammat. Dessa förändringar bedöms ha mindre effekt på antalet identifierade hatbrottsanmälningar och har därför mindre betydelse vid jämförelser över tid.

Varje år ses sökordslistan över och uppdateras genom att nya ord läggs till och gamla ord, som inte ger relevanta träffar, tas bort. Listan med sökord utarbetades ursprungligen av Säpo. Sedan Brå tog över hatbrottsstatistiken har arbetet med att utveckla listan med sökord fortsatt. En årlig förändring av sökordslistan medför att urvalet inte är exakt detsamma varje år. Brås bedömning är att detta inte har någon större betydelse för jämförbarheten eftersom språkbruket rent generellt förändras, och justeringarna i sökordslistan syftar till att följa dessa förändringar.

Identifierade hatbrottsanmälningar i jämförelse med NTU

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv avser i denna rapport anmälningar registrerade år 2012, medan uppgifter om självrapporterad utsatthet för hatbrott utifrån Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2012 avser utsatthet under 2011. Därutöver skiljer sig undersökningarna åt, dels genom att NTU mäter utsatthet bland privatpersoner, medan målsäganden i hatbrottsanmälningarna kan vara såväl privatpersoner som exempelvis organisationer och församlingar, dels genom vilka brottstyper som undersöks. I statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv undersöks anmälningar avseende våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse, klotter, olaga diskriminering och diverse övriga brott, medan NTU mäter privatpersoners utsatthet för hatbrott avseende misshandel, hot, trakasserier och rån (även de händelser som inte uppges vara polisanmälda). Den sistnämnda brottstypen undersöks inte i statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, och trakasserier behöver inte utgöra brott.

Generellt är antalet hatbrottsmotiverade händelser som i NTU uppges vara polisanmälda fler än vad som framgår av hatbrottsstatistiken. Det torde framför allt bero på att NTU har förmåga att fånga upp en betydligt högre andel av alla hatbrott som sker och anmäls. Men även uppgifterna från NTU är behäftade med metodproblem. Ett sådant är att utsatta respondenter i NTU kan tro att brottet är polisanmält (om de varit i kontakt med polisen) fast det inte är det. Det kan även förekomma att den tillfrågade uppfattar det som socialt önskvärt att uppges att ett hatbrott är polisanmält. Händelser kan placeras fel i tiden eller förträngas, vilket betyder att den tillfrågade oavsiktligt också kan svara fel på grund av att hon eller han inte minns. När det ställs frågor om hatbrott kan det finnas en risk att drabbade inte vill berätta om händelserna. Dessutom kan det vara så att den utsatta upplever gärningen som ett hatbrott, men att den inte definieras så enligt hatbrottsstatistiken.⁵⁴ Risk finns därför för såväl över- som underrapportering av antalet brottsliga händelser.⁵⁵

⁵⁴ Brå (2007a). Ett exempel är om en person utsätts för ett hatbrott på grund av funktionshinder.

⁵⁵ Brå (2013b, s. 19).

Identifierade hatbrottsanmälningar i jämförelse med annan kriminalstatistik

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är inte jämförbar med den officiella kriminalstatistiken avseende anmälda brott. Den redovisade enheten för hatbrotten är brottsanmälan och inte anmälda brott. En anmälan kan innehålla ett eller flera brott, och för hatbrott redovisas huvudbrottet, det vill säga brottet med strängast straffskala. Den officiella kriminalstatistiken för anmälda brott redovisar alla brott i anmälan.

Sedan 2007 redovisas även uppgifter om uppklarade hatbrottsanmälningar. Dessa uppgifter är inte heller jämförbara med den officiella statistiken över uppklarade brott av samma anledning som ovan, men även då det avser olika tidsperioder. I hatbrottsstatistiken redovisas beslut för de hatbrott som anmälts under ett visst år. I den officiella statistiken redovisas alla uppklaringsbeslut som gjorts under ett år, oavsett om brottet är anmält samma år eller under tidigare år.

En övergripande anledning till att hatbrottsstatistikens olika enheter inte definieras eller räknas på samma sätt som den officiella statistikens, exempelvis vid anmälda brott, är för att kunna behålla tidsserier och se utvecklingen över tid.

Resultatredovisning

Redovisningsenheter och variabler

I rapporten presenteras respektive hatbrottsmotiv i separata kapitel. De *redovisningsenheter* som presenteras är inkommen respektive uppklarad *anmälan*.

Information om de identifierade hatbrottsanmälningarna presenteras utifrån ett antal variabler som beskriver det i anmälan upptagna brottet. De *variabler* som presenteras är huvudbrott, motiv, tillvägagångssätt, brottsplats, relation mellan gärningsperson och utsatt, regional indelning, uppklaringsbeslut och om brottet visar tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism eller till en sådan organisation. Samtliga variabler finns beskrivna i den tekniska rapporten.⁵⁶

När man läser rapporten är det viktigt att ha i åtanke att flera av redovisningarna innehåller små tal. Följden blir att de procentuella förändringarna kan bli mycket stora från år till år (det är inte ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer) även om skillnaden i absoluta tal är liten.

I redovisningen är det på grund av låga tal inte alltid möjligt att redovisa alla motiv eller variabler se-

parat.⁵⁷ I årets rapport är redovisningen i större utsträckning än tidigare baserad på andelar, dessutom har flera kategorier med låga tal slagits samman. Förändringen har införts dels med tanke på att dessa låga tal är skattade och behäftade med en urvalsosäkerhet, dels för att tydligare lyfta fram de mer framträdande kategorierna i de olika motiven och därmed ge en mer beskrivande presentation avseende exempelvis plats eller relation.

I redovisningen av polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är antalen avrundade till närmaste tiotal i den löpande texten men är redovisade i exakt uppskattat antal i tabellerna.

Inkomna anmälningar

Antalet inkomna anmälningar avser de anmälningar som polisen registrerat i sina ärendesystem under kalenderåret 2012. Brotten kan dock ha begåtts under tidigare år. I denna rapport redovisas större delen av statistiken i enheten *anmälan*, och redovisningen sker efter huvudbrott.⁵⁸

Uppklarade anmälningar

Antalet uppklarade anmälningar är ett mått på polisens och åklagarnas hantering av inkomna anmälningar. Begreppet uppklarat är polisiärt och innebär att en anmälan om brott har fått ett avslut, antingen genom att en person bundits till brottet eller genom en annan form av beslut att avsluta utredningen. Uppklarade anmälningar innebär alltså inte att någon har dömts. Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som bedömts vara hatbrott. Denna redovisning utgår från hur de anmälningar som registrerades år 2011 har klarats upp utifrån slutredovisningsuppgifter från polis och åklagare fram till och med början av april 2013.⁵⁹

⁵⁷ Enligt personuppgiftslagen (1998:204) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 24 kap. 8 § får det inte finnas någon risk för att enskilda individer skulle kunna identifieras i statistiken.

⁵⁸ Med huvudbrott menas att om det finns flera brott registrerade i en anmälan och samtliga bedöms som hatbrott så redovisas endast det som har strängast straffskala. Till exempel om en anmälan innehåller brottstyperna misshandel, olaga hot och ärekränkning och samtliga av dessa bedöms vara hatbrott redovisas endast huvudbrottet, vilket i detta fall är misshandel.

⁵⁹ Eftersom anmälda hatbrott inte alltid klaras upp samma år som de anmäls, har de hatbrottsanmälningar som registrerades under 2011 följts upp för denna redovisning. Endast 3 procent av samtliga anmälningar registrerade år 2011 med identifierade hatbrottsmotiv var fortfarande under utredning i början av april 2013. Normalt sett görs uttaget den sista mars, men på grund av påskens infallande blev uttaget fem dagar senare i år. Vi bedömer dock att det inte har påverkat statistiken.

⁵⁶ Brå (2013c).

Uppklarade brott redovisas i två kategorier: *personuppklarade hatbrott*, som innebär att en person har bundits till brottet, samt *tekniskt uppklarade hatbrott*. Ett tekniskt uppklarat brott innebär att det inte kan styrkas att ett brott har begåtts, att den anmälda gärningen inte bedöms vara brott, att den misstänkta personen är minderårig (under 15 år) och därmed ej straffbar, eller övrigt tekniskt uppklarat (till exempel när en angivelse saknas/återkallats). I avsnittet redovisas även hur stor andel av anmälningarna som är uppklarade vid det aktuella tillfället för datauttaget. Ett brott är uppklarat när det exempelvis är under utredning eller då spaningsuppslag eller misstänkt person saknas.

4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv säger inte mycket om förekomsten av hatbrott i samhället. De flesta brott anmäls nämligen inte.

Ett sätt att uppskatta förekomsten av hatbrott är att fråga människor om de anser sig ha blivit utsatta för ett sådant brott. Sedan tidigare har vi redovisat utsatthet enligt *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU). Från och med 2012 kommer ytterligare en självrapporteringsstudie att ingå i hatbrottsrapporten: *Skolundersökningen om brott* (SUB). Medan NTU re-

dovisar utsatthet bland befolkningen i åldrarna 16–79 år redovisar SUB utsatthet bland elever i nionde klass.

Dessa två undersökningar tar sikte på enskilda personers utsatthet. Statistiken över polisanmälda hatbrott inbegriper även händelser riktade mot föreningar, företag och andra organisationer.

Den utsattas egen upplevelse avgör om händelsen är ett hatbrott

Metoderna skiljer sig något åt mellan de två undersökningarna,⁶⁰ men gemensamt är att privatpersoner via enkät eller telefonintervju har fått svara på om de upplever att vissa beskrivna händelser eller förutsättningar stämmer in på händelser som de har upplevt under det föregående året.

Det är viktigt att poängtera att det i dessa undersökningar är den utsattas egen upplevelse som avgör om händelsen klassas som ett hatbrott eller inte. Det sker ingen ytterligare granskning eller värdering av svaren. Undersökningar har visat att vissa faktorer kan påverka hur väl svaren stämmer överens med den upplevda händelsen. Till exempel kan svarspersonen känna en social förväntan att svara i en viss riktning, eller så kan personen missminna sig detaljer om händelsen. Även om forskare är medvetna om risken för dessa och andra felkällor anses självdeklarationsundersökningar ge förhållandevis tillförlitliga resultat.⁶¹ De ger i flera avseenden en bättre bild av utsattheten i samhället än studier av polisanmälningar.

Resultat i korthet

- Enligt *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) var det år 2011 uppskattningsvis 1,2 procent av befolkningen (16–79 år) som blev utsatta för främlingsfientliga hatbrott. Andelen utsatta för antireligiösa hatbrott var 0,4 procent, och andelen utsatta för homofobiska hatbrott var 0,2 procent.
- Främlingsfientliga hatbrott uppgavs vara polisanmälda i större utsträckning (37 procent) än antireligiösa (28 procent) och homofobiska (21 procent).
- Enligt *Skolundersökningen om brott* (SUB) framkom att 4,5 procent av de tillfrågade eleverna i årskurs nio blivit utsatta för främlingsfientliga hatbrott år 2011, och 2,2 procent av ungdomarna rapporterade utsatthet för antireligiösa hatbrott under samma år.
- Merparten (68 procent) av dem som blivit utsatta för ett antireligiöst hatbrott enligt SUB rapporterade även att de blivit utsatta för främlingsfientliga hatbrott.

⁶⁰ Mer information om de olika metoderna finns i metodavsnittet och i den tekniska rapporten.

⁶¹ Junger-Tas och Marshall (1999).

Nationella trygghetsundersökningen (NTU)

I det här avsnittet presenteras befolkningens erfarenhet av och utsatthet för både anmälda och ej anmälda hatbrott utifrån självrapporterad utsatthet i *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU). Förutom utsatthet för främlingsfientliga och homofobiska hatbrott redovisas från och med i år även uppgifter om utsatthet för antireligiösa hatbrott.

För en beskrivning av undersökningen och dess metod hänvisas till originalrapporten (Brå 2013:1) och dess tekniska rapport (2013:2). En kort beskrivning, med fokus på de metodologiska aspekter som är relevanta för utsatthet för hatbrott ges nedan, samt i den tekniska rapporten.⁶²

Kort om undersökningen

I Brås nationella trygghetsundersökning (NTU) tillfrågas ett urval av befolkningen i åldern 16-79 år om utsatthet för ett tiotal brottstyper. För brottstyperna personrån, misshandel, hot och trakasserier⁶³ ställs uppföljningsfrågor om den utsatta upplever att det fanns någonting främlingsfientligt, homofobiskt eller antireligiöst i motivet till händelsen.⁶⁴ Uppföljningsfrågan om utsatthet för antireligiösa hatbrott ställdes för första gången i NTU 2012. Frågorna som ställs är följande:

Upplever du att det fanns något främlingsfientligt i motivet? Med främlingsfientlighet menas här att man utsattes för att man har en annan etnisk bakgrund.

Upplever du att det fanns något om din religion i motivet? Med det menas att man utsattes för att man är (eller av gärningspersonen upplevdes vara) religiös (eller ha en annan religion än gärningsmannen).

Upplever du att det fanns något homofobiskt i motivet? Med homofobiskt menas här att man utsattes för att man är (eller av gärningspersonen upplevdes vara) homo-, bi-, eller transperson.⁶⁵

⁶² Brå (2013c).

⁶³ Med trakasserier avses en serie händelser. Varje serie räknas som en trakasserihändelse. Trakasserier behöver inte utgöra ett brott. Om de utgör brott rubriceras de enligt gällande brottsrubricering i brottsbalken, exempelvis hot, ofredande och hemfridsbrott.

⁶⁴ Brå (2013b, s. 43–44, 57, 66 och 71–72).

⁶⁵ Svartalternativen för frågorna är Ja, Nej, Vet ej eller Vill ej svara.

Tänk på detta vid läsning av resultaten

För det första avser självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt NTU 2012 utsatthet under föregående kalenderår, det vill säga år 2011, medan statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv utgörs av anmälningar från år 2012.

När resultaten från NTU tolkas är det viktigt att ha i åtanke att antalet svarande för hatbrott är lågt, i synnerhet för utsatthet för homofobiska och antireligiösa hatbrott, vilket skapar större osäkerhet i skattningarna och kan bidra till stora variationer mellan åren. Skillnaderna mellan resultaten för hatbrott i NTU över tid är mot bakgrund av detta att betrakta som relativt små.

I en frågeundersökning av det här slaget spelar de tillfrågades egna upplevelser och bedömningar in, och sannolikt rapporteras i viss utsträckning även andra händelser än de efterfrågade. Ett annat problem med frågeundersökningar som NTU kan vara att de som tillfrågas vill lämna ”rätta” svar. Exempelvis på frågan om brottet är anmält eller inte kan den tillfrågade välja att svara att så är fallet, trots att händelsen inte är polisanmäld.

Man bör även notera att NTU enbart mäter utsatthet bland Sveriges folkbokförda befolkning.⁶⁶ Svarefrekvensen bland utomnordiskt födda personer är lägre (45,7 procent) än skattad andel svarande bland personer födda i Norden (72 procent). Representativiteten är därmed lägre, men viktningen av grupperna kompenserar i viss mån detta. Det finns även en problematik i att fråga om utsatthet för hatbrott till den generella befolkningen; förmodligen skulle riktade undersökningar till de olika grupperna som kan utsättas för de något av de hatbrottsmotiv som ingår i statistiken ge en annan bild av utsattheten bland dessa grupper i och med att svarsfrekvensen är låg.

När det gäller mer detaljerade analyser, såsom utsatthet för vissa enskilda brottstyper, finns det begränsningar avseende vad som kan redovisas för hatbrott statistiskt sett för ett visst år. Det låga antalet observationer har till följd att det inte är möjligt att utifrån detta mätillfälle beskriva fördelningen av brottstyper för homofobiska och antireligiösa hatbrott. Då uppgifter om utsatthet för antireligiösa hatbrott endast finns för ett år presenteras inte fördelningen av kön och ålder, eftersom denna redovisning måste baseras på tre sammanslagna år.

⁶⁶ Asylsökande samt personer som vistas utan giltiga tillstånd i Sverige ingår därmed inte i urvalet.

Utsatthet för främlingsfientliga hatbrott vanligare än homofobiska

Sammantaget visar resultaten från NTU 2012 att 1,2 procent av befolkningen (16–79 år) i Sverige, vilket uppskattningsvis motsvarar cirka 86 000 personer, uppgav att de hade utsatts för ett främlingsfientligt hatbrott år 2011. Det är på en liknande nivå som 2010 (då 1,1 procent av befolkning uppgav utsatthet) men en något lägre nivå jämfört med åren dessförinnan (då andelen utsatta legat på mellan 1,4 och 1,6 procent). Skillnaderna bör dock tolkas med viss försiktighet eftersom de inte är statistiskt säkerställda. En person kan uppge att den blivit utsatta för flera händelser. Antalet brottsändelser med främlingsfientligt motiv i form av personrån, misshandel, hot och trakasserier uppskattas till 151 000 händelser år 2011.

Ett främlingsfientligt motiv förekom i störst utsträckning bland dem som hade utsatts för hot (0,5 procent) följt av trakasserier och misshandel (0,3 procent vardera). Utsatthet för personrån (0,1 procent) med ett främlingsfientligt motiv uppgavs i lägst ut-

sträckning. Skillnaderna mellan de olika brottstyperna är dock inte statistiskt säkerställda och bör tolkas med viss försiktighet. Jämfört över tid kan dock noteras att brottsstrukturen i princip varit oförändrad sedan 2006.

Sammantaget uppgav 0,2 procent, vilket uppskattningsvis motsvarar 13 000 personer i befolkningen (16–79 år), att de utsattes för hatbrott med ett homofobiskt motiv under 2011. Andelsmässigt är det på en liknande nivå i jämförelse med samtliga föregående år, då nivån legat mellan 0,2 och 0,3 procent. Skillnaderna är dock inte statistiskt säkerställda och bör tolkas med viss försiktighet. Antalet händelser med homofobiska motiv år 2011 uppskattas till 21 000 brottsändelser.

För första gången redovisas uppgifter om utsatthet för antireligiösa hatbrott. Sammantaget uppgav 0,4 procent, vilket uppskattningsvis motsvarar 28 000 personer i befolkningen (16–79 år), att de utsattes för hatbrott med antireligiösa motiv under år 2011. Det skattade antalet händelser uppgick till 50 000.

Resultaten kan jämföras med att sammanlagt 9 pro-

Tabell 4.1. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott samt skattat antal utsatta personer åren 2006–2011 och skattat antal händelser år 2011, enligt NTU 2007–2012.

	Andel utsatta i procent						Skattat antal utsatta						Skattat antal händelser år 2011
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Främlingsfientliga hatbrott (n=122)*	1,6	1,5	1,4	1,5	1,1	1,2	114 000	106 000	101 000	111 000	81 000	86 000	151 000
därav personrån (n=16)*	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	14 000	8 000	7 000	9 000	8 000	11 000	17 000
därav misshandel (n=28)*	0,3	0,4	0,3	0,3	0,1	0,3	20 000	25 000	20 000	21 000	11 000	19 000	36 000
därav hot (n=50)*	0,6	0,6	0,5	0,6	0,5	0,5	45 000	42 000	39 000	46 000	34 000	35 000	79 000
därav trakasserier (n=28)*	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	30 000	28 000	32 000	32 000	29 000	21 000	21 000
Homofobiska hatbrott (n=22)*	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	12 000	17 000	17 000	19 000	19 000	13 000	21 000
Antireligiösa hatbrott (n=37)*	0,4	28 000	50 000

* Antal observationer (n) avser endast NTU 2012, det vill säga utsatthet under år 2011.

För konfidensintervall, se tabell B2.1.

... = Ingen uppgift tillgänglig.

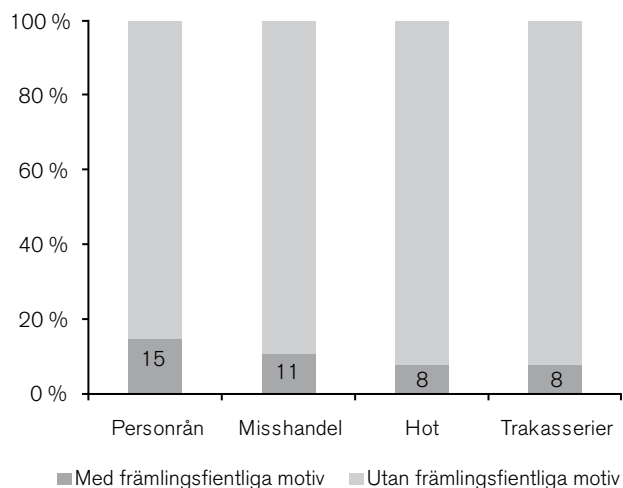
cent av befolkningen uppgav att de hade utsatts för personrån, misshandel, hot och trakasserier under 2011 oavsett motiv bakom brottet, vilket motsvarar cirka 650 000 personer.

Utsatthet för brott med främlingsfientliga motiv i relation till befolkningen totalt

Antalet brotts handlingar med främlingsfientligt motiv i form av personrån, misshandel, hot och trakasserier uppskattas till 151 000 under år 2011. Personrån är den brottskategori där störst andel av samtliga utsatta uppgett att motivet var främlingsfientligt (figur 4A). I 15 procent av samtliga rapporterade personrån i NTU 2012 uppgavs att det fanns ett främlingsfientligt motiv.

Därefter placerar sig utsatthet för hot, där 11 procent uppgav att det fanns ett främlingsfientligt motiv till hotet. Av samtliga som i NTU uppgett att de utsattes för ett främlingsfientligt brott uppgavs i minst utsträckning utsatthet för trakasserier och misshandel, där ett främlingsfientligt motiv rapporterades i 8 procent för respektive brottstyp.

Figur 4A. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) år 2011 för personrån, misshandel, hot och trakasserier med respektive utan främlingsfientligt motiv, enligt NTU 2012. Andel i procent.

Fler främlingsfientliga men färre homofobiska hatbrott anmäls

I NTU 2012 uppgavs 37 procent av de främlingsfientliga hatbroten som skedde år 2011 vara polisanmälda (tabell 4.2), vilket är den högsta andelen sedan frågan tillkom i NTU. Tidigare andel polisanmälda brott med främlingsfientliga motiv har uppgått till 23–31 procent för de fyra brottstyperna. Sett till de olika brottstyperna var misshandel den brottstyp som uppgavs vara anmäld i störst utsträckning (42 procent) och trakasserier den brottstyp som uppgavs vara anmäld i lägst utsträckning (23 procent).

Av de homofobiska hatbroten uppgavs 21 procent vara polisanmälda. Anmälningens benägenheten har varierat kraftigt mellan åren och legat på mellan 17 och 40 procent mellan 2006 och 2011. Det är dock viktigt att beakta att antalet personer som svarade på frågor om utsatthet för homofobiska brott i NTU är mycket få, varför statistiken bör tolkas med försiktighet. Ett flertal studier har tidigare visat att anmälningens benägenheten bland den grupp som utsätts för homofobiska hatbrott är låg och att runt 25–30 procent av brotten anmäls.⁶⁷

Av resultaten i NTU 2012 framgår att 28 procent av de antireligiösa hatbroten år 2011 hade polisanmälts. Liksom vid utsatthet för homofobiska hatbrott bygger resultaten på få observationer och statistiken bör därmed tolkas med försiktighet.

I jämförelse med anmälningens benägenheten totalt sett i befolkningen, som var cirka 31 procent för de fyra brottstyperna år 2011⁶⁸, var anmälningens benägenheten större vid främlingsfientliga hatbrott (37 procent) och lägre vid homofobiska (21 procent) och antireligiösa hatbrott (28 procent). Sett över tid har detta varierat, anmälningens benägenheten vid såväl utsatthet för homofobiska som främlingsfientliga hatbrott har både varit högre och lägre än anmälningens benägenheten i befolkningen totalt sett för de fyra brottstyperna. Men givet att bortfallet är större bland dem som kan antas att i större utsträckning vara utsatta för främlingsfientliga hatbrott bör denna jämförelse göras med stor försiktighet.

Oavsett detta visar resultaten i NTU 2012 att merparten av de främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbroten inte polisanmäls.

⁶⁷ Tiby (1999, s. 207).

⁶⁸ Brå (2013a).

Tabell 4.2. Andel polisanmälda händelser med främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa motiv åren 2006–2011, enligt NTU 2007–2012.

	Andel polisanmälda händelser i procent						Skattat antal händelser					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Främlingsfientliga hatbrott	28	23	31	23	27	37	200 000	186 000	182 000	211 000	127 000	151 000
därav personrån	36	22	50	27	49	38	20 000	11 000	9 000	11 000	10 000	17 000
därav misshandel	36	33	23	33	36	42	44 000	56 000	34 000	41 000	18 000	36 000
därav hot	26	17	28	23	27	39	104 000	96 000	109 000	127 000	69 000	79 000
därav trakasserier	22	22	36	14	14	23	30 000	28 000	32 000	32 000	29 000	21 000
Homofobiska hatbrott	28	35	33	17	40	21	24 000	25 000	30 000	36 000	31 000	21 000
Antireligiösa hatbrott	28	50 000

För konfidensintervall, se tabell B2.1.

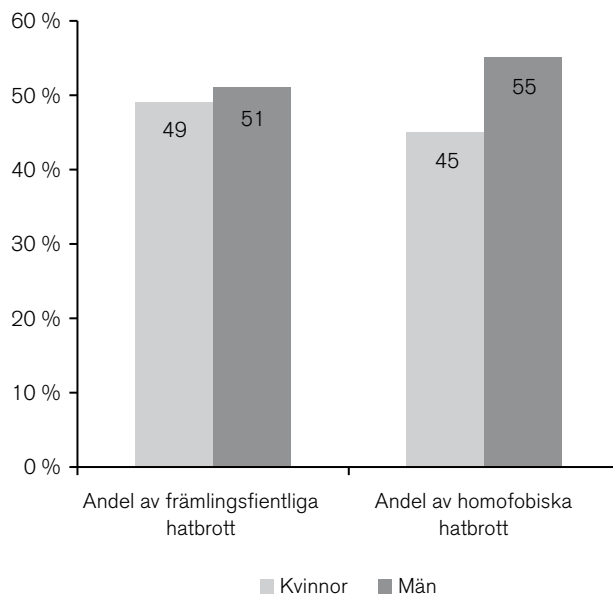
... = Ingen uppgift tillgänglig

Könsfördelningen vid utsatthet för hatbrott enligt NTU 2010–2012

Utsatthet för främlingsfientliga hatbrott är jämnt fördelad mellan män och kvinnor. Av de främlingsfientliga hatbroten som rapporterades i NTU 2010–2012 var den utsatta en man i 51 procent av fallen och en kvinna i 49 procent av fallen. Resultaten är oförändrade i jämförelse med NTU 2009–2011.

Något fler män än kvinnor uppger att de utsatts för homofobiska hatbrott i NTU 2010–2012, 55 procent jämfört med 45 procent. Att männen är mer utsatta än kvinnor har även noterats tidigare; i NTU 2008–2010 visade resultaten 58 procent för män jämfört med 42 procent för kvinnor. Dock visade resultaten från föregående år (NTU 2009–2011) en relativt jämn fördelning (51 procent för männen jämfört med 49 procent för kvinnorna). Årets resultat visar en tillbakagång till bilden om att män drabbas av homofobiska hatbrott i något större utsträckning än kvinnor.

Figur 4B. De utsattas kön vid homofobiska och främlingsfientliga hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2009–2011, enligt NTU 2010–2012.

För konfidensintervall, se tabell B2.2.

Åldersfördelningen vid utsatthet för hatbrott enligt NTU 2010–2012

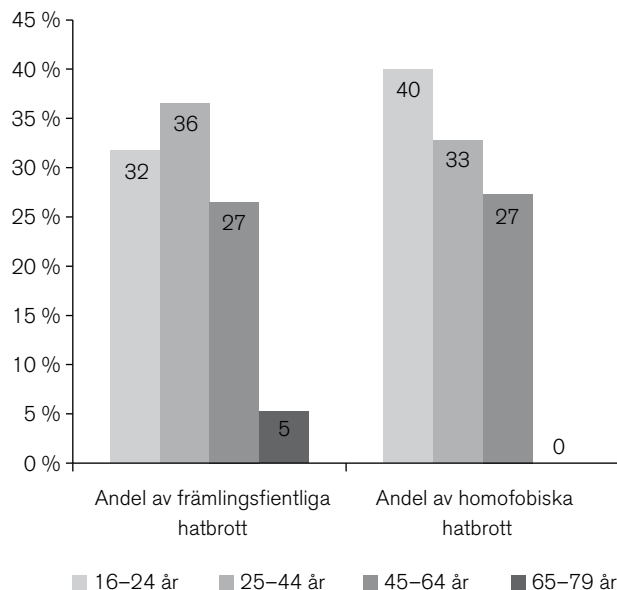
När man studerar åldern vid utsatthet för främlingsfientliga och homofobiska hatbrott enligt NTU 2010–2012 framkommer att de yngre åldersgrupperna var mer utsatta än de äldre.

Sett till utsatthet för främlingsfientliga hatbrott var den utsatta i 36 procent av fallen 25–44 år och i 32 procent av fallen 16–24 år. I figur 4C framgår även att 27 procent av de främlingsfientliga hatbroten riktade sig mot personer i åldrarna 45–64 år.

Utsatthet för homofobiska hatbrott uppgavs i högst utsträckning av personer i åldersgruppen 16–24 år (40 procent). Figur 4C visar även att 33 procent av de rapporterade homofobiska hatbroten riktade sig mot personer i åldrarna 25–44 år, medan motsvarande andel för personer i åldersgruppen 45–64 år är 27 procent.

I åldersgruppen 65–79 år rapporterades utsatthet för hatbrott i lägst utsträckning, ingen av de svarande i denna åldersgrupp rapporterade utsatthet för homofobiska hatbrott, och endast 5 procent uppgav att de hade blivit utsatta för ett främlingsfientligt hatbrott under 2011.

Figur 4C. De utsattas ålder vid homofobiska och främlingsfientliga hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2009–2011, enligt NTU 2010-2012.

För konfidensintervall, se tabell B2.3.

Skolundersökningen om brott (SUB)

I denna rapport beskrivs för första gången utsatthet för främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott bland elever i årskurs nio vid kommunala och fristående skolor i Sverige utifrån Brås *Skolundersökning om brott (SUB)*.

För en beskrivning av undersökningen och dess metod hänvisas till originalrapporten (Brå 2013:3) och dess tekniska rapport (2013:4). En kort beskrivning, med fokus på de metodologiska aspekter som är relevanta för utsatthet för hatbrott ges nedan, samt i den tekniska rapporten.⁶⁹

Kort om undersökningen

Det övergripande syftet med skolundersökningen om brott (SUB) är att beskriva utvecklingen av andelen unga som deltagit i brott eller andra avvikande beteenden samt beskriva utvecklingen av andelen unga som utsatts för brott. Vid den senaste datainsamlingen tillkom en fråga om utsatthet för hatbrott på grund av svensk/utländsk bakgrund och utsatthet för hatbrott på grund av religion. Frågan är formulerad enligt följande:

Har någon enligt din uppfattning utsatt dig för brott någon gång under de senaste 12 månaderna på grund av:

... din svenska eller utländska bakgrund?

... din religion?⁷⁰

Att fråga om sexuell läggning och utsatthet för hatbrott på grund av den har ansetts vara känsligt när det gäller elever i årskurs nio och har av den anledningen utelämnats. Därmed skiljer sig SUB från Nationella trygghetsundersökningen (NTU) och från statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv.

Tänk på detta vid läsning av resultaten

För det första avser självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt SUB 2012 utsatthet under föregående kalenderår, det vill säga år 2011, medan statistiken över

⁶⁹ Brå (2013c).

⁷⁰ Svarsalternativen för frågorna är Nej, Ja, 1 gång och Ja, 2 gånger eller flera. Möjlighet att kryssa för bägge alternativen finns.

polis-anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv utgörs av anmälningar från år 2012.

Till skillnad från NTU ställs inte frågan om hatbrott som en uppföljningsfråga för utsatthet av en särskild brottstyp. Vi vet därför inte hur utsattheten för hatbrott enligt SUB fördelar sig på olika brottstyper, exempelvis trakasserier, hot eller misshandel. I en frågeundersökning av det här slaget spelar även de tillfrågades egna upplevelser och bedömningar in. Det kan finnas variationer bland ungdomarna om vad de anser vara ett brott och vad som kan eller bör rapporteras in under frågan så som den är ställd.

Undersökningen fångar upp händelser som inträffat såväl på skolan som på elevernas fritid. Det framkommer inte om gärningspersonen är en skolkamrat, någon som arbetar på skolan eller någon som eleverna mött i sin vardag utanför skolan.

Det bör även noteras att enskilda skolklasser med elever som kan antas ha svårigheter med att förstå enkäten på grund av läs- och skrivsvårigheter eller språkhinder (till exempel klasser med nyanlända flyktingbarn) exkluderas från urvalet i samråd med skolan och deltar därmed inte i undersökningen.⁷¹

Utsatta på grund av religion ofta även utsatta på grund av sin bakgrund

I *Skolundersökningen om brott* (SUB) uppgav 4,5 procent av de svarande eleverna i årskurs nio att de utsattes för brott på grund av sin svenska eller utländska bakgrund, det vill säga ett främlingsfientligt hatbrott, under år 2011.

Utsatthet för antireligiösa hatbrott angavs av 2,2 procent av ungdomarna. Sammantaget är andelen utsatta för främlingsfientliga hatbrott ungefär dubbelt så stor.

I undersökningen rapporterade 1,5 procent att de blivit utsatta på grund av *både* sin bakgrund och sin religion. Det betyder att 68 procent av dem som uppgett sig blivit utsatta för ett antireligiöst hatbrott även rapporterade utsatthet för främlingsfientliga hatbrott. Det ger en indikation på att dessa två motiv kan tendera att överlappa varandra. Dock framkommer inte om den rapporterade utsattheten avser separata händelser eller om båda motiven har varit framträdande vid samma rapporterade händelse.

Tabell 4.3. Andel ungdomar utsatta för främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott år 2011, enligt SUB 2012.

	Andel
Utsatthet för främlingsfientliga hatbrott*	4,5%
därav utsatta 1 gång	2,6%
därav utsatta 2 gånger eller flera	1,9%
Utsatthet för antireligiösa hatbrott*	2,2%
därav utsatta 1 gång	1,1%
därav utsatta 2 gånger eller flera	1,1%
Utsatthet för båda motiven	1,5%

* Inklusive dem som har blivit utsatta på grund av både religion och bakgrund.

Vanligt med upprepad utsatthet

Av de 2,2 procent som uppgav sig ha blivit utsatta på grund av sin religion uppgav hälften att de hade blivit utsatta två eller flera gånger på grund av sin religion.

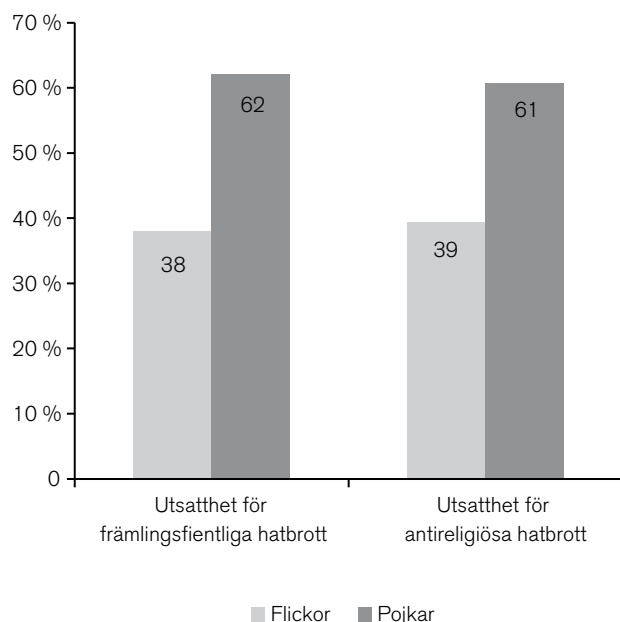
Även vid utsatthet för främlingsfientliga hatbrott var det vanligt med upprepad utsatthet. Av de 4,5 procent som uppgav sig ha blivit utsatta på grund av sin etniska bakgrund uppgav 42 procent att de blivit utsatta mer än en gång.

Pojkar mer utsatta än flickor

Som resultaten i Figur 4D visar uppgav fler pojkar än flickor att de hade blivit utsatta för såväl främlingsfientliga som antireligiösa hatbrott. Bland dem som rapporterade utsatthet för främlingsfientliga hatbrott var 62 procent pojkar och 38 procent flickor. Fördelningen är i stort sett densamma för den rapporterade utsattheten för antireligiösa hatbrott, där andelen var 61 procent pojkar och 39 procent flickor.

⁷¹ Brå (2013e, s 8).

Figur 4D. De utsattas kön vid utsatthet för främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott, år 2011, enligt SUB 2012.

Utsattheten störst bland utrikesfödda och dem med utrikesfödda föräldrar

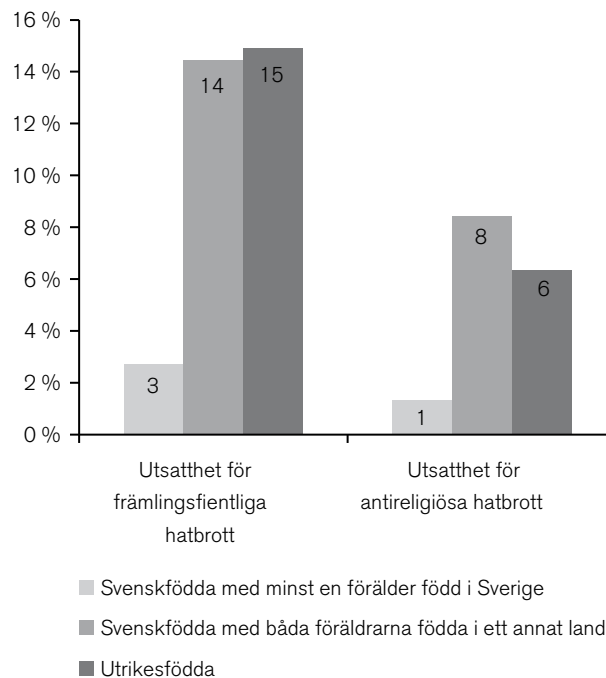
Utsattheten för såväl främlingsfientliga som antireligiösa hatbrott är markant större bland ungdomar som är utrikesfödda eller som är svenskfödda med båda föräldrarna födda i ett annat land jämfört med dem som är svenskfödda och där minst en förälder är född i Sverige.

Bland utrikesfödda elever rapporterade 15 procent att de hade blivit utsatta för ett främlingsfientligt hatbrott. Detta trots att nyanlända flyktingbarn inte deltar i undersökningen. Utsattheten för elever som är svenskfödda men där båda föräldrarna är födda i ett annat land var likartad (14 procent). De elever som är

svenskfödda med minst en av föräldrarna född i Sverige rapporterade utsatthet för främlingsfientliga hatbrott i lägst utsträckning (3 procent).

Avseende antireligiösa hatbrott var utsattheten störst bland ungdomar som är födda i Sverige, men där båda föräldrarna är födda i ett annat land; 8 procent av dem rapporterade att de blivit utsatta för ett brott på grund av sin religion. Utsattheten var något lägre bland de utrikesfödda ungdomarna, 6 procent rapporterade sig ha blivit utsatta för antireligiösa hatbrott under år 2011. Endast 1 procent av ungdomarna som är svenskfödda med minst en förälder född i Sverige uppgav att de utsatts för ett antireligiöst hatbrott under år 2011.

Figur 4E. De utsattas etniska bakgrund vid utsatthet för främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott, år 2011, enligt SUB 2012.

5. Polisanmälda hatbrott – samtliga motiv

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antals-siffrorna avrundade till närmaste tiotal.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

I detta kapitel redogörs för anmälningar från 2012 som har bedömts innehålla ett hatbrottsmotiv. Redovisningen avser samtliga motiv. För beskrivningar av ett specifikt motiv hänvisas till respektive kapitel.

Redovisningen sker efter huvudbrott i anmälningarna vilket innebär att då flera brott tas upp i samma anmälan redovisas det brott som har strängast straffskala och som har bedömts innehålla ett hatbrottsmotiv.⁷²

Främlingsfientlighet/rasism vanligaste motivet i anmälningarna

Det främlingsfientliga/rasistiska motivet svarade för 72 procent av de identifierade hatbrottsanmälningarna 2012 och är i likhet med tidigare år den i särklass största kategorin. I 13 procent av anmälningarna identifierades ett homofobiskt, bifobiskt eller heterofobiskt motiv. Antisemitiska hatbrott stod för 4 procent, islamofobiska för 6 procent, och kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott stod för 5 procent av anmälningarna. Det transfobiska motivet var mindre vanligt och svarade för 1 procent av anmälningarna.

Att de olika motiven svarar för olika stora andelar innebär att efterföljande beskrivningar av innehållet i anmälningarna påverkas av denna fördelning. Motiv med fler anmälningar sätter alltså större prägel på beskrivningen än motiv med färre anmälningar.

⁷² Exempel: Adam anmäler misshandel, olaga hot, skadegörelse och ärekränkning. Misshandeln hade ett annat motiv (låt oss säga att Adam tagit tag i någons cykel och fått smällar på handen för att släppa). Däremot görs bedömningen att det finns rasistiska motiv bakom de tre övriga brotten. Olaga hot har strängast straffskala och blir då huvudbrottet som redovisas i hatbrottsstatistiken.

Tabell 5.1. Antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2008–2012.

Motiv	2008		2009		2010		2011		2012*		Förändring jämfört med 2011, i %	Förändring jämfört med 2008, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Främlingsfientliga/rasistiska	4 224	72	4 116	71	3 786	74	3 936	72	3 979	72	1	-6
Afrofobiska**	761	13	780	13	818	16	803	15	940	17	17	24
Antiromska***	178	3	163	3	145	3	184	3	215	4	17	21
<i>Mellan minoriteter</i>	692	12	808	14	476	9	551	10	454	8	-18	-34
<i>Mot majoritetsgrupp</i>	142	2	144	2	130	3	128	2	126	2	-2	-11
Antisemitiska	159	3	250	4	161	3	194	4	221	4	14	39
Islamofobiska	272	5	194	3	272	5	278	5	306	6	10	13
Kristofobiska och andra antireligiösa	171	3	147	3	119	2	179	3	258	5	44	51
Kristofobiska	161	3	134	2	97	2	162	3	200	4	23	24
Homofobiska, bifobiska och heterofobiska	1 055	18	1 060	18	770	15	854	16	713	13	-17	-32
Homofobiska	1 046	18	1 039	18	749	15	839	15	694	13	-17	-34
Transfobiska	14	0	30	1	31	1	52	1	41	1	-21	193
Summa	5 895	100	5 797	100	5 139	100	5 493	100	5 518	100	0	-6

* Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

** Inkluderar både majoritet mot afrosvensk och minoritet mot afrosvensk.

*** Inkluderar både majoritet mot romer och minoritet mot romer.

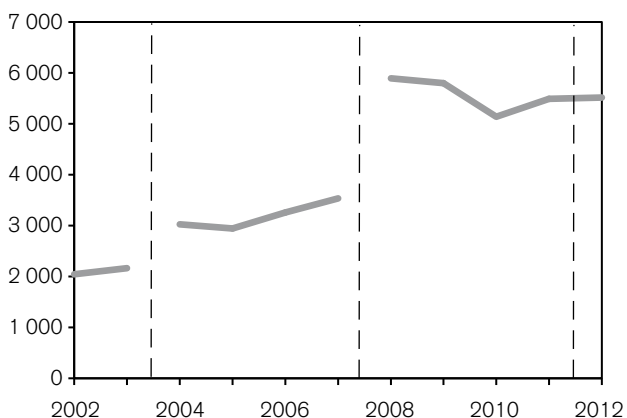
Resultat i korthet

- År 2012 identifierades uppskattningsvis 5 520 hatbrottsanmälningar, vilket är i nivå med 2011 men en minskning med 6 procent jämfört med 2008.
- Liksom tidigare år var det främlingsfientliga/rasistiska motivet klart vanligast bland anmälningarna (72 procent).
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brottsypen (41 procent), följt av våldsbrott och ärekränkning (16 procent vardera).
- Allmän plats, övriga platser (främst inomhus, t.ex. affärer eller tvättstugor), hem och arbetsplatser var i nämnd ordning de vanligaste brottsplatserna bland hatbrottsanmälningarna 2012.
- I en majoritet av anmälningarna (59 procent) var gärningspersonen obekant för målsäganden.
- 66 procent av alla hatbrottsanmälningar från 2011 hade klarats upp i början av april 2013. I 6 procent av fallen hade en person knutits till brottet.

Nivå och utveckling

Under 2012 uppskattades knappt 5 520 anmälningar innehålla ett hatbrottsmotiv. Antalet identifierade hatbrottsanmälningar var därmed på samma nivå som 2011 och uppskattningsvis 6 procent färre än 2008.

Figur 5A. Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2002–2012.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som har genomförts. 2012 års nivå är uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Figur 5A illustrerar utvecklingen sedan 2002. Mellan 2002 och 2008 ökade antalet identifierade anmälningar från knappt 2 050 till knappt 5 900. År 2009 bröts den uppåtgående trenden, då knappt 5 800 anmälningar identifierades. Från 2009 till 2012 fortsatte minskningen till knappt 5 520 anmälningar.

Det är dock inte helt enkelt att jämföra antalet hatbrottsanmälningar över tid. Nya motiv har tillkommit och flera förändringar har genomförts, bland annat en metodförändring 2004, en definitionsförändring 2008 och nu senast en metodförändring 2012, vilka alla kan påverka statistikens jämförbarhet.⁷³ Brås bedömning är att definitionsförändringen 2008 ledde till att fler händelser har kunnat identifieras som hatbrott, däremot bedöms metodförändringen 2012 inte ha någon större påverkan, förutom att hänsyn måste tas till konfidensintervall när 2012 års nivå jämförs med tidigare år.

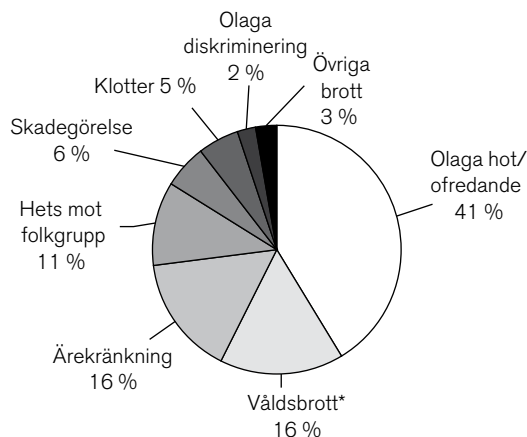
⁷³ För en utförligare beskrivning av de metodförändringar som skett, se metodavsnittet samt den tekniska rapporten (Brå, 2013c).

Brottsstruktur

Olaga hot/ofredande är den vanligast förekommande brottstypen

Den enskilt vanligast förekommande typen av huvudbrott i hatbrottsanmälningarna 2012 var olaga hot och ofredande, som svarade för 41 procent. Därefter följde våldsbrott och ärekränkning med 16 procent vardera. Hets mot folkgrupp och olaga diskriminering låg bakom 11 respektive 2 procent av anmälningarna. Andelen våldsbrott har minskat under de senaste fem åren (16 procent 2012 jämfört med 21 procent 2008), medan andelen ärekränkning har ökat under samma period (16 procent 2012 jämfört med 12 procent 2008).

Figur 5B. Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori, år 2012 (5 518 anmälningar).

* I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott samt våldtäkt.

Generellt sett utgör de anmälda brotten i hatbrottsstatistiken en mycket liten andel av samtliga anmälda brott i den officiella kriminalstatistiken. Olaga diskriminering och hets mot folkgrupp skiljer sig emellertid från övriga brottstyper genom att de grundar sig på specifika lagrum som reglerar kränkningar på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning.⁷⁴ År 2012 uppskattades majoriteten (70–76 procent) av dessa anmälda brott även ha identifierats som hatbrott.⁷⁵

⁷⁴ Se BrB 16 kap. 8 § (hets mot folkgrupp) och BrB 16 kap. 9 § (olaga diskriminering). För mer information, se Brå (2001).

⁷⁵ Den officiella statistiken räknar enheten antal brott, medan hatbrottsstatistiken räknar enheten huvudbrott i brottsanmälningarna. För att få en korrekt jämförelse mellan statistikprodukterna vägs därför även bedömda bibrott in i hatbrotten.

Att hatbrottsstatistiken och den officiella kriminalstatistiken inte helt stämmer överens beror på att alla brott inte har begåtts med ett hatbrottsmotiv enligt Brås definition. Exempelvis ingår diskriminering av funktionshindrade i den officiella kriminalstatistiken, och vissa fall som utgör hets mot folkgrupp i den officiella kriminalstatistiken bedöms som ”övriga högerbrott” i kontexten för den här rapporten och ingår därför inte.⁷⁶

Fördelningen av de olika brottstyperna ser ungefär likadan ut för de främlingsfientliga/rasistiska och de homo-, bi- och heterofobiska hatbrottsmotiven. Olaga hot/ofredande följdes i båda fallen av våldsbrott och ärekränkning. Jämfört med andra motiv är dock andelen våldsbrott högre för homo-, bi- och heterofobiska samt afrofbiska hatbrott. För de antisemitiska och islamofobiska motiven följdes olaga hot/ofredande av hets mot folkgrupp, en brottstyp där dessa motiv redovisar en högre andel jämfört med övriga motiv. Olaga diskriminering var i sin tur vanligare för det antiromska motivet. Det kristofobiska motivet utmärkte sig slutligen genom att klotter/skadegörelse var den vanligast förekommande brottstypen.

Tillvägagångssätt vid brotten

Hatbrott riktas ofta direkt mot den utsatta, men utan fysisk kontakt

Det vanligaste tillvägagångssättet för samtliga hatbrottsmotiv 2012, med undantag för det kristofobiska, var att gärningspersonen hotade, trakasserade eller på annat sätt ofredade den utsatta personen, men utan att fysisk kontakt uppstod (47 procent av anmälningarna). I 35 procent av fallen agerade gärningspersonen på distans, exempelvis via internet eller telefon. Andelen hatbrott som begås genom att använda internet (inklusive e-post) fortsätter att öka (10 procent 2012 jämfört med 8 procent 2011 och 4 procent 2008), vilket förklaras av att internet idag blivit ett naturligt verktyg i människors vardag. I lite mindre än vart femte anmält hatbrott hade gärningspersonen gått till fysiskt angrepp mot den utsatta.

För det kristofobiska motivet, där majoriteten av brotten rörde klotter/skadegörelse av kyrkor och församlingshem, var den vanligaste kategorin ”övrigt”, där skadegörelse ingår.

⁷⁶ ”Övriga högerbrott” är en kategori som förekom i Säpos hatbrottsstatistik och avser anmälda händelser med högerextrema inslag men som saknar koppling till ett visst hatbrottsmotiv enligt Brås definition, exempelvis om någon står full på sin balkong och gör sieg heil-hälsning till fåglarna, eller om det finns klotter av ett hakkors på en lyktstolpe utan att det verkar riktat till någon speciell grupp.

Tabell 5.2. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter tillvägagångssätt, år 2012.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	1 010	18
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	2 597	47
Distans	1 911	35
Allmänt klotter	353	6
Internet	537	10
Medier	35	1
Postbrev	147	3
SMS	176	3
Telefon	316	6
Övrigt	347	6
Summa	5 518	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall se bilaga 2.

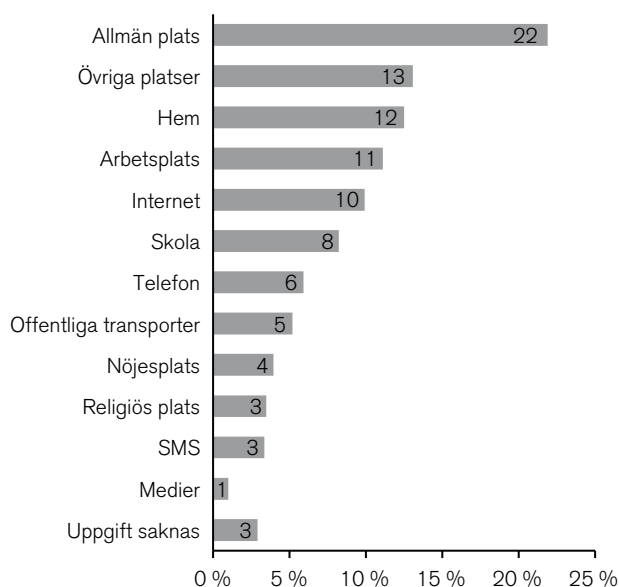
Plats

Hatbrott begås på vardagsnära platser

I polisanmälningarna kan man utläsa att hatbrott sker på olika platser där människor vistas i sin vardag. Den vanligaste brottsplatsen 2012 var en allmän plats utomhus, såsom gator, torg eller parker (22 procent). Kategorin övriga platser (främst inomhus) svarade för 13 procent av anmälningarna. Det handlar då om så vitt skilda platser som affärer, snabbmatsrestauranger, tvättstugor och andra personers bostäder. Det egna hemmet och arbetsplatser var också vanligt förekommande brottsplatser (12 respektive 11 procent), liksom internet (10 procent) som nu etablerat sig i människors vardag och därmed också blivit en vanlig plats bland anmälda hatbrott.

Fördelningen av platser ser ungefär likadan ut jämfört med 2011. Andelen hatbrott som skett i eller i nära anslutning till det egna hemmet har dock minskat något (från 14 till 12 procent), vilket följer trenden de senaste tre åren.

Figur 5C. Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter plats, år 2012.

En jämförelse mellan motiven visar att vissa brottsplatser var mer vanligt förekommande vid vissa motiv än andra. Exempelvis var arbetsplatser vanligare vid det främlingsfientliga motivet, ännu tydligare så inom det afrofbiska, medan hem och kategorin övriga platser (exempelvis butiker och bensinstationer) var vanligare vid det antiromska. En mer utförlig beskrivning av utmärkande brottsplatser för varje motiv ges i respektive kapitel.

Relation

Obekant gärningsperson vanligast

I mer än hälften av samtliga hatbrottsanmälningar år 2012 var gärningspersonen *obekant* för den utsatta. I en knapp tredjedel av fallen var gärningspersonen en *ytligt bekant*, vilket innefattar en granne, skolkamrat, kollega eller en för den utsatta personen till namn eller utseende känd person eller grupp. I 5 procent av anmälningarna år 2012 var gärningspersonen en *närstående*, exempelvis en släkting, vän eller före detta partner.

Vid en jämförelse mellan motiven framkom att det var vanligare att utsättas för hatbrott av en *närstående* vid det homo-, bi- och heterofobiska motivet än vid övriga hatbrottsmotiv. Andelen *närstående* var även hög för grupperna andra antireligiösa samt transfobiska hatbrott, men det låga antalet anmälningar för dessa motiv gör det svårt att generalisera utifrån resultatet.

Tabell 5.3. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.

Relation	Antal	%
Närstående	295	5
Gift/partner/sambo	33	1
Före detta partner	101	2
Släkt	91	2
Vänner/bekanta	70	1
Ytligt bekant	1 763	32
Granne	552	10
Kollega	93	2
Känd persongrupp	835	15
Skolkamrat	283	5
Obekant	3 229	59
Kund/klient	426	8
Serviceperson	508	9
Okänd person	2 295	42
Uppgift saknas	231	4
Summa	5 518	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall se bilaga 2.

Uppklarade hatbrott

Hatbrottsstatistikens redovisning av uppklarade brott utgår från de anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv som registrerades under 2011. Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare i början av april 2013. Anledningen till att anmälningarna från 2011 följdes upp fram till april 2013 är att utredningarna tar olika lång tid och därför inte alltid klaras upp samma år som de anmäls.

Begreppet uppklarat innebär att ärendet, det vill säga brottsutredningen, har fått ett avslut. Ärendet betraktas som *personuppklarat* när en person har bundits till brottet genom åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Ett brott räknas som personuppklarat även om den åtalade senare frikänns vid en

rättegång. Ärendet anses *tekniskt uppklarat* när utredningen avslutas av någon annan anledning än att man lyckats binda en person till brottet. I vardagstal brukar man säga att utredningen har lagts ned. Exempelvis kan polis och åklagare efter utredning ha gjort bedömningen att den anmälda händelsen inte var ett brott,⁷⁷ eller så var den misstänkta under 15 år och därmed inte straffmyndig,⁷⁸ eller så var det nog ett brott men det finns inga bevis att styrka det med,⁷⁹ och därmed kan man inte gå vidare med utredningen.

Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som har bedömts vara ett hatbrott.

Majoriteten av hatbrotten klaras upp, men få personuppklaras

I början av april 2013 hade 66 procent av alla hatbrottsanmälningar (huvudbrottet) från 2011 klarats upp. Av dessa *personuppklarades* 6 procent av anmälningarna, varav huvuddelen genom åtalsbeslut. Vid en jämförelse mellan hatbrottsmotiven framkommer att personuppklaringen var lägst vid antiromska hatbrott (2 procent) och högst vid afrofbiska hatbrott (8 procent).

Sextio procent av samtliga hatbrottsanmälningar klarades upp på *teknisk* väg. Förra årets omfördelning mellan kategorierna *gärningen ej brott* och *övriga tekniskt uppklarade*⁸⁰ var en tillfällig förändring, då man i år kan se att fördelningen dem emellan är likadan som övriga år sedan 2008. Omfördelningen påverkar inte totalsiffran för *tekniskt uppklarande*.

En jämförelse mellan hatbrottsmotiven visar att den tekniska uppklaringen var lägst vid antisemitiska hatbrott (35 procent) och högst vid antiromska hatbrott (75 procent).

Tabell 5.4 Antal och andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden 1 januari 2011–5 april 2013.

Typ av beslut	Antal	%
Personuppklarade	344	6
Åtalsbeslut	321	6
Strafföreläggande	11	0
Åtalsunderlåtelse	12	0
Tekniskt uppklarade	3 298	60
Misstänkta under 15 år	172	3
Brott kan ej styrkas	804	15
Gärningen ej brott	90	2
Övriga tekniskt uppklarade	2 232	41
Ouppklarade	1 851	34
Under utredning	157	3
Övriga ouppklarade	1 694	31
Summa	5 493	100

I början av april 2013 var 34 procent av anmälningarna *ouppklarade*. En del var fortfarande under utredning, men majoriteten tillhörde kategorin *övriga ouppklarade* brott (31 procent), vilket exempelvis kan innebära att spaningsuppdrag saknas eller att brottet uppenbart inte går att utreda. Vid en jämförelse mellan hatbrottsmotiven framkommer att andelen *ouppklarade* anmälningar var lägre vid antiromska och afrofbiska motiv (23 respektive 29 procent) och högre vid antisemitiska motiv (58 procent).

Fördelningen av uppklaringsbesluten för hatbrottsanmälningarna ser likadan ut de senaste fem åren, med endast marginella skillnader i andelar.

⁷⁷ En rispa på en bil var inte skadegörelse utan orsakades av en grävling.

⁷⁸ En tioåring tog en sten och rispade på bilen.

⁷⁹ Rispan uppstod under natten och det finns varken vittnen eller teknisk bevisning.

⁸⁰ En stor kategori som bland annat inbegriper att brottet har preskriberats, att målsägaren inte anger fall av ärekränkning till åtal eller har tagits tillbaka angivelsen, att åtal inte är påkallat ur allmän synpunkt (hänger ofta samman med angivelse) eller att den misstänkta avlidit, försvunnit eller flyttat utomlands.

6. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsiffrorna avrundade till närmaste tiotal.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Redovisningen i detta kapitel bygger på anmälningar från 2012 som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett främlingsfientligt/rasistiskt⁸¹ motiv. Dock anmäls inte alla hatbrott, och inte alla av dem som anmäls fångas upp och identifieras som hat-

brott i den här statistiken. Uppgifter om självrapporterad utsatthet för främlingsfientliga hatbrott enligt Nationella trygghetsundersökningen (NTU) och Skolundersökningen om brott (SUB) ger en bättre bild av utsattheten ute i samhället eftersom de har potential att fånga upp såväl anmälda som ej anmälda hatbrott. Dessa uppgifter redovisas i kapitel 4 och avser utsatthet under 2011.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan ta sig många olika uttryck. Det kan vara fråga om skadegörelse mot flyktingförläggningar, skadegörelse av bilar, ärekränkning och trakasserier av personer på grund av deras faktiska, eller av gärningspersonen uppfattade, härkomst. Visuellt identifierbarhet, det vill säga personers utseende, är ett av de viktigaste kriterierna för en gärningsperson när det handlar om att kategorisera individer i grupper. Alla som blir utsatta för hatbrott på grund av sin etniska tillhörighet – romer, afrosvenskar, samer, personer med svensk, finsk eller turkisk etnisk bakgrund och så vidare – inkluderas i statistiken.

I denna rapport definieras främlingsfientliga/rasistiska hatbrott som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, dess egendom eller institution på grund av hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, av utländsk eller svensk härkomst eller representanter för personer av utländsk eller svensk härkomst.

⁸¹ Begreppet främlingsfientlighet antyder att människor som invandrar till Sverige definieras som främlingar. Rasism som begrepp beskriver en tro på överlägsenhet hos vissa mänskliga raser. Begreppet främlingsfientliga/rasistiska hatbrott används i rapporten eftersom det inkluderar allt från negativa inställningar till människor på grund av ras, hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung till händelser av mer renodlad rasistisk karaktär. Rasism som begrepp har lagts till från och med år 2008.

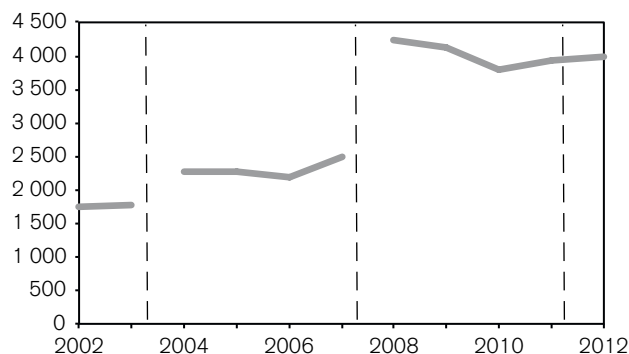
Resultat i korthet

- År 2012 identifierades uppskattningsvis 3 980 anmälningar innehålla ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv, vilket är i nivå med föregående år, men uppskattningsvis 6 procent färre jämfört med 2008.
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brotts-typen 2012 (41 procent), följt av våldsbrott och ärekränkning (17 respektive 16 procent).
- I knappt tre femtedelar (58 procent) av anmälningarna var gärningspersonen obekant för målsäganden.
- Allmänna platser, hem och arbetsplatser var de vanligaste brottsplatserna år 2012.
- 6 procent av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna från år 2011 hade personupplärats i början av april 2013. Andelen tekniskt upplärade var 62 procent.

Nivå och utveckling

År 2012 uppgick det uppskattade antalet identifierade hatbrottsanmälningar där huvudbrottet bedömdes vara främlingsfientligt/rasistiskt till 3 980 anmälningar. Det är i nivå med föregående år men uppskattningsvis 6 procent färre jämfört med år 2008.

Figur 6A. Antal anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2002–2012.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalssiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Som illustreras i figur 6A ökade antalet identifierade anmälningar om främlingsfientliga/rasistiska hatbrott fram till år 2008, från knappt 1 750 anmälningar till drygt 4 220 anmälningar. Därefter följde en nedåtgående trend fram till år 2010, varpå antalet identifierade anmälningar ökat något. Nivån är idag lägre än 2008, men de senaste årens marginella ökning gör det svårt att veta om nivån är att betrakta som stabil eller långsamt uppåtgående.

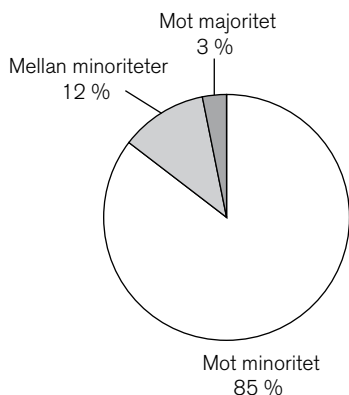
Vissa metodologiska förändringar har gjorts under den senaste tioårsperioden, vilket gör att det inte är helt enkelt att jämföra antalet identifierade hatbrottsanmälningar över tid.⁸² Definitionen utvidgades 2008 till att omfatta hatbrott mellan minoritetsgrupper samt mot majoritetsgruppen (tidigare ingick endast främlingsfientliga hatbrott som begicks av majoritetsgruppen mot minoritetsgrupper) samt att den utsatta även kan uppfattas vara en representant för gruppen (till exempel en politiker eller journalist). Det förklarar en stor del av ökningen av antalet identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar mellan 2007 och 2008. Överlag är det dock svårt att veta om förändringar i statistiken beror på faktiska förändringar i utsatthet, förändringar i anmälningsbenägenhet, eller om det beror på hur och i vilken utsträckning polisen uppmärksammat hatbrottsmotiv i anmälningarna.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott mot och mellan olika grupper i samhället

Den absoluta majoriteten (97 procent) av de identifierade anmälda främlingsfientliga/rasistiska hatbrotten år 2012 begicks mot minoritetsgrupper, medan 3 procent begicks mot majoritetsgruppen, det vill säga mot personer med svensk bakgrund. Vid de hatbrott som begicks mot personer ur en minoritetsgrupp tillhörde gärningspersonen i de flesta fall majoritetsbefolkningen (85 procent) medan gärningspersonen i en mindre del av fallen var en person ur en annan minoritetsgrupp (12 procent). I jämförelse med tidigare år har fördelningen i huvudsak varit oförändrad sedan 2008.

⁸² För en utförligare beskrivning av de metodförändringar som skett, se metodavsnittet samt den tekniska rapporten (Brå, 2013c).

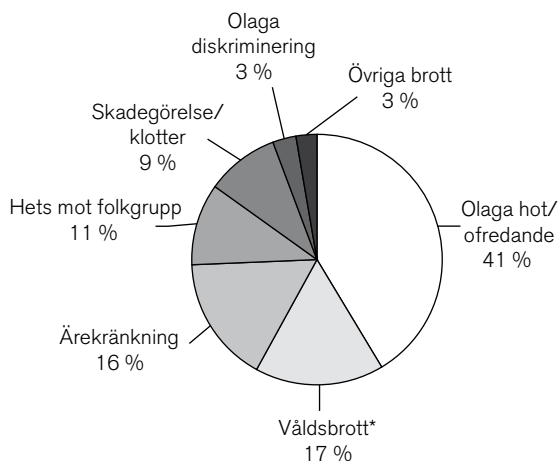
Figur 6B. Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv mot minoritetsgrupper eller majoritetsgruppen samt mellan minoritetsgrupper, år 2012.

Brottsstruktur

Som figur 6C visar var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen (41 procent) bland de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna år 2012. Våldsbrott och ärekränkning var de näst vanligaste brottstyperna (17 respektive 16 procent), följt av hets mot folkgrupp (11 procent) och skadegörelse/klotter (9 procent).⁸³

Figur 6C. Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter huvudbrottskategori, år 2012.

* I kategorin våldsbrott ingår följande brott: dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott samt våldtäkt.

⁸³ Vissa av de redovisade brottstyperna innehåller små tal, vilket gör att det inte är ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer när det gäller jämförelse över tid.

Sett till de senaste åren har fördelningen av de olika brottstyperna varit likartad. Dock kan noteras att antalet våldsbrott har minskat med 26 procent eller 4 procentenheter i jämförelse med 2008 och börjar närma sig ärekränkning både andelsmässigt och antalsmässigt. Skillnaden mellan dessa brottstyper är nu så pass liten att den inte är statistiskt säkerställd och kan lika gärna vara en effekt av urvalsförfarandet.

Nedan följer exempel på hur typiska främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan se ut för de olika brottstyperna, baserat på polisanmälningarnas fritexter.⁸⁴

Olaga hot/ofredande

Olaga hot/ofredande kan handla om allt från trakasserier till dödshot. Bland de främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna var det vanligast att brotten skedde i anslutning till den utsatta personens hem eller på en allmän plats. Gärningspersonen var oftast en okänd person eller en granne. Följande exempel illustrerar när ofredandet skett i den utsattas hem:

Målsägande anmäler att utpekad person, som bor i samma trapp, vid flertalet tillfällen har trakasserat och uppfört sig hotfullt mot henne och hennes man. Grannen säger till målsägande att de ska passa sig och att han ska få dem vräkta ur lägenheten. Grannen har även sagt "vad gör du här om du inte kan prata svenska" samt vid flera tillfällen uttalat nedlåtande ord om hennes ursprung.

Våldsbrott

I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott och våldtäkt. I merparten av fallen skedde brottet på allmän plats och gärningspersonen var okänd för den utsatta. Ett exempel som illustrerar brottstypen misshandel är:

Okänd gärningsman har utdelat slag med knuten näve och knuffat Carlos så att han föll bakåt och slog i huvudet på en parkbänk. I samband med detta skrek gärningsmannen "åk hem din jävla blatte" till målsägande.

⁸⁴ Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är fingerade.

Tabell 6.1. Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2008–2012.

Brottskategori	2008		2009		2010		2011		2012*		Förändring jämfört med 2011, i %	Förändring jämfört med 2008, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott**	897	21	911	22	735	19	703	18	661	17	-6	-26
Olaga hot/ofredande	1 740	41	1 744	42	1 496	40	1 650	42	1 646	41	-0	-5
Ärekränkning	517	12	559	14	716	19	643	16	651	16	1	26
Skadegörelse/klotter	420	10	313	8	218	6	296	8	374	9	26	-11
Hets mot folkgrupp	364	9	345	8	363	10	396	10	419	11	6	15
Olaga diskriminering	186	4	166	4	134	4	146	4	120	3	-18	-36
Övriga brott	100	2	78	2	124	3	102	3	107	3	5	7
Summa	4 224	100	4 116	100	3 786	100	3 936	100	3 979	100	1	-6

* Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar i skattningen stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran

** I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott och våldtäkt.

Ärekränkning

De flesta anmälda brotten avseende ärekränkning utspelade sig på den utsattas arbetsplats, internet, allmänna platser och övriga platser, exempelvis butiker och tvättstugor. Gärningspersonen var i de flesta fall okänd för den utsatta, men det var även vanligt att gärningspersonen var känd (till utseende eller namn) eller en serviceperson, kund/klient eller granne. Ett exempel där brottet skett på den utsattas arbetsplats av en kund är:

Adnan arbetar som taxichaufför och uppger att han på kvällen körde en kvinna till centrum. Under resans gång uttalade sig kvinnan nedlåtande om invandrare och kallade dessutom Adnan för "jävla invandrare" och "blatte-svin" innan hon klev av.

Hets mot folkgrupp

Majoriteten av anmälningarna avseende hets mot folkgrupp skedde direkt mot person utan att fysisk kontakt förekom. Det var vanligt att brottet skedde på internet eller i form av åsiktsspridning genom affischer eller klisterlappar från högerextrema eller nationalistiska organisationer. De vanligaste brottsplatserna var internet och allmänna platser, följt av skola, arbetsplats och i anslutning till den utsattas hem. I mer-

parten av fallen var gärningspersonen okänd. Ett exempel där brottet skett på allmän plats av en okänd person är:

Farek hade parkerat bilen och skulle precis gå in i matvaruaffären för att handla. Han hörde då någon ropa "jävla invandrare, stick tillbaka till ditt land". Mannen var väldigt aggressiv och sträckte armen i vädret likt en honnör och skrek "sieg heil" till Farek innan han gick in i matvaruaffären. Målsägande känner sig oerhört kränkt av att den utpekade skrikte dessa ord så att folk runtomkring kunde höra.

Skadegörelse/klotter

Både skadegörelse och klotter skedde i merparten av fallen på allmänna platser, därutöver var det vanligt att klotter förekom på offentliga transporter och skolor, medan skadegörelse oftare avsåg övriga platser, som flyktingförläggningar och föreningslokaler samt den utsattas egendom som bostäder och bilar. Vid båda brotts typerna var gärningspersonen i majoriteten av fallen okänd. Ett exempel på skadegörelse/klotter som riktar sig direkt mot den utsatta kan ta sig följande uttryck:

Farhads bil stod parkerad utanför bostaden. När han på morgonen skulle ta bilen till jobbet upp-

täckte han att någon punkterat vänster främ-däck och skrivit "invandrapack" med vit färg på framrutan. Han vet inte vem som har gjort detta och tycker att det är väldigt obehagligt.

Olaga diskriminering

Olaga diskriminering utgjorde 3 procent (eller 120 anmälningar) av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna år 2012.⁸⁵ En vanlig situationerna avseende olaga diskriminering är att den utsatta personen nekas inträde till en nattklubb eller krog av en dörrvakt och upplever att detta är relaterat till hans eller hennes utländska härkomst eller etniska tillhörighet. En annan vanlig situation är att det handlar om upplevd diskriminering i butiksmiljö av servicepersonal. Ett typexempel på olaga diskriminering är:

Kim uppger att han var helt nykter och propert klädd men blev trots detta nekad tillträde till nattklubben av ordningsvakten. När målsägande frågade varför han inte blev insläppt fick han till svar att "så är det bara". Kim påpekar att flera andra personer blev insläppta under tiden. Kim som är adopterad har uppfattningen att särbehandlingen beror på hans hudfärg och känner sig väldigt kränkt.

Tillvägagångssätt vid brotten

Hälften av brotten begås i den utsattas närhet utan fysisk kontakt

I hälften (51 procent) av de identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrotten år 2012 hade gärningspersonen hotat, ofredat eller uttalat kränkningar mot den utsatta personen i hans eller hennes omedelbara närhet, utan att fysisk kontakt förekom.

Det näst vanligaste tillvägagångssättet var att brottet begicks på *distans* (30 procent). Bland de främlingsfientliga hatbrotten som begåtts på distans skedde de flesta genom internet (8 procent), via telefon eller i form av allmänt klotter (6 procent vardera).

I knappt en femtedel av brotten (19 procent) gick gärningspersonen till fysiskt angrepp mot den utsatta personen.

⁸⁵ Till Diskrimineringsombudsmannen (DO) kommer anmälningar från personer som anser att de blivit utsatta för etnisk diskriminering. Under 2012 inkom 514 anmälningar om etnisk diskriminering. Det är en minskning med 180 anmälningar jämfört med 2011 (Diskrimineringsombudsmannen, 2013, s. 56).

Tabell 6.2. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2012.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	754	19
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	2 020	51
Distans	1 205	30
Allmänt klotter	231	6
Internet	330	8
Medier	19	0
Postbrev	93	2
SMS	114	3
Telefon	231	6
Övrigt	186	5
Summa	3 979	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

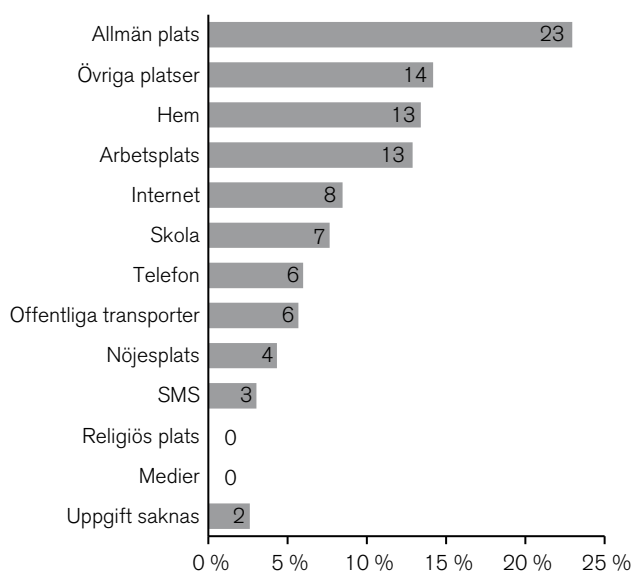
Plats

Hatbrotten sker på vardagsnära platser

De identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrotten sker ofta på vardagsnära platser. *Allmänna platser* (23 procent), *hemmet* (13 procent) och *arbetsplatsen* (13 procent) var de tre enskilt vanligaste brottsplatserna bland de identifierade främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna år 2012. Arbetsplats var även en vanlig brottsplats jämfört med övriga hatbrottsmotiv. Kategorin *övriga platser* (14 procent) är förvisso en av de största kategorierna, men omfattar ingen specifik plats utan flera typer av platser, till exempel tvättstugor, någon annan persons hem, flyktingförläggningar, köpcentrum eller butiker. Mångfalden pekar på att hatbrott begås på olika platser och i olika situationer.

I jämförelse med föregående år är fördelningen av brottsplatser likartad, men det kan noteras att internet blivit en allt vanligare brottsplats och har gått upp från 6 till 8 procent i jämförelse med 2011 och från 3 till 8 procent i jämförelse med 2008.

Figur 6D. Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter plats, år 2012.

Relation

Gärningspersonen oftast obekant för den utsatta

I mer än hälften (58 procent) av anmälningarna från år 2012 där ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv har identifierats var gärningspersonen *obekant* för den utsatta personen. I kategorin obekant ingår för de utsatta helt okända personer, personer i myndighetsställning eller i serviceyrken samt kunder eller klienter. I knappt två femtedelar (37 procent) av fallen var gärningspersonen helt *okänd* för den utsatta. Andelen gärningspersoner som var serviceperson (11 procent) eller kund/klient (9 procent) är högre vid det främlingsfientliga/rasistiska motivet jämfört med övriga motiv.⁸⁶ En förklaring till att kategorin servicepersoner är förhållandevis stor är att en hög andel av gärningspersonerna vid brottet olaga diskriminering utgörs av dörrvakter och butikspersonal.

I 34 procent av anmälningarna med ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv år 2012 var den utsatta och gärningspersonen *ytligt bekanta*. I 15 procent av fallen var gärningspersonen en känd person eller grupp och i 12 procent av fallen en granne.

Det är mindre vanligt att gärningspersonen är en *närliggande*, sådana fall utgör endast 4 procent av anmälningarna.

⁸⁶ Bland de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna med antiromska motiv är andelen servicepersoner ännu högre (27 procent).

Tabell 6.3. Uppskattat antal och andel anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.

Relation	Antal	%
Närstående	171	4
Gift/partner/sambo	25	1
Före detta partner	64	2
Släkt	43	1
Vänner/bekanta	39	1
Ytligt bekant	1 346	34
Granne	485	12
Kollega	64	2
Känd person/grupp	609	15
Skolkamrat	188	5
Obekant	2 289	58
Kund/klient	370	9
Serviceperson	440	11
Okänd person	1 479	37
Uppgift saknas	171	4
Summa	3 979	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar i skattningen stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran

Uppklarade hatbrott

I detta avsnitt redogörs för polisens och åklagarens arbete och uppklaringsbeslut för huvudbrottet i de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar som registrerades under år 2011. Eftersom brott inte alltid klaras upp samma år som de anmäls har anmälningar följts upp fram till början av april 2013. Begreppet uppklarat är polisiärt och betyder att ärendet fått ett avslut, antingen genom att en person har bundits till brottet (genom åtalbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse) eller att brottet har klarats upp tekniskt, exempelvis om utredningen lagts ner i brist på bevis, att gärningen inte är ett brott eller att den miss-

tänkta är under 15 år. Ett brott räknas som uppklarat även om den åtalade exempelvis frias vid en rättegång.

Många hatbrott klaras upp tekniskt

I tabell 6.4 framgår att 62 procent av samtliga anmälda främlingsfientliga/rasistiska hatbrott klarats upp på *teknisk väg*, framför allt genom beslutskategorierna övrigt tekniskt uppklarade och brott kan ej styrkas. Andelen *personuppklarade* främlingsfientliga hatbrott var 6 procent, varav huvuddelen avsåg åtalsbeslut. Knappt en tredjedel (31 procent) av de främlingsfientliga hatbroten i anmälningarna från 2011 var *ouppklarade* i början av april 2013.

Jämfört med föregående år, då hatbrott som anmäldes under år 2010 följdes upp fram till och med slutet av mars 2012, är fördelningen mellan personuppklarade, tekniskt uppklarade och ouppklarade anmälningar i princip densamma. Föregående år skedde en omfördelning mellan kategorierna *övriga tekniskt uppklarade* och *gärning ej brott*. Denna förändring var tillfällig med tanke på att fördelningen nu är lik tidigare år där merparten av dessa två kategorier utgörs av övrigt tekniskt uppklarade.

Tabell 6.4. Antal och andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med främlingsfientliga /rasistiska motiv som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011–början av april 2013.

Typ av beslut	Antal	%
Personuppklarade	250	6
Åtalsbeslut	234	6
Strafföreläggande	10	0
Åtalsunderlåtelse	6	0
Tekniskt uppklarade	2 454	62
Misstänkta under 15 år	120	3
Brott kan ej styrkas	610	15
Gärningen ej brott	63	2
Övriga tekniskt uppklarade	1 661	42
Ouppklarade	1 232	31
Under utredning	118	3
Övriga ouppklarade	1 114	28
Summa	3 936	100

6A. Afrofobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalssiffrorna avrundade till närmaste tiotal.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

I detta kapitel särredovisas de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett afrofobiskt motiv.

Afrosvenskar kan möta främlingsfientlighet/rasism i det svenska samhället på grund av sin etniska bakgrund, hudfärg och nationalitet.⁸⁷ Det kan exempelvis handla om klotter på ytterdörren där det står ”apa”, ärekränkning genom att kallas ”neger” eller att utsättas för misshandel på ett torg på grund av sin hudfärg. Kunskapen om afrosvenskars utsatthet för hatbrott

och diskriminering är relativt begränsad. Exempelvis ses afrosvenskarna ibland som en enhetlig grupp när det egentligen rör sig om många olika etniska grupper med rötter i en stor kontinent.

I denna statistik definieras afrofobiska hatbrott som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot svarta personer och som aktiverar en reaktion mot afrosvenskar, deras egendom, institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, afrosvenskar eller representanter för afrosvenskar.

Vad är ett afrofobiskt hatbrott?

Vem som helst kan utsättas för ett afrofobiskt brott om gärningspersonen riktar sig mot personen på grund av hans eller hennes uppfattade tillhörighet.⁸⁸ Det är dock enbart de fall där uttryck som kränker afrosvenskar kan särskiljas från övriga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott som blir bedömda som afrofobiska hatbrott. Det gäller uttryck som ”neger”, ”svarta apa”, ”svarta man” med flera. Generella uttryck som svartskalle bedöms som främlingsfientligt/rasistiskt om det inte framgår att den utsatta har mörk hudfärg. Om en utsatt person själv beskriver att den utsatts för att den är afrosvensk eller har mörk hudfärg identifieras anmälan som ett afrofobiskt hatbrott i statistiken.

⁸⁷ I rapporten *Att färgas av Sverige – om unga svartas upplevelser av rasism och diskriminering* kartlades bland annat olika typer av rasism och diskriminering som ungdomar upplever i Sverige. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2007, s. 55).

⁸⁸ Metodologiskt finns det problem att beskriva hatbrott som riktar sig mot afrosvenskar. I Sverige produceras statistik om befolkningens demografiska sammansättning på basis av födelseland och föräldrarnas födelseland. Nationalitet är fokus för de statistiska uppgifterna. Rasism/främlingsfientlighet riktas dock mot personer på grund av upplevd tillhörighet från deras omgivning, inte på grund av individernas självidentifiering med en nation. Därmed kan personer som har föräldrar från exempelvis Afrika och Europa, västindiska regionen och Sydamerika utsättas trots att de är födda i Sverige. Den gemensamma faktorn är att hudfärgen används som markör för härkomst. För ett längre resonemang se Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2007).

Resultat i korthet

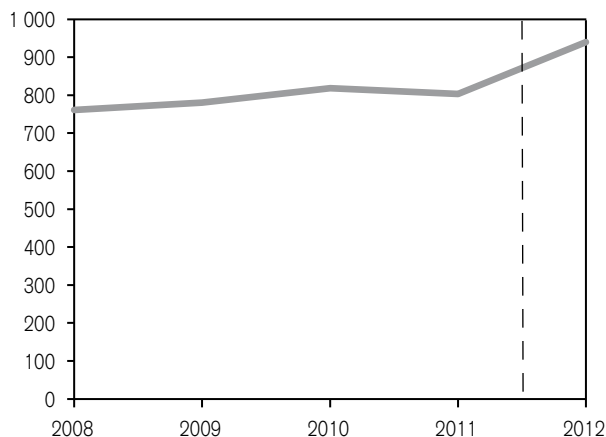
- År 2012 identifierades uppskattningsvis 940 anmälningar med afrofbiska motiv, vilket är en ökning med 17 procent jämfört med 2011 och en ökning med 24 procent jämfört med 2008.
- De afrofbiska hatbrotten utgjorde en fjärdedel (24 procent) av de främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna år 2012.
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brottstypen (33 procent) följt av våldsbrott (22 procent). I jämförelse med övriga hatbrottsmotiv är andelen våldsbrott stor.
- Allmän plats var den vanligaste brottsplatsen (22 procent) och en jämförelsevis hög andel var den utsattas arbetsplats (14 procent).
- I över hälften av fallen (56 procent) var gärningspersonen obekant för den utsatta.
- 64 procent av anmälningarna från år 2011 var tekniskt upplärade i början av april 2013. I 8 procent av fallen hade en person knutits till brottet.

Nivå och utveckling

Antalet främlingsfientliga/rasistiska anmälningar där huvudbrottet identifierades som afrofbiskt uppgick år 2012 till uppskattningsvis 940 stycken. Det är en markant ökning jämfört med tidigare år, då antalet legat mellan drygt 760 och knappt 820 anmälningar, och det är därmed den högst noterade siffran sedan motivet började redovisas år 2008.

Av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrotten utgjorde de afrofbiska hatbrottsanmälningarna knappt en fjärdedel (24 procent).

Figur 6A.A. Utveckling av antal anmälningar med identifierade afrofbiska motiv, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2012, åren 2008–2012.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antals-siffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Brottsstruktur

Olaga hot/ofredande och våldsbrott vanliga brottstyper

Som framgår i tabell 6A.1 var olaga hot och ofredande den vanligaste brottstypen och stod för en tredjedel (33 procent) av anmälningarna med afrofbiska motiv år 2012. Den näst vanligaste brottstypen bland de afrofbiska anmälningarna var våldsbrott (22 procent). Det är en högre andel jämfört med de andra motiven (förutom homofobiska där andelen var 23 procent). Därefter var ärekränkning (19 procent) följt av hets mot folkgrupp (12 procent) och skadegörelse/klotter (11 procent) vanliga brottstyper.

Fördelningen har varit likartad de senaste åren. Dock kan noteras att antalet och andelen skadegörelse/klotter var högre år 2012 än föregående år. Utöver detta har det endast skett mindre förändringar över tid.

Tabell 6A.1. Andel anmälningar med identifierade afrofbiska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2012.

Brottskategori	2008		2009		2010		2011		2012*		Förändring jämfört med 2011, i %	Förändring jämfört med 2008, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott**	189	25	196	25	206	25	183	23	209	22	14	10
Olaga hot/ofredande	285	37	301	39	274	33	281	35	310	33	10	9
Ärekränkning	126	17	146	19	181	22	164	20	176	19	7	39
Skadegörelse/klotter	60	8	52	7	30	4	50	6	101	11	102	68
Hets mot folkgrupp	66	9	60	8	91	11	95	12	114	12	20	72
Olaga diskriminering	22	3	14	2	23	3	18	2	23	2	26	3
Övriga brott	13	2	11	1	13	2	12	1	8	1	-31	-36
Summa	761	100	780	100	818	100	803	100	940	100	17	24

* Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar i skattningen stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

** I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott och våldtäkt.

Nedan följer exempel på hur de mest typiska afrofbiska hatbrotten kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.⁸⁹

Olaga hot och ofredande

Bland de afrofbiska hatbrottsanmälningarna var brottstypen olaga hot och ofredande vanligt förekommande. Den vanligaste brottsplatsen var i eller i nära anslutning till den utsattas hem, följt av allmän plats, arbetsplats, telefon och internet. I majoriteten av fallen var gärningspersonen en okänd person, följt av granne och en till namn eller utseende känd person eller grupp. Ett exempel där brottet skett i anslutning till den utsattas hem av en granne är:

Målsägande och hans familj har bott i huset i snart ett år. Ganska snart efter att de flyttade in började utpekad bland annat kalla målsägande för "jävla neger, vi vill inte ha er här". Målsägande uppger även att utpekad har betett sig aggressivt och kastat saker efter familjen när de har mötts i trapphuset.

Våldsbrott

Andelen våldsbrott vid det afrofbiska motivet är, liksom vid det homofobiska motivet, hög jämfört med de övriga hatbrottsmotiven. Vanligast är att denna typ av brott sker på allmänna platser av en okänd person, men även på den utsattas arbetsplats med tyngdpunkt på entrévärdar, väktare eller taxi- och busschaufförer. Nedan ges ett exempel på det sistnämnda:

Målsägande jobbar som busschaufför och sa till misstänkt person att han måste ha en giltig biljett för att få åka med. Misstänkt ska då ha sagt att "ingen neger ska ta betalt av mig" och att han var en "jävla negerapa". I samband med detta mottog målsägande ett knytnävsslag i huvudet. Andra passagerare gick emellan och lyckades få misstänkt person ur bussen. Därefter försvann gärningspersonen iväg från platsen.

⁸⁹ Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är fingerade.

Tillvägagångssätt vid brotten

Vanligast att afrofobiska hatbrott sker direkt mot person, utan fysisk kontakt

Vid de identifierade afrofobiska hatbrotten 2012 var det vanligast att gärningspersonen begick brottet i den utsattas omedelbara närhet utan att fysisk kontakt förekom (47 procent). I en fjärdedel (25 procent) av hatbrotten hade gärningspersonen angripit den utsatta fysiskt. Precis som vid de homofobiska hatbrottsanmälningarna är det en högre andel jämfört med övriga hatbrottsmotiv. En dryg fjärdedel (28 procent) av de anmälda och identifierade afrofobiska hatbrotten begicks på *distans*, till exempel genom allmänt klotter eller internet.

Tabell 6A.2. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	233	25
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	442	47
Distans	264	28
Allmänt klotter	87	9
Internet	70	7
Telefon	45	5
Medier/Postbrev/Övrigt*	35	4
SMS	27	3
Summa	940	100

Siffrorna i tabellen är uppskattade utifrån en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar i skattningen stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

*Sammanslagen kategori.

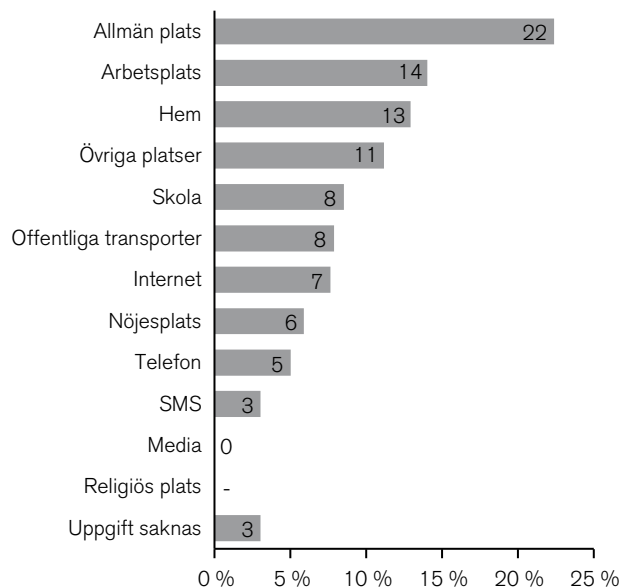
Plats

Allmän plats, arbetsplats och offentliga transporter vanliga brottsplatser

Den allra vanligaste brottsplatsen bland de afrofobiska hatbrottsanmälningarna under år 2012 var allmän plats (22 procent). Därefter följde arbetsplats (14 procent), hem (13 procent) och kategorin övriga platser (11 procent).

Brott som begicks på den utsattas arbetsplats och på offentliga transporter var vanligt förekommande vid det afrofobiska motivet, även i jämförelse med övriga hatbrottsmotiv.

Figur 6A.B. Andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter plats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.

Relation

Gärningspersonen är oftast obekant för den utsatta

I över hälften (56 procent) av de identifierade afrofobiska hatbrottsanmälningarna år 2012 var gärningspersonen *obekant* för den utsatta. I knappt två femtedelar (38 procent) av fallen var gärningspersonen helt okänd för den utsatta. I kategorin obekant ingår också kund eller klient samt personal i myndighetsställning eller i serviceyrken (9 procent vardera). Andelen kund

eller klient är liksom bland de främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna något högre i jämförelse med övriga hatbrottsmotiv.

I knappt en tredjedel av fallen (31 procent) var gärningspersonen ytligt bekant med den utsatta, i merparten av fallen var gärningspersonen en till utseende eller namn känd person eller grupp (13 procent), följt av granne (9 procent) och skolkamrater (7 procent).

Det var mindre vanligt att gärningspersonen var en närstående, vilket var fallet i 6 procent av anmälningarna med identifierade afrofobiska motiv.

Tabell 6A.3. Uppskattat antal och andel anmälningar med afrofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.

Relation	Antal	%
Närstående	64	6
Släkt/gift/partner/sambo*	23	2
Före detta partner	23	2
Vänner/bekanta	19	2
Ytligt bekant	291	31
Granne	81	9
Kollega	23	2
Känd person/grupp	126	13
Skolkamrat	62	7
Obekant	527	56
Kund/klient	87	9
Serviceperson	81	9
Okänd person	359	38
Uppgift saknas	58	6
Summa	940	100

Siffrorna i tabellen är uppskattade utifrån en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar i skattningen stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

*Sammanlaggen kategori.

Uppklarade hatbrott

Majoriteten av de afrofobiska hatbroten klaras upp

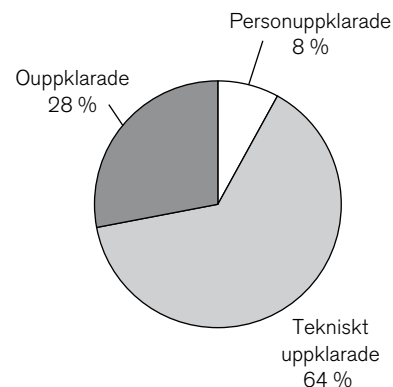
Nästan två tredjedelar (64 procent) av de afrofobiska hatbroten som anmäldes år 2011 hade klarats upp på teknisk väg fram till och med början av april 2013. Det är på en liknande nivå som vid samtliga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott (62 procent).

Andelen personuppkarade hatbrott utgör 8 procent av de afrofobiska anmälningarna. Det är en något högre andel i jämförelse med övriga motiv, där andelen personuppkarade är mellan 2 och 7 procent. En orsak till detta kan vara att andelen våldsbrott är hög vid detta motiv och det i dessa fall relativt sett ofta finns en misstänkt person.

Drygt en fjärdedel (28 procent) av de afrofobiska hatbroten som anmäldes 2011 var ouppklarade vid början av april 2013. Även denna andel ligger på en liknande nivå som för samtliga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott.

Jämfört med föregående år, då hatbrott som anmäldes under år 2010 följdes upp fram till och med slutet av mars 2012, är fördelningen av uppkaringsbeslut nästintill oförändrad.

Figur 6A.C. Andel uppkarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med afrofobiska motiv som anmäldes år 2010 och som klarats upp under perioden januari 2010 till början av april 2013.

Kategorin personuppkarade utgörs av åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse. Tekniskt uppkarade utgörs av misstänkt under 15 år, brott kan ej styrkas, gärningen ej brott och övriga tekniskt uppkarade. Ouppkarade utgörs av anmälningar under utredning och övriga ouppklarade.

6B. Antiromska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsciffrorna avrundade till närmaste tiotal.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

I detta kapitel särredovisas de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett antiromskt motiv.

Romer kan möta främlingsfientlighet/rasism i det svenska samhället på grund av sitt ursprung. Det kan vara fråga om ärekränkning genom att kallas för ”zigenarjäväl”, eller om att utsättas för olaga diskriminering genom att nekas tillträde till butiker.

Kunskapen om romers utsatthet för hatbrott och diskriminering är relativt begränsad.⁹⁰ Ibland betrak-

tas romer som en grupp, när det i själva verket handlar om flera olika grupper.

I denna statistik definieras antiromska hatbrott som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot romer och som aktiverar en reaktion mot romer, deras egendom, institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, romer eller representanter för romer.

Vad är ett antiromskt hatbrott?

Vem som helst kan komma att utsättas för ett antiromskt hatbrott om gärningspersonen uppfattar den utsatta som tillhörande eller representant för gruppen. Det är dock enbart de fall där det förekommer uttryck som kränker romer och som kan särskiljas från övriga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott, som blir bedömda som antiromska hatbrott. Det gäller uttryck som ”zigenare” eller ”gypsy” med flera. Generella främlingsfientliga uttryck som ”svartskalle” kodas som främlingsfientligt/rasistiskt. Om den utsatta själv uppger att utsattheten sker på grund av hans eller hennes romska ursprung bedöms anmälan som antiromsk i statistiken.

Nivå och utveckling

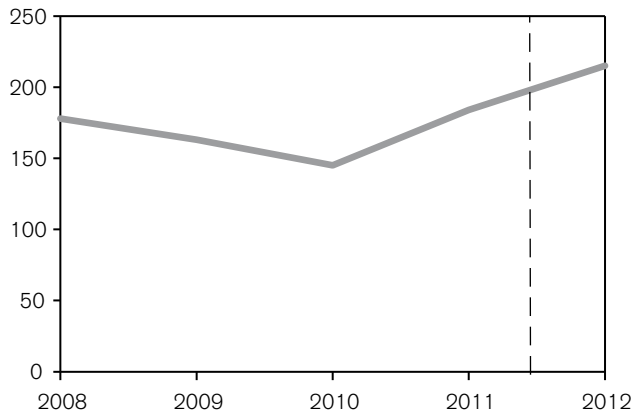
Antalet främlingsfientliga/rasistiska anmälningar där huvudbrottet har identifierats som antiromskt uppgick år 2012 till uppskattningsvis 215 stycken. De antiromska hatbrotten utgör 4 procent av samtliga främlingsfientliga/rasistiska anmälningar 2012.

När motivet började särredovisas i statistiken år 2008 identifierades knappt 180 anmälningar. Trenden var svagt nedåtgående fram till år 2010, då knappt 150 anmälningar bedömdes innehålla ett antiromskt

⁹⁰ Ett exempel på forskningen i Sverige är Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) som 2004 skrev en rapport om diskriminering av romer i Sverige (Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, 2004, s. 1–42).

motiv. Därefter har en ökande trend syns fram till dagens siffror som är de högsta sedan år 2008 då motivet började särredovisas.

Figur 6B.A. Utveckling av antal anmälningar med identifierade antiromska motiv, åren 2008–2012.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalssiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Resultat i korthet

- År 2012 identifierades uppskattningsvis 215 anmälningar med antiromska motiv, vilket är den högsta noterade nivån hittills för detta motiv.
- De antiromska hatbrotten utgör 4 procent av samtliga främlingsfientliga/rasistiska anmälningar 2012.
- I jämförelse med övriga hatbrottsmotiv var andelen olaga diskriminering (13 procent) hög vid detta motiv.
- Övriga platser, som livsmedelsbutiker och bensinstationer, var den vanligaste kategorin av brottsplatser (26 procent).
- Gärningspersonen var oftast en serviceperson (27 procent) eller granne (26 procent). Det är höga andelar jämfört med övriga motiv.
- Endast 2 procent av anmälningarna från 2011 var personupplärade i början av april 2013, medan 75 procent var tekniskt upplärade. I jämförelse med övriga motiv är personupplärningen låg och andelen tekniskt upplärade hög.

Tabell 6B.1. Andel och andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2012.

Brottskategori	2008		2009		2010		2011		2012*		Förändring jämfört med 2011, i %	Förändring jämfört med 2008, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott**	33	19	21	13	21	14	17	9	8	4	-51	-75
Olaga hot/ofredande	80	45	78	48	49	34	74	40	97	45	31	21
Ärekränkning	23	13	21	13	31	21	37	20	56	26	51	143
Hets mot folkgrupp	9	5	13	8	13	9	16	9	21	10	29	130
Olaga diskriminering	20	11	24	15	21	14	28	15	27	13	-4	34
Övriga brott***	13	7	6	4	10	7	12	7	6	2	-50	-54
Summa	178	100	163	100	145	100	184	100	215	100	17	21

* Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

** I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott och våldtäkt.

*** I kategorin övriga brott ingår även skadegörelse/klotter.

Brottsstruktur

Jämförelsevis hög andel anmälningar avseende olaga diskriminering

Som tabell 6B.1 visar var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen år 2012 och stod för 45 procent av anmälningarna med identifierade antiromska motiv. Därefter var ärekränkning (26 procent), olaga diskriminering (13 procent) och hets mot folkgrupp (10 procent) vanliga brottstyper.

Andelen anmälningar avseende olaga diskriminering (13 procent) är betydligt högre i jämförelse med de andra hatbrottsmotiven, där andelen utgör mellan 0 och 3 procent. Detsamma gäller för ärekränkning (26 procent), där andelen för de övriga hatbrottsmotiven utgör mellan 4–20 procent.

Olaga diskriminering

Vid det antiromska motivet är brottstypen olaga diskriminering vanligt förekommande, vilket särskiljer det antiromska motivet från de övriga motiven. Det är vanligt att brottet begås av servicepersoner på bensinstationer eller livsmedelsbutiker. Nedan ges ett typexempel på detta baserat på polisanmälningarnas fritexter:⁹¹

Sonja och hennes mamma var i mataffären. De var traditionellt klädda. När de kom in i butiken möttes de av butikschefen som talade om för dem att de inte var välkomna i butiken. Butikschefen sa att de inte ville ha några snattare i butiken och påstod att alla ”zigenare är tjuvar”.

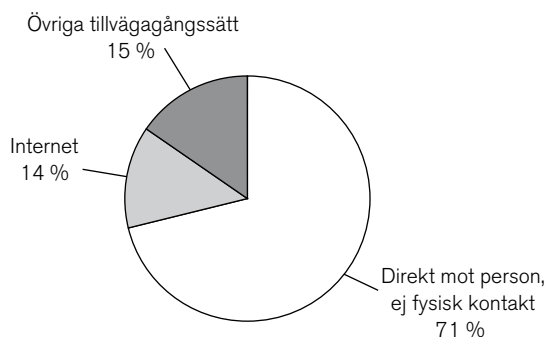
Tillvägagångssätt vid brotten

Antiromska hatbrott sker oftast direkt mot person, utan fysisk kontakt

I majoriteten av polisanmälningarna med identifierade antiromska hatbrottsmotiv skedde brottet i den utsattas omedelbara närhet, utan att fysisk kontakt förekom (71 procent). Det är en ovanligt hög andel i jämförelse med övriga motiv, där andelen ligger mellan 23 och 51 procent. Det näst vanligaste tillvägagångssättet var att brottet skedde via eller på internet (14 procent). Att dessa tillvägagångssätt är så pass

framträdande kan ses i ljuset av att brottstyperna olaga hot/ofredande, ärekränkning, olaga diskriminering och hets mot folkgrupp är vanliga.

Figur 6B.B. Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.

* Övriga tillvägagångssätt består av sammanslagna kategorier med låga tal: telefon, sms, allmänt klotter och direkt mot person, fysisk kontakt.

Plats

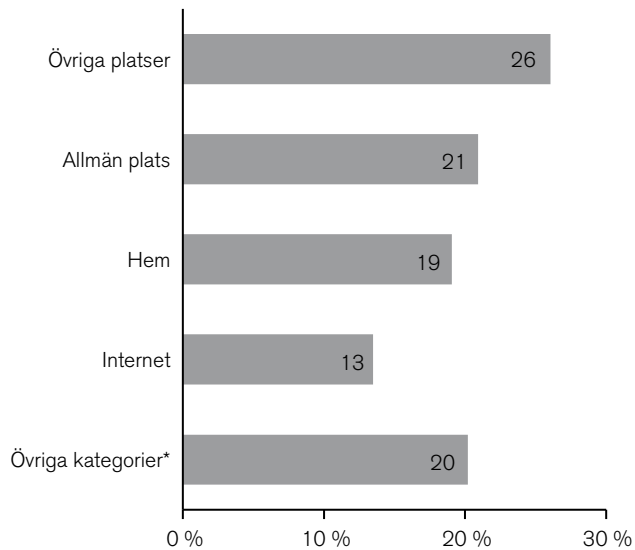
Butiker och den utsattas hem vanliga brottsplatser

I drygt en fjärdedel (26 procent) av polisanmälningarna med identifierade antiromska motiv var brottsplatsen en plats inom kategorin *övrig plats*, vilket är en högre andel i jämförelse med övriga motiv. Kategorin *övriga platser* utgörs av flera olika platser, exempelvis tvättstugor, gallerior, flyktingförläggningar, men vid det antiromska motivet handlar det framför allt om *livsmedelsbutiker* och *bensinstationer*. Det hänger samman med den höga andelen anmälningar avseende olaga diskriminering.

Därefter var allmän plats (21 procent), hem (19 procent) och internet (13 procent) vanliga brottsplatser bland de antiromska hatbrottsanmälningarna. Jämfört med övriga motiv är andelen anmälningar där brottsplatsen var i eller i nära anslutning till den utsattas hem ovanligt hög.

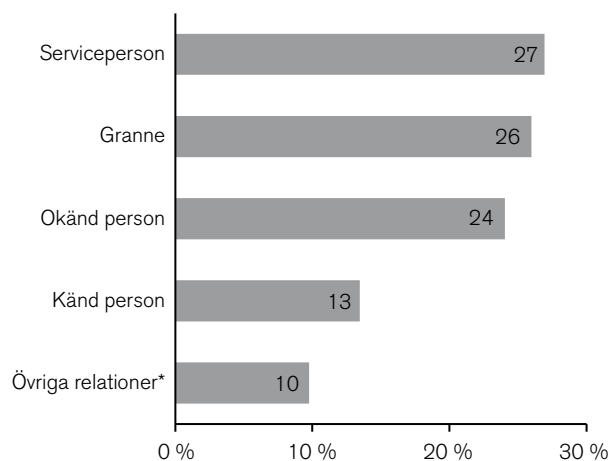
⁹¹ Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är fingerade.

Figur 6B.C. Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter plats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.

* Övriga kategorier består av sammanslagna kategorier med låga tal: telefon, nöjesplats, sms, offentliga transporter, skola, arbetsplats, media och uppgift saknas.

Figur 6B.D. Andel anmälningar med antiromska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.

* Övriga relationer består av sammanslagna kategorier med låga tal: släkt, gift/partner/sambo, före detta partner, vänner/bekanta, skolkamrat, kollega och kund/klient.

Relation

Servicepersoner och grannar vanliga gärningspersoner

Vid anmälningarna med identifierade antiromska motiv var det vanligt att gärningspersonen var en serviceperson eller granne (27 respektive 26 procent), det är ovanligt höga andelar jämfört med övriga motiv. Det hänger samman med att olaga diskriminering i butiksmiljöer är vanligt vid detta motiv och att en hög andel av de antiromska hatbrotten sker i eller i nära anslutning till den utsattas hem.

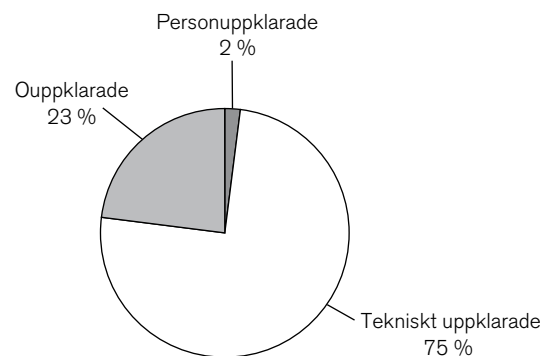
I knappt en fjärdedel (24 procent) var gärningspersonen okänd för den utsatta, vilket är en lägre andel jämfört med övriga hatbrottsmotiv.

Uppklarade hatbrott

Få antiromska hatbrott personuppklaras

Endast 2 procent av huvudbrotten i de antiromska hatbrottsanmälningarna från år 2011 hade personuppklarats fram till och med början av april 2013. I förhållande till de andra hatbrottsmotiven, där andelen personuppklarade utgjorde mellan 5–8 procent, är detta en låg andel. Däremot är andelen för tekniskt uppklarade brott hög (75 procent) jämfört med de övriga motiven där andelen tekniskt uppklarade brott utgjorde mellan 35 och 63 procent. Detta kan ha att göra med att olaga diskriminering, som är en vanlig brottstyp vid det antiromska hatbrottet, överlag har en låg personuppklaringsprocent och en hög andel tekniska uppklaringsprocent.

Figur 6B.E. Antal och andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med antiromska motiv som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.

Kategorin personuppklarade utgörs av åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse. Tekniskt uppklarade utgörs av misstänkt under 15 år, brott kan ej styrkas, gärningen ej brott och övriga tekniskt uppklarade. Ouppklarade utgörs av anmälningar under utredning och övriga ouppklarade.

7. Antisemitiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsciffrorna avrundade till närmaste tiotal.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Med antisemitiska hatbrott menar vi i den här rapporten att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller gruppen judar i allmänhet blivit kränkt på grund av sin judiska tillhörighet.

För att ett hatbrott ska betraktas som antisemitiskt krävs dels att den utsatta tillhör eller av gärningspersonen uppfattas tillhöra den judiska tron eller folkgruppen,⁹² dels att gärningspersonen inte tillhör

samma religion eller folkgrupp. Även människor som gärningspersonen uppfattar som att de representerar judar eller judendomen kan utsättas för hatbrott. Exempelvis en journalist som blir utsatt på grund av att han eller hon har skrivit om en judisk församling, eller en politiker som arbetar med frågor om antisemitism och som blir utsatt på grund av det.

I huvudsak baseras bedömningen på målsägandens upplevelse men även på anmälningsupptagarens uppfattning om händelsen och kodarens kunskap om annan information kopplad till händelsen, exempelvis relaterade anmälningar.

Brås definition av antisemitism lyder:

Rädsla för, fientlighet eller hat mot judar och judendom som aktiverar en reaktion mot judendomen, judisk egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, judar eller representanter för judar.

Definitioner av antisemitism belyser ofta strukturer av fientliga uppfattningar, attityder och myter om den judiska befolkningen. Även om antisemitism ofta tar sig uttryck som fientlighet mot judendom som religion är det sällan religionen i sig som står i fokus för fientligheten utan judar som folkgrupp.

Ibland kopplas antisemitism samman med nationalsocialistisk ideologi, men det är bara en del av en komplex verklighet. Exempelvis utgörs 73–74 procent, det vill säga nästan tre fjärdedelar, av polisanmälningarna rörande antisemitiska hatbrott⁹³ av fall *utan* tecken på en sådan koppling. Av dem med tecken på en eventuell högerextrem/nationalsocialistisk koppling är det dessutom sannolikt att bruket av exempelvis hakkors ofta beror på dess starka antisemitiska symbolvärde och inte på att gärningspersonen hyser nationalsocialistis-

⁹² I en rapport om antisemitism från år 2006 uppskattas den judiska befolkningsgruppen i Sverige till mellan 18 000 och 20 000 personer (Brå och Forum för levande historia 2006, s. 36). För utförligare beskrivning av det antisemitiska motivet och den judiska befolkningen, se Brå (2013c).

⁹³ Jämförelse gjord från 2008 och framåt.

ka sympatier. Vanligare idag är det att uttryck för antisemitism istället har en koppling till exempelvis konflikter i mellanöstern, kanske främst mellan Israel och Palestina.⁹⁴ I det sammanhanget är det också viktigt att skilja på när en stat kritiseras för sin politik och när händelserna tar sig antisemitiska uttryck riktade mot hela den judiska folkgruppen.

Resultat i korthet

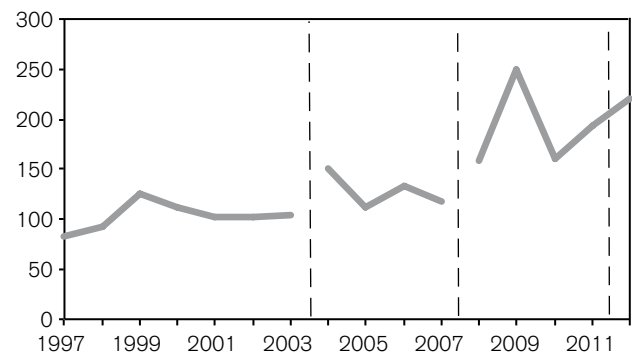
- Under 2012 identifierades uppskattningsvis 220 anmälningar med ett antisemitiskt motiv. Nivån av identifierade antisemitiska anmälningar är högre från 2008 och framåt än under tidigare år.
- De vanligaste brottstyperna i anmälningarna var olaga hot/ofredande (39 procent) och hets mot folkgrupp (36 procent). Jämfört med övriga hatbrottsmotiv uppvisar det antisemitiska motivet högst andel hets mot folkgrupp.
- 75 procent av gärningspersonerna var obekanta för målsäganden och brotten begicks främst på allmän plats, internet och religiösa platser.
- 42 procent av de antisemitiska hatbrotten som anmäldes 2011 klarades upp. Av dessa personupplärdades 7 procent medan 35 procent klarades upp på teknisk väg.

Nivå och utveckling

Under 2012 identifierades uppskattningsvis drygt 220 anmälningar med ett antisemitiskt motiv. Det är en ökning med 14 procent jämfört med 2011, men ökningen ligger inom den statistiska felmarginalen, vilket gör det svårt att säga om det är en reell ökning eller en effekt av stickprovsurvalet av anmälningar.

I figur 7A visar utvecklingen över tid att nivån av antalet polisanmälningar med identifierade antisemitiska motiv är högre idag än för 10–15 år sedan. Samtidigt visar utvecklingskurvan på stora individuella skillnader mellan åren, framför allt från 2004 och framåt. Det är ett vanligt fenomen när antalssiffrorna statistiskt sett är relativt låga, och tyder på att utvecklingsnivån är känslig för enskilda händelser eller insatser.

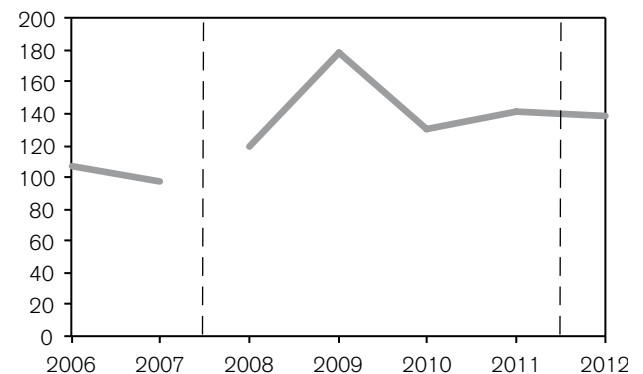
Figur 7A. Utveckling av antal anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, åren 1997–2012.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalssiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

I det här fallet kan man exempelvis se hur de senaste två årens utveckling av antalet anmälda antisemitiska hatbrott i Malmö har påverkat kurvan för Sverige som helhet. I figur 7B har Skåne exkluderats från statistiken för riket och det kan då noteras att fram till 2010 följer kurvan samma utveckling som i figur 7A, för att därefter ligga på en relativt jämn nivå.

Figur 7B. Utveckling av antal anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, hela landet utom Skåne, åren 2006–2012.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalssiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Denna omständighet visar varför man bör vara försiktig med att dra slutsatser om utvecklingen från ett år till ett annat. Man bör istället se tendenserna över tid, och där kan vi se en uppåtgående trend för det antisemitiska motivet. Avseende utvecklingen över de senaste 10–15 åren kan vi dock inte med hjälp av enbart

⁹⁴ Se exempelvis Bachner (1999 s. 28), Brå och Forum för levande historia (2004, s. 23f), Nylund Skog (2006, s. 79–81) samt ODIHR (2006, s.19).

den här statistiken veta om uppgången beror på att utsattheten blivit större, att fler polisanmäler eller om polisen i större utsträckning uppmärksammar motivet i anmälningarna.

I 27 procent av de identifierade antisemitiska hatbrottsanmälningarna 2012 fanns tecken på en koppling till högerextremism/national socialism. Det är en högre andel än för något annat hatbrottsmotiv. Som togs upp inledningsvis behöver det emellertid inte betyda att gärningspersonen hyser nationalsocialistiska värderingar. Nazistiska symboler har ett starkt antisemitiskt symbolvärde och förekommer exempelvis i fientligt klotter på synagogor eller när någon ropar ”sieg heil” för att kränka eller skrämja judiska personer.

Brottsstruktur

De vanligaste brottstyperna för det antisemitiska motivet 2012 var olaga hot/ofredande (39 procent) och hets mot folkgrupp (36 procent). Även skadegörelse/klotter hör till de vanligare brottstyperna (12 procent). Det följer mönstret från tidigare år, även om andelen hets mot folkgrupp har ökat från att ha legat mellan 21 och 30 procent till att 2012 utgöra 36 procent av de antisemitiska hatbrotten. Jämfört med övriga hat-

brottsmotiv uppvisar det antisemitiska motivet högst andel hets mot folkgrupp (36 procent jämfört med 24 procent för islamofobiska motiv och upp till 12 procent för övriga motiv).

Nedan ger vi exempel på hur typiska antisemitiska brott kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.⁹⁵ Ofta kan exemplen se snarlika ut, medan detaljer i varje enskilt fall avgör om polisen väljer att rubricera den anmälda händelsen som olaga hot, ofredande eller klotter å ena sidan, eller hets mot folkgrupp å den andra.

Olaga hot/ofredande

Olaga hot och ofredande kan innebära allt från att bli kallad vid öknamn och trakasserad på stan till att ta emot dödshot via e-post. Så här kan ett olaga hot med antisemitiskt motiv se ut:

Målsäganden och hans familj promenerar till synagogan när en bil tutar på gatan. Målsäganden vänder sig om och ser då två passagerare hänga ut genom fönstren på bilen. Båda passagerarna skriker ”judepack” och ”dö, judesvin” och drar med fingrarna över sina halsar. Bilen kör sedan därifrån.

Tabell 7.1. Antal och andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2008–2012.

Brottskategori	2008		2009		2010		2011		2012*		Förändring jämfört med 2011, i %	Förändring jämfört med 2008, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott**	17	11	20	8	15	9	14	7	14	6	0	-18
Olaga hot/Ofredande	63	40	90	36	63	39	77	40	87	39	13	38
Ärekränkning	17	11	20	8	20	12	14	7	10	5	-29	-41
Skadegörelse/klotter	21	13	36	14	22	14	31	16	27	12	-13	29
Hets mot folkgrupp	37	23	75	30	34	21	54	28	79	36	46	114
Övriga brott***	4	3	9	4	7	4	4	2	4	2	0	0
Summa	159	100	250	100	161	100	194	100	221	100	14	39

* Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning.

För beräkning av konfidensintervall se bilaga 2.

** I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott och våldtäkt.

*** I kategorin övriga brott ingår även olaga diskriminering.

⁹⁵ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Hets mot folkgrupp

Nästan en tredjedel av anmälningarna som rörde hets mot folkgrupp innebar att en person blev direkt utsatt, medan internet (inklusive e-post) och klotter stod för en dryg femtedel vardera.

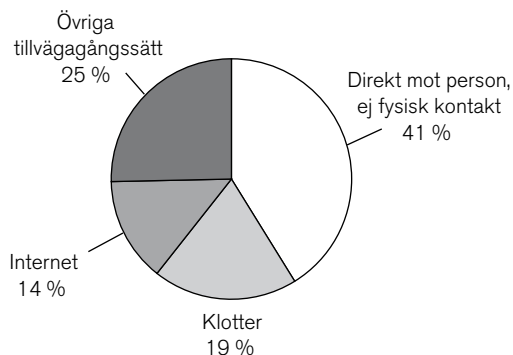
Bland anmälningarna finns exempel där en eller flera personer på allmän plats har gjort nazisthälsning och uttalat sig kränkande gentemot personer av judisk härkomst. Det finns även exempel där någon på en hemsida eller ett internetforum propagerar för att judar borde utrotas. Klotter, exempelvis ett hakkors på en synagoga eller texten "gasa juden" på en husvägg, är andra exempel på fall av hets mot folkgrupp med antisemitiska motiv.

Tillvägagångssätt vid brotten

Vanligast att brotten sker direkt mot person, men utan fysisk kontakt

I 41 procent av de antisemitiska hatbrotten begicks brottet i den utsatta personens direkta närhet, men utan att fysisk kontakt uppstod. Klotter utgjorde 19 procent av anmälningarna och brott begångna på internet svarade för 14 procent. Fördelningen av tillvägagångssätten har varit densamma de senaste åren.

Figur 7C. Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2012.

* Övriga tillvägagångssätt består av telefon, sms, postbrev, direkt mot person ej fysisk kontakt, media och kategorin övrigt.

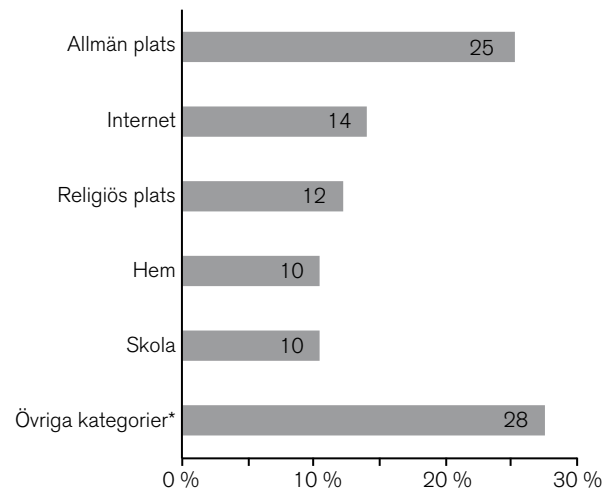
Plats

Jämförelsevis hög andel brott på religiösa platser

Med undantag för kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott begås högst andel brott i anslutning till religiösa platser vid det antisemitiska motivet (12 procent). Det handlar dels om klotter och skadegörelse på synagogor eller judiska begravningsplatser, dels om personlig utsatthet för människor på väg till eller från exempelvis synagogor.

Vanligast var dock att ett antisemitiskt hatbrott begicks på *allmän plats* (25 procent), följt av *internet* (14 procent). Fördelningen mellan kategorierna såg ungefär likadan ut föregående år.

Figur 7D. Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter plats, år 2012.

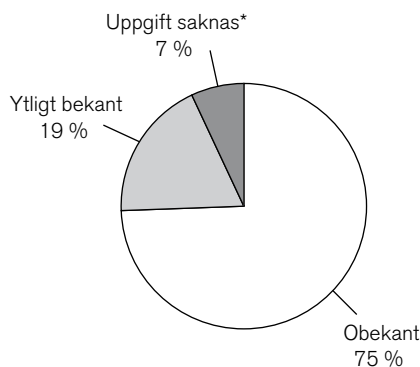
* I övriga kategorier ingår: arbetsplats, offentliga transporter, nöjesplats, sms, medier, telefon, "övriga platser" och uppgift saknas.

Relation

Vanligast med obekant gärningsperson

Vid 75 procent av de antisemitiska hatbrotten 2012 var gärningspersonen *obekant* för den utsatta personen. Inom kategorin *ytligt bekant* (19 procent) handlade det framför allt om att den utsatta kände igen gärningspersonen till namn eller utseende, exempelvis att samma person brukade ropa okvädesord, eller att personen eller gruppen som stod bakom en viss hemsida var känd.

Figur 7E. Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.

* Inkluderar även enstaka närstående.

Uppklarade hatbrott

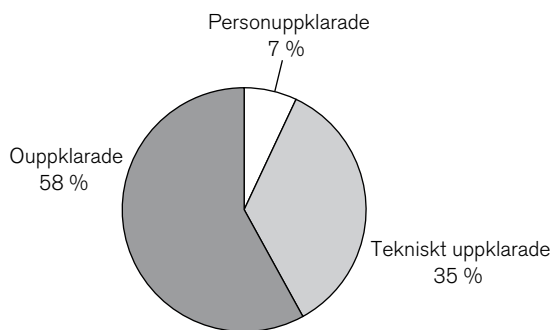
Detta avsnitt följer upp vad som hänt med de anmälningar med antisemitiska motiv (huvudbrottet) som år 2011 inkom till polisen. Uppföljningen har gjorts fram till början av april 2013, då slutliga beslut angående anmälan inhämtades.

Majoriteten antisemitiska hatbrott ouppklarade

Mindre än hälften (42 procent) av de antisemitiska hatbrotten (huvudbrottet) som anmäldes 2011 hade fram till början av april 2013 klarats upp. *Personupp-*

klaringen, det vill säga att man kunde binda en person till brottet via åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, var 7 procent, medan 35 procent klarades upp *på teknisk väg*. Det senare innebär att utredningen har avslutats, exempelvis för att händelsen inte var ett brott, att brottet inte kan bevisas eller att gärningspersonen var under 15 år och därmed inte straffmyndig.

Figur 7F. Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med antisemitiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.

Personuppklarade brott utgörs av åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse. Tekniskt uppklarade utgörs av misstänkt under 15 år, brott kan ej styrkas, gärningen ej brott och övriga tekniskt uppklarade. Ouppklarade utgörs av anmälningar under utredning och övriga ouppklarade.

Av de antisemitiska hatbrotten som anmäldes 2011 var 58 procent *ouppklarade* i början av april 2013. Ett fåtal var fortfarande under utredning, medan det för de allra flesta saknades spaningsuppdrag eller en misstänkt person.

Att andelen ouppklarade är hög för detta motiv kan hänga samman med den höga andelen obekanta gärningspersoner samt att vanliga brottstyper är sådana som av tradition är svårutredda och där det sällan finns något uppdrag för polisen att följa upp. Det kan exempelvis vara att en okänd person skriker saker ute på stan, gör inlägg på anonyma internetforum eller utför klotter.

8. Islamofobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalssiffrorna avrundade till närmaste tiotal.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Med islamofobiska hatbrott menar vi i den här rapporten att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller gruppen muslimer i allmänhet blivit kränkt på grund av sin muslimska tillhörighet. I huvudsak baseras bedömningen på målsägandens upplevelse, men även på anmälningsupptagarens uppfattning av händelsen och kodarens kunskap om annan information kopplad till händelsen, exempelvis relaterade anmälningar.

För att ett hatbrott ska betraktas som islamofobiskt krävs dels att den utsatta är eller av gärningspersonen

uppfattas vara muslim,⁹⁶ dels att gärningspersonen inte är muslim. Även personer som i sammanhanget kan sägas representera muslimer eller islam kan utsättas för hatbrott. Exempelvis en journalist som blir utsatt på grund av att han eller hon har skrivit om islamofobi, eller en politiker som arbetar med frågor som berör muslimer och som blir utsatt på grund av det.

Brås definition av islamofobi lyder:

Rädsla för, fientlighet eller hat mot islam och muslimer, som aktiverar en reaktion mot islam, muslimsk egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, muslimer eller representanter för muslimer eller islam.

Brott mellan sunni- och shiamuslimer

Det förekommer motsättningar mellan två inriktningar inom islam, sunni och shia, men brott dem emellan betraktas inte som islamofobiska. Brott som sker mellan sunni- och shiamuslimer och där ett av motiven bedömts vara den religiösa trosuppfattningen redovisas istället under ”andra antireligiösa hatbrott”, detta eftersom det finns ett antireligiöst motiv men både målsäganden och gärningspersonen är muslimer.

⁹⁶ I en studie från 2006 uppskattade dåvarande Integrationsverket (nu Migrationsverket) Sveriges muslimska befolkning till 100 000–400 000 personer beroende på om enbart registrerade personer i samfund mäts eller om även sekulära muslimer räknas med. Andra studier uppskattade vid samma tid den muslimska befolkningen till närmare 350 000 personer. (Forum för Levande Historia [2006b, s. 8], Larsson [2006, s. 9]). För en utförligare beskrivning av det islamofobiska motivet, se Brå (2013c).

Islamofobi i förhållande till främlingsfientlighet

Islamofobiska motiv överlappar ofta främlingsfientliga motiv. För att ett motiv ska betraktas som islamofobiskt i denna statistik måste det framgå i polisanmälan att målsägandens muslimska tro eller tillhörighet spelat roll i sammanhanget. Framgår inte det, bedöms gärningen som allmänt främlingsfientlig. Det är alltså troligt att det främlingsfientliga motivet innehåller anmälningar som vid ytterligare utredning skulle kunna visa sig vara islamofobiska enligt Brås definition.

Resultat i korthet

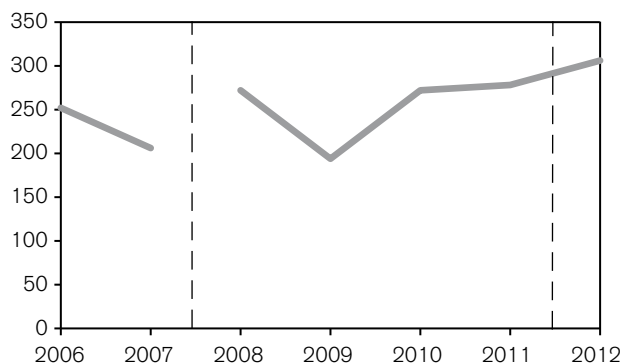
- Under 2012 identifierades uppskattningsvis 310 anmälningar med ett islamofobiskt motiv. Nivån är relativt jämn över tid men visar en svagt uppåtgående trend.
- De vanligaste brottstyperna var olaga hot/ofredande (44 procent) och hets mot folkgrupp (24 procent).
- Jämfört med övriga hatbrottsmotiv begicks en förhållandevis hög andel islamofobiska brott på internet.
- 68 procent av de islamofobiska hatbrotten klarades upp. Av dessa personuppkarades 5 procent medan 63 procent klarades upp på teknisk väg.

Nivå och utveckling

År 2012 identifierades uppskattningsvis knappt 310 anmälningar där huvudbrottet hade ett islamofobiskt motiv. Det är en ökning med 10 procent jämfört med 2011, men ökningen ligger inom den statistiska felmarginalen, vilket gör det svårt att säga om det rör sig om en reell ökning eller en effekt av stickprovssurvalet av anmälningar.

I figur 8A kan man se att nivån av antalet polisanmälningar med islamofobiska motiv legat relativt jämn sedan motivet tillkom i hatbrottsstatistiken 2006. Man kan dock skönja en svagt uppåtgående trend. Om det beror på att utsattheten ökat något, att fler polisanmälningar eller att polisen i större utsträckning uppmärksammar motivet i anmälningarna kan vi inte veta enbart med hjälp av denna statistik.

Figur 8A. Utveckling av antal anmälningar med identifierade islamofobiska motiv, åren 2006-2012.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalsciffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Brottsstruktur

Den vanligaste brottstypen för det islamofobiska motivet 2012 var olaga hot/ofredande (44 procent), följt av hets mot folkgrupp (24 procent) och ärekränkning (13 procent). Det följer i stort sett fördelningen från tidigare år.

Sett över tid har både antalet och andelen skadegörelse/klotter minskat, medan både antalet och andelen hets mot folkgrupp har ökat, med undantag för 2010 som uppvisar en liknande nivå som 2012 för den brottstypen.

Jämfört med övriga hatbrottsmotiv är det bara det antisemitiska motivet som uppvisar en högre andel av hets mot folkgrupp (36 procent för det antisemitiska och 24 procent för det islamofobiska motivet jämfört med upp till 12 procent för övriga motiv).

Härnäst följer exempel på hur typiska islamofobiska brott kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.⁹⁷ Ofta kan exemplen se snarlika ut, medan detaljer i varje enskilt fall avgör om polisen väljer att rubricera den anmälda händelsen som olaga hot, ofredande eller ärekränkning å ena sidan, eller hets mot folkgrupp å den andra.

Olaga hot/ofredande

Olaga hot och ofredande kan innebära allt från att bli spottad på och trakasserad på stan till hot om stryk

⁹⁷ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Tabell 8.1. Antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2008–2012.

Brottskategori	2008		2009		2010		2011		2012*		Förändring jämfört med 2011, i %	Förändring jämfört med 2008, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott**	26	10	25	13	23	8	39	14	29	9	-26	12
Olaga hot/ofredande	112	41	83	43	92	34	123	44	134	44	9	20
Ärekränkning	28	10	21	11	33	12	38	14	39	13	3	39
Skadegörelse/klotter	44	16	23	12	20	7	16	6	19	6	19	-57
Hets mot folkgrupp	40	15	31	16	80	29	45	16	72	24	60	80
Olaga diskriminering	13	5	8	4	8	3	6	2	2	1	-67	-85
Övriga brott	9	3	3	2	16	6	11	4	10	3	-9	11
Summa	272	100	194	100	272	100	278	100	306	100	10	13

* Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar i skattningen stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

** I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott och våldtäkt.

eller konkreta dödshot. Så här skulle exempelvis ett ofredande med islamofobiskt motiv kunna se ut:

Aisha och hennes barn åkte buss när en man klev på. När han fick se Aisha stirrade han och såg arg ut. Aisha bar hijab och hon tror att det var därför mannen stirrade. När han gick förbi vände han sig plötsligt mot henne och muttrade: "Terrorister hela högen." Sen spottade han henne i huvudet innan han gick och satte sig.

Hets mot folkgrupp

I anmälningarna som rörde hets mot folkgrupp begicks brotten i 60 procent av fallen antingen direkt mot den utsatta eller på internet (runt 30 procent för vardera kategorin). Ett typexempel på hets mot folkgrupp på internet kan se ut så här:

Anmälaren anger att hemsidan "Ut med muslimerna" uppmanar människor att "hjälpa till att utrota muslimerna från Sverige". Bland annat står det att en död muslim är en bra muslim och i flera inlägg uppmanas människor att "agera" mot muslimer i sin närhet.

Ärekränkning

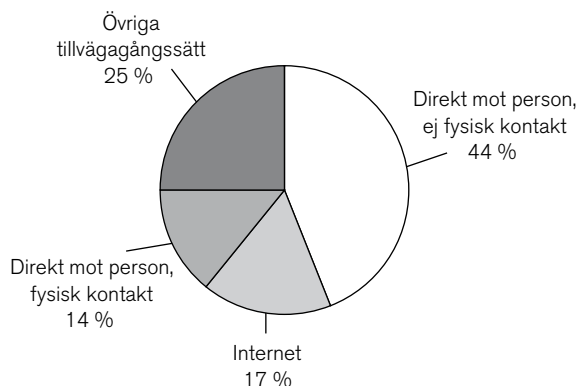
Brottstypen ärekränkning omfattar allt från förolämpning till grovt förtal. Förolämpning kan innebära exempelvis kränkande tillmälen eller att lägga en bacoskiva på en muslimsk persons tallrik "på skämt". Förtal kan innebära exempelvis spridande av lögnar eller känsliga uppgifter om en person på grund av att denne är muslim.

Tillvägagångssätt vid brotten

Vanligast att brotten sker direkt mot person, men utan fysisk kontakt

Av de identifierade islamofobiska hatbrotten begicks 44 procent direkt mot den utsatta men utan att fysisk kontakt uppstod. Brotten via internet utgjorde 17 procent av anmälningarna, och i 14 procent av fallen utsattes personen fysiskt. Fördelningen har varit ungefär densamma under de senaste åren.

I tabell 8.1 noteras att våldsbrott utgjorde 9 procent av anmälningarna, och då skulle man kunna fråga sig hur fysiska tillvägagångssätt kan utgöra 14 procent. Förklaringen är att incidenter med fysisk kontakt inte nödvändigtvis behöver röra sig om händelser som inkluderas under begreppet våldsbrott. Lättare knuffar kan exempelvis rubriceras som ofredande.

Figur 8B. Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2012.

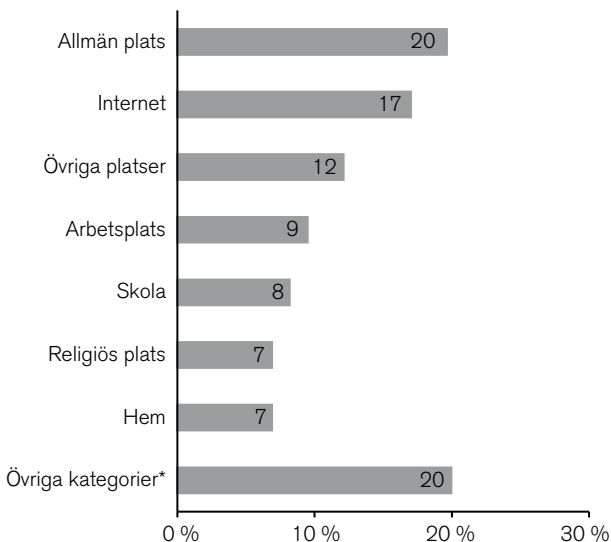
* I kategorin övriga tillvägagångssätt ingår media, postbrev, sms, telefon, klotter och övriga tillvägagångssätt.

Plats

Jämförelsevis hög andel brott på internet

De vanligaste platserna för islamofobiska hatbrott i polisanmälningarna 2012 var allmän plats (20 procent) och internet (17 procent). Jämfört med förra året hade andelen islamofobiska hatbrott som begicks i eller i nära anslutning till den utsattas hem gått ner från 17 till 7 procent. Andelen som begicks i skolan hade däremot gått upp från 4 till 8 procent.

Vid en jämförelse mellan samtliga motiv framkommer att andelen anmälda hatbrott begångna på internet är vanligare vid det islamofobiska motivet än vid övriga motiv (17 procent jämfört med 5–14 procent).

Figur 8C. Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter plats, år 2012.

* I övriga kategorier ingår offentliga transporter, nöjesplats, sms, media, telefon och uppgift saknas.

Relation

Vanligast med obekant gärningsperson

Vid 68 procent av de identifierade islamofobiska hatbrotten 2012 var gärningspersonen *obekant* för den utsatta personen. I kategorin obekant ingår kunder/klienter, personer i serviceyrken eller myndighetsställning samt okända personer.

Jämfört med året innan har andelen obekanta gärningspersoner ökat något (från 60 till 68 procent) samtidigt som andelen *närstående* personer har minskat något (från 7 till 4 procent).

Tabell 8.2. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.

Relation	Antal	%
Närstående*	12	4
Ytligt bekant	82	27
Granne	25	8
Kollega	10	3
Känd person/grupp	35	11
Skolkamrat	12	4
Obekant	207	67
Kund/Klient	23	8
Serviceperson	27	9
Okänd person	157	51
Uppgift saknas	4	1
Summa	306	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar i skattningen stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

* Närstående är en sammanslagen kategori av släkt, vänner/bekanta, gift/partner/sambo/före detta partner.

Uppklarade hatbrott

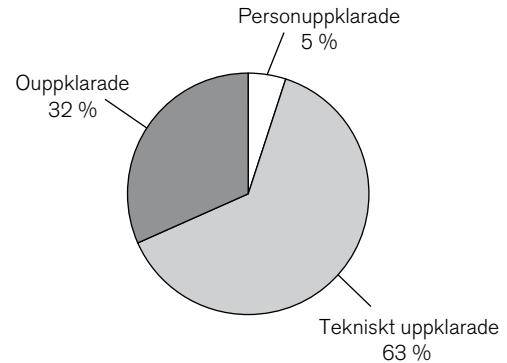
Detta avsnitt följer upp vad som hänt med de anmälningar med islamofobiska motiv (huvudbrottet) som år 2011 inkom till polisen. Uppföljningen har gjorts fram till början av april 2013, då slutliga beslut angående anmälan inhämtades.

Majoriteten av islamofobiska hatbrott klaras upp, men få personuppklasas

Av anmälningarna med islamofobiska motiv (huvudbrottet) som anmäldes 2011 hade 68 procent klarats upp fram till och med 5 april 2013. *Personuppkläringen*, det vill säga att man kunde binda en person till brottet via åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, var 5 procent, medan 63 procent klarades upp *på teknisk väg*. Det innebär att utredningen har avslutats, exempelvis för att den anmälda händelsen inte utgjorde ett brott, att brottet inte kan bevisas eller att gärningspersonen var under 15 år och därmed inte straffmyndig.

Av de islamofobiska hatbroten som anmäldes 2011 var 32 procent *ouppklarade* i början av april 2013. Ett fåtal var fortfarande under utredning, medan det i de allra flesta fall saknades spaningsuppslag eller en misstänkt person.

Figur 8D. Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med islamofobiska motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.

Personuppklarade anmälningar utgörs av åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse. Tekniskt uppklarade utgörs av misstänkt under 15 år, brott kan ej styrkas, gärningen ej brott och övriga tekniskt uppklarade. Ouppklarade utgörs av anmälningar under utredning och övriga ouppklarade.

9. Kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsciffrorna avrundade till närmaste tiotal.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

I följande kapitel beskrivs anmälningar där ett av motiven till huvudbrottet bedömts vara antingen kristofobiskt eller antireligiöst. Notera dock att den judiska och muslimska tron inryms i definitionen av antisemitism respektive islamofobi.

Nationella trygghetsundersökningen (NTU och *Skolundersökningen om brott* (SUB) undersöker utsatthet för bland annat antireligiösa hatbrott. Resultaten presenteras i kapitel 4 om självrapporterad utsatthet för hatbrott.

Definitionen av kristofobiskt och antireligiöst i den här statistiken

Med kristofobiskt menar vi i den här rapporten att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller gruppen kristna i allmänhet blivit kränkt på grund av sin religiösa tillhörighet. Detsamma gäller på motsvarande sätt för andra antireligiösa hatbrott. Även personer som kan uppfattas som representanter för en viss religion eller trosinriktning kan utsättas. Exempelvis en fastighetsägare som hotas för att den har upplåtit en lokal till ett religiöst samfund eller en journalist som utsätts för att han eller hon har skrivit reportage om en trosinriktning.

Andra antireligiösa hatbrott avser fall där den utsattas religion eller trosuppfattning haft betydelse för gärningspersonens agerande mot denna. Det kan handla om personer som tillhör en annan religion än dem som redan täcks in av statistiken, exempelvis buddhister, hinduer eller yazidier. Det kan handla om personer som tillhör olika inriktningar inom samma grundreligion, exempelvis sunni- och shiamuslimer eller katoliker och protestanter. Det kan även handla om personer som har konverterat utan att det framgår till vilken religion, eller där det på annat sätt framgår i anmälan att religiös trosuppfattning haft betydelse i fallet utan att det framgår vilken trosuppfattning det handlar om. Begreppet trosuppfattning tolkas i det här sammanhanget i vid betydelse, exempelvis kan även ateister eller anhängare av healing, yoga eller falungong utsättas på grund av sin trosuppfattning om det är den som motiverat gärningspersonen.

För att ett hatbrott ska betraktas som kristofobiskt eller antireligiöst krävs dels att den utsatta tillhör eller uppfattas tillhöra en viss kristen/religiös trosinriktning eller trosuppfattning, dels att gärningspersonen inte tillhör samma trosinriktning eller trosuppfattning.

I huvudsak baseras bedömningen på målsägandens

upplevelse, men även på anmälningsupptagarens uppfattning av händelsen och kodarens kunskap om annan information kopplad till händelsen, exempelvis relaterade anmälningar.

Vid jämförelse av statistik över tid är det värt att notera att kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott redovisades även tidigare, men då tillsammans och i kategorin som fram till 2011 hette ”övriga antireligiösa” hatbrott.

Brås definition av kristofobi lyder:

Rädsla för, fiendlighet eller hat mot kristendom och kristna som aktiverar en reaktion mot kristendomen, kristen egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, kristna eller representanter för kristna.

Andra antireligiösa hatbrott definieras som:

Rädsla för, fiendlighet eller hat mot en religion/trosuppfattning och personer som tillhör religionen/trosuppfattningen, förutom islam, judendom eller kristendom, och som aktiverar en reaktion mot religionen/trosuppfattningen, dess egendom eller institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas tillhöra, en religion/trosuppfattning eller som är, eller uppfattas vara, representanter för denna.

Bedömning av motiv vid klotter på kyrkor

En stor del av de identifierade kristofobiska hatbrotten utgörs av klotter och skadegörelse av kyrkor, kyrkogårdar och församlingshem; fall där gärningspersonen oftast är okänd. Klotter mot byggnader är vanligt i samhället, och kyrkan respekteras inte alltid som religiös symbol utan kan av klottraren ses som en offentlig vägg vilken som helst. För att klotret ska bedömas som misstänkt hatbrott krävs antingen en kristofobisk kontext (exempelvis upp-och-nervända kors eller slagord) eller upprepad utsatthet. Bedömningen har då gjorts att en kristen gärningsperson föga troligt skulle klottra anti-kristna budskap eller upprepade gånger klottra på en kyrka.

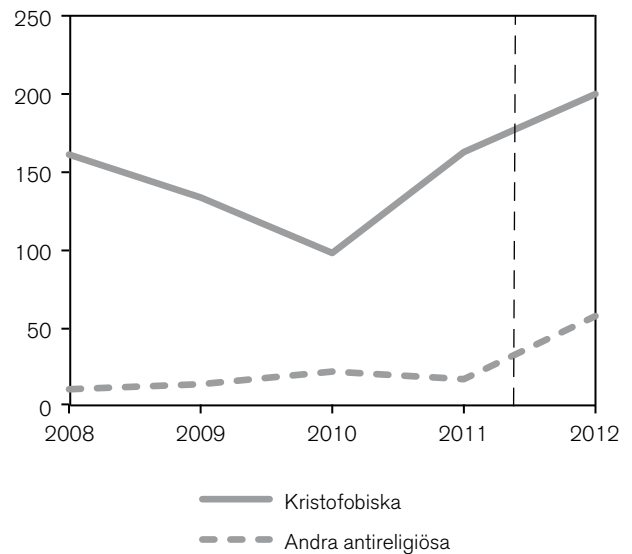
Nivå och utveckling

För 2012 identifierades uppskattningsvis 200 anmälningar där huvudbrottet hade ett kristofobiskt motiv och uppskattningsvis knappt 60 anmälningar där motivet rörde andra antireligiösa hatbrott. Som synes i figur 9A uppvisar båda motiven en ökande trendkurva jämfört med tidigare år, en ökning som är statistiskt säkerställd i båda fallen.

Jämfört med 2010, då anmälningar med identifierade kristofobiska motiv var som lägst, har antalet anmälningar dubblats fram till idag (från 97 till uppskattningsvis 200 anmälningar). Dagens nivå är 24 procent högre än 2008.

Anmälningar avseende andra antireligiösa hatbrott steg kraftigt mellan 2011 och 2012, från 17 till uppskattningsvis 58 anmälningar. Trots att ökningen är statistiskt säkerställd är det med hänsyn till de låga siffrorna svårt att säga om det är en tillfällig ökning eller början på ett trendskifte. Tidigare år har anmälningarna legat på en lägre, men jämn, nivå.

Figur 9A. Utveckling av antalet anmälningar med identifierade kristofobiska och andra antireligiösa motiv, åren 2008–2012.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalsiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

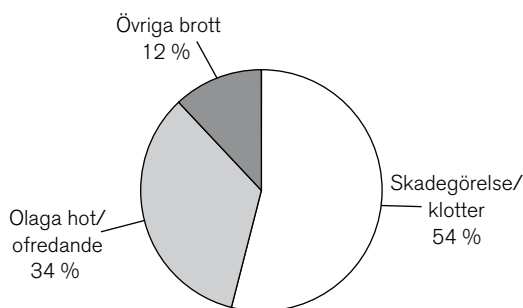
Resultat i korthet

- Under 2012 identifierades uppskattningsvis 200 anmälningar med ett kristofobiskt motiv och uppskattningsvis 60 anmälningar där motivet rörde andra antireligiösa hatbrott.
- Kristofobiska hatbrott utgörs dels av klotter/skadegörelse på kyrkor och församlingshem (54 procent), dels av att personer ofredas eller hotas på grund av att de är kristna (34 procent).
- Andra antireligiösa hatbrott är en uppsamlingskategori där en persons religiösa trosuppfattning står i fokus. De vanligaste brotten är olaga hot/ofredande (53 procent) och våldsbrott (21 procent).
- 47 procent av de kristofobiska och andra antireligiösa hatbrotten klarades upp. Av dessa personuppkarades 5 procent medan 42 procent klarades upp på teknisk väg.

Beskrivning av kristofobiska hatbrott

De identifierade kristofobiska hatbrotten kan i stora drag beskrivas av två typfall. Den största delen (54 procent) utgjordes av klotter och skadegörelse mot kyrkor, kyrkogårdar och församlingshem, den andra delen av fall där personer ofredades eller hotades på grund av sin kristna tro (34 procent).

Figur 9B. Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter huvudbrottskategori, år 2012.

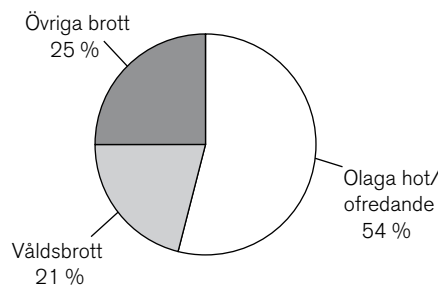
De vanligaste brottsplatserna i anmälningar med identifierade kristofobiska motiv var *religiösa platser* (58 procent) följt av *hem* (11 procent) och *internet*, vilket även inkluderar e-post (8 procent). Den förstnämnda platsen hänger samman med den stora andelen klotter/skadegörelse. De övriga med andelen hot/ofredande.

I anmälningarna från 2012 var de flesta gärningspersoner, 76 procent, *obekanta* för den utsatta, medan de i 13 procent av fallen var *kända* till namn eller utseende. I 7 procent av anmälningarna var gärningspersonen en *närstående*. Det kunde då exempelvis handla om familj, släkt eller vänner som haft svårt att acceptera att den utsatta har konverterat till kristendomen.

Beskrivning av andra antireligiösa hatbrott

I anmälningarna med identifierade andra antireligiösa hatbrott 2012 var det oftast en person som blev utsatt, till skillnad mot kristofobiska hatbrott där brottet oftast riktade sig mot egendom. Inte sällan finns religiösa dispyter i bakgrunden, varför känslorna kan vara heta. Av det följer att de vanligaste brotts typerna var olaga hot/ofredande (54 procent) och våldsbrott (21 procent).

Figur 9C. Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter huvudbrottskategori, år 2012.

Tillvägagångssätten enligt anmälningarna speglade fördelningen av brotts typerna, varför 36 procent riktade sig direkt mot en person, men utan att fysisk kontakt uppstod, medan 21 procent inkluderade fysisk kontakt. Ingen brottsplats stack ut som mer vanlig än andra vid antireligiösa hatbrott.

Fördelningen av relationen mellan gärningspersonen och den utsatta var i princip jämn mellan närstående, ytligt bekanta och obekanta. Det kan förklaras av de låga antalssiffrorna för motivet i kombination med bredden av scenarion som beskrevs i anmälningarna.

Uppklarade hatbrott

Uppklaringsstatistiken avseende kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott utgår från de anmälningar (huvudbrottet) som inkom till polisen 2011. Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare i början av april 2013.

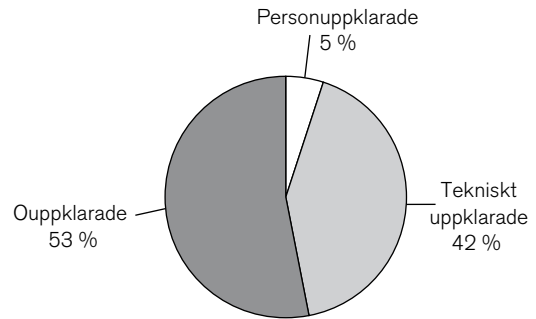
Med anledning av det låga antalet av andra antireligiösa hatbrott slås motiven samman i redovisningen.

Jämnt fördelat mellan uppklarade och ouppklarade brott

Nästan hälften (47 procent) av anmälningarna från 2011 hade klarats upp fram till början av april 2013. *Personuppklaringen*, det vill säga att en person kunde bindas till brottet via åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, var 5 procent, medan 42 procent klarades upp *på teknisk väg*. Det senare innebär att utredningen har avslutats, exempelvis för att den anmälda händelsen inte utgjorde ett brott, att brottet inte kunde bevisas eller att gärningspersonen var under 15 år och därmed inte straffmyndig.

Av de kristofobiska och andra antireligiösa hatbrotten som anmäldes 2011 var 53 procent *ouppklarade* i början av april 2013. Något enstaka fall var fortfarande under utredning, medan de allra flesta fall saknade spaningsuppslag eller en misstänkt person.

Figur 9D. Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med kristofobiska eller andra antireligiösa motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.

Personuppklarade anmälningar utgörs av åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse. Tekniskt uppklarade utgörs av misstänkt under 15 år, brott kan ej styrkas, gärningen ej brott och övriga tekniskt uppklarade. Ouppklarade utgörs av anmälningar under utredning och övriga ouppklarade.

10. Homofobiska, bifobiska och heterofobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsiffrorna avrundade till närmaste tiotal.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Homofobiska, bifobiska och heterofobiska hatbrott kan ta sig flera uttryck, från kränkande öknamn till grova misshandelsfall. Gemensamt är att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller grupperna homosexuella, bisexuella eller heterosexuella i allmänhet blivit kränkta på grund av sin sexuella läggning.

Forskning har visat att LHBT-personer⁹⁸ som är öppna med sin sexuella läggning kan bli mer sårbara för brott.⁹⁹ Av dem som har blivit utsatta visade en

⁹⁸ Förkortningen LHBT står för lesbiska, homosexuella, bisexuella och transsexuella.

⁹⁹ Tiby och Lander (1996), Tiby (1999, s. 171 eller 2000) och Norrhem, Rydström och Winkvist (2008, s. 157).

tidigare undersökning att uppskattningsvis en fjärdedel anmälde händelsen till polisen,¹⁰⁰ siffror som sedan 2007 kan följas upp genom *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU).¹⁰¹ Studier har dessutom visat att homosexuella män som utsätts för hatbrott polis-anmäler brott i dubbelt så stor utsträckning som homosexuella kvinnor.¹⁰²

Tidigare år har även självrapporterad utsatthet för homofobiska hatbrott redovisats i det här kapitlet. Från och med i år samlas redovisningen för alla självrapporteringsundersökningar i kapitel 4.

Homofobiska och bifobiska hatbrott

De som kan komma att utsättas för homofobiska hatbrott är dels personer som *är* eller som gärningspersonen *uppfattar* vara homosexuella,¹⁰³ dels personer som gärningspersonen uppfattar *representerar* homosexuella. Exempelvis journalister, politiker eller deltagare i pride-tåget. Motsvarande gäller för dem som kan komma att utsättas för bifobiska hatbrott.

Det går att anta att flertalet hatbrott som riktas mot personer som är bisexuella identifieras som homofobiska brott i statistiken eftersom det i få anmälningar uttalat framgår att den utsatta är bisexuell. Homofobiska och bifobiska hatbrott definieras som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av

¹⁰⁰ Tiby (1999, s. 207).

¹⁰¹ För senaste siffror, se kapitel 4 om *självrapporterad utsatthet*. Tidigare års siffror återfinns i kapitlet för homofobiska, bifobiska och heterofobiska hatbrott i respektive års rapport.

¹⁰² Tiby (1999, s. 206).

¹⁰³ I Sverige har det inte gjorts någon undersökning med syfte att visa på antalet personer som är homo-, bi- eller heterosexuella. Denna typ av undersökning anses generellt vara mycket svår att genomföra och skulle sannolikt dras med stora metodproblem. RFSL (2008).

*sexuell läggning och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, homo- och bis sexuella eller representanter för homo- och bis sexuella.*¹⁰⁴

Heterofobiska hatbrott

Personer som utsätts för heterofobiska hatbrott har blivit kränkta eller utsatta på grund av att de är heterosexuella. Heterofobiska hatbrott definieras som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av sexuell läggning och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, heterosexuella eller representanter för heterosexuella.

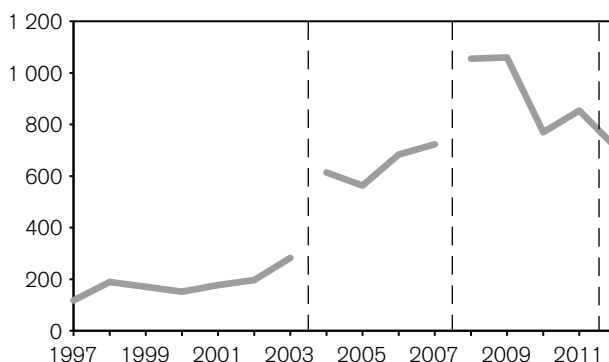
Resultat i korthet

- År 2012 identifierades uppskattningsvis 710 anmälningar med hatbrott på grund av sexuell läggning. Av dessa hade uppskattningsvis 690 anmälningar ett homofobiskt motiv.
- De vanligaste brottstyperna var olaga hot/ofredande (40 procent) och våldsbrott (23 procent).
- Jämfört med övriga motiv uppvisar det homo-, bi- och heterofobiska motivet en högre andel våldsbrott, men även en högre andel personupplärd anmälningar.
- Två tredjedelar (64 procent) av de homo-, bi- och heterofobiska hatbrotten klarades upp. Av dessa personupplärdades 7 procent, medan 57 procent blev tekniskt upplärdade.

Nivå och utveckling

Under 2012 identifierades uppskattningsvis drygt 710 anmälningar där huvudbrottet bedömdes ha ett homo-, bi- eller heterofobiskt motiv, drygt 690 av dessa hade ett homofobiskt motiv.¹⁰⁵ Antalet anmälningar minskade med 17 procent jämfört med förra året och med 32 procent jämfört med 2008. Båda minskningarna är statistiskt säkerställda.

Figur 10A. Antal anmälningar med identifierade homofobiska, bifobiska och heterofobiska motiv, åren 1997–2012.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Definitionen av vad som är ett hatbrott på grund av sexuell läggning förändrades mellan 2007 och 2008. Bifobiska och heterofobiska hatbrott samt representanter ingår efter definitionsförändringen.

Sett över tid visar utvecklingen av antalet identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning en kurva som gick uppåt fram till 2008 för att sedan avstanna, och kurvan visar nu en nedåtgående trend, vilket illustreras av figur 10A. Nivån är dock fortfarande högre idag än för tio år sedan.

När insamlingsmetoden genomgick en stor förändring 2004 uppstod en nivåskillnad¹⁰⁶ eftersom fler anmälningar som var relevanta för statistiken hittades. Mellan 2007 och 2008 utvidgades hatbrottsbegreppet och insamlingsmetoden utökades,¹⁰⁷ vilket även det ledde till en nivåskillnad. Det är dock oklart om detta kan förklara hela ökningen.

Rättsväsendet har under senare år dels genomfört utbildningar av personal i syfte att uppmärksamma fler hatbrott, dels samverkat med kommuner och ideella organisationer för att informera om homo- och bifobiska hatbrott samt öka anmälningsbenägenheten. Under samma tid kan en ökad tolerans och acceptans av homo- och bis sexuella skönjas i samhället. Kurvan över identifierade hatbrottsanmälningar visar en nedåtgående trend under denna period. Allt detta sammantaget kan därför tyda på att utsattheten för denna typ av hatbrott blivit lägre under senare år. För att tolka utvecklingen bör man dock även komplettera med annan forskning.

¹⁰⁴ Definitionen förändrades år 2008.

¹⁰⁵ Se tabell 5.1 i kapitel 5 för uppskattat antal hatbrott med homofobiskt, bifobiskt och heterofobiskt motiv år 2012. I tabellen finns även antalet hatbrott för tidigare år redovisade.

¹⁰⁶ Mellan åren 2003 och 2004 fördubblades antalet identifierade homofobiska hatbrott.

¹⁰⁷ Bland annat utökades sökordslistan och polisen införde en hatbrottsmarkering, som Brå särskilt studerade. Mer information om förändringar finns i tekniska rapporten.

Brottsstruktur

De vanligaste brotten i anmälningar med identifierade homo-, bi- och heterofobiska hatbrottsmotiv år 2012 var olaga hot/ofredande (40 procent) följt av våldsbrott och ärekränkning (23 respektive 20 procent). Fördelningen av de olika brottstyperna har varit densamma de senaste åren.

Vid en jämförelse med övriga hatbrottsmotiv kan man se att det homo-, bi- och heterofobiska hatbrottsmotivet tillsammans med det afrofbiska motivet uppvisar en högre andel våldsbrott (23 och 22 procent jämfört med 2–16 procent¹⁰⁸).

Härnäst ges exempel på hur typiska homo-, bi- och heterofobiska brott kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.¹⁰⁹

Olaga hot/ofredande

Andelsmässigt är hot och ofredande det vanligaste motivet bland de identifierade homo-, bi- och heterofobiska hatbrottsanmälningarna, även historiskt sett. Det kan röra sig om allt från trakasserier till dödshot. I anmälningarna från 2012 skedde de flesta av dessa brott på internet och via sms, men även i eller i nära anslutning till hemmet eller på arbetsplatsen. Ett exempel på ofredande i den utsattas hem:

Utpekad person är granne med Maria och Caroline. Han brukar stå och stirra på, och ibland filma, dem när de befinner sig på sin balkong. Om de rör vid varandra brukar han göra ljud och harkla sig, för att liksom störa. De misstänker att det även är han som stoppar lappar i deras brevlåda, där det bland annat står ”det ni gör är onaturligt”. De tror att han håller på så för att de är homosexuella.

Tabell 10.1. Antal och andel anmälningar med identifierade homofobiska, bifobiska och heterofobiska motiv, efter huvudbrottskategori, åren 2008–2012.

Brottskategori	2008		2009		2010		2011		2012*		Förändring jämfört med 2011, i %	Förändring jämfört med 2008, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott**	278	26	252	24	176	23	189	22	163	23	-14	-41
Olaga hot/ofredande	499	47	530	50	318	41	405	47	287	40	-29	-42
Ärekränkning	115	11	148	14	171	22	146	17	143	20	-2	24
Skadegörelse/klotter	106	10	100	9	59	8	66	8	76	11	15	-28
Hets mot folkgrupp	20	2	14	1	25	3	13	2	25	4	92	25
Olaga diskriminering	15	1	5	0	7	1	13	2	8	1	-38	-47
Övriga brott	22	2	11	1	14	2	22	3	10	1	-55	-55
Summa	1 055	100	1 060	100	770	100	854	100	713	100	-17	-32

* Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. På grund av avrundning i uppskattningsberäkningen kanske summering i tabellen inte stämmer överens med totalsumman. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

** I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott och våldtäkt.

¹⁰⁸ Även andra antireligiösa hatbrott har en hög andel våldsbrott (21 procent) men motivet har så lågt antal brott att siffrorna blir statistiskt osäkra.

¹⁰⁹ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Våldsbrott

Andelen våldsbrott är särskilt hög för detta motiv; de utgjorde 23 procent av anmälningarna 2012, att jämföra med snittet för samtliga motiv som ligger på 16 procent. De anmälda homo-, bi- och heterofobiska våldsbrotten begås oftast på allmän plats, men även på skolor, offentliga transporter eller på snabbmatställen, shoppingcenter och dylikt. En händelse kan exempelvis gå till så här:

Martin och Fredrik hade varit ute på kvällen. De sa hej då med en kram utanför restaurangen och gick åt olika håll. Martin gick till busshållsplatsen. Då kom 3–4 män fram och började tjafs. De frågade om det var pojkvännen Martin sagt hej då till och kallade honom "äckliga böjgåvlar". Plötsligt började de slå och sparka honom. Martin föll till marken och männen fortsatte att sparka på honom medan han låg ner.

Ärekränkning

Ärekränkning innebär allt från att bli kallad kränkande öknamn till grovt förtal. Det kan exempelvis ske på internet, via e-post eller verbalt direkt till en person.¹¹⁰ Brott på internet blir allt vanligare, som i följande exempel:

I chatforumet på skolans hemsida har någon/några skrivit inlägg om Simon där det bland annat står "Simon i 9b tafsar på både tjejer och killar. Fy fan vad äcklig han är!". Någon har även lagt upp en bild på ett bi med Simons namn under.

Skadegörelse/klotter

Skadegörelse och klotter kan vara riktade direkt mot en person, mot symboler eller organisationer, eller vara kränkande för homo-, bi- eller heterosexuella i allmänhet. Bland anmälningarna syns exempel där bilar repas, cykeldäck punkteras, regnbågsflaggor rivs sönder eller på klotter på allmänna platser om "böjgåvlar". Följande är en illustration av hur en händelse kan se ut:

¹¹⁰ Brå har i samråd med JämO (Brå 2007b, s. 128) publicerat en skolhandledning som vänder sig till barn och ungdomar med frågeställningar kring människors identitet, känsloliv, sexualitet och värdegrund. Publikationen innehåller fakta, berättelser, övningar och diskussionsunderlag för temaarbeten om bland annat trakasserier och ärekränkningar på grund av sexuell läggning.

Okända gärningspersoner har kastat sten genom flera rutor till RFSL:s kontor. De har även klottrat kränkande ord om homo- och bisexuella på dörren.

Hets mot folkgrupp

Andelen hets mot folkgrupp är relativt låg för detta motiv, men en incident kan exempelvis se ut så här:

En grupp unga män stod utanför uteserveringen till restaurang Regnbågen och skanderade "befria vår stad från böjgåvlar" och "en död homo är en bra homo!"

Olaga diskriminering

Enskilda personer kan anmäla fall av olaga diskriminering till Diskrimineringsombudsmannen (DO). Antalet diskrimineringsärenden har varit relativt konstant de senaste åren.¹¹¹ Typiska exempel på olaga diskriminering är personer som avvisas från ett uteställe (krog, nattklubb) eller en restaurang för att de på ett öppet sätt visat sin sexuella läggning, vilket följande är ett exempel på:

Alex och Oliver kommer till restaurangen hand i hand. När de kommer in säger servitören att "det finns barnfamiljer här", "det ser inte bra ut", "någon kanske inte gillar att ni håller om varandra". Servitören säger plötsligt att restaurangen är fullbokad, trots att lokalen har gott om platser och Alex och Oliver ser andra sällskap som får komma in fastän de inte har bokad bord.

Tillvägagångssätt vid brotten

Hatbrott med fysisk kontakt eller via sms vanligare jämfört med andra motiv

Tidigare år har det vanligaste tillvägagångssättet varit att en person blivit direkt utsatt men utan att fysisk kontakt uppstått (39–46 procent åren 2008–2011). I anmälningarna för 2012 var det vanligast att brottet skedde på distans (39 procent), följt av direkt mot person, utan fysisk kontakt (36 procent). Skillnaden är emellertid inte statistiskt säkerställd varför det inte kan uteslutas att den påverkats av stickprovsurvalet.

¹¹¹ Åren 2009–2012 anmäldes omkring 40–45 fall av diskriminering per år till Diskrimineringsombudsmannen (DO 2013, s. 17).

Inom kategorin distans är det framför allt andelen klotter och brevfrösendelser som har ökat, även om de totalt sett utgör små andelar av tillvägagångssätten. Brott på internet är vanligast inom kategorin distans; de svarar för 14 av de 39 procentenheterna.

En jämförelse mellan samtliga hatbrottsmotiv visar att tillsammans med afrofbiska hatbrott är fysisk kontakt vanligare vid homo-, bi- och heterofobiska hatbrott än vid övriga motiv (25 procent jämfört med 2–18 procent).¹¹² Även andelen brott begångna via sms är större för det homo-, bi- och heterofobiska motivet (7 procent jämfört med 1–4 procent för övriga motiv).

Tabell 10.2. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade homofobiska, bifobiska och heterofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2012.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	178	25
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	256	36
Distans	279	39
Allmänt klotter	41	6
Internet	101	14
Postbrev/Media*	27	4
SMS	50	7
Telefon	39	5
Övrigt	21	3
Summa	713	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

* Sammanslagen kategori

Plats

Hatbrott i eller i nära anslutning till det egna hemmet fortsätter att minska

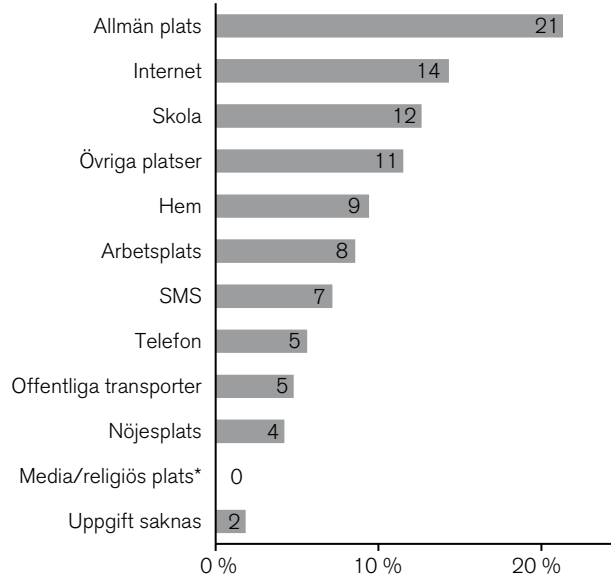
Den vanligaste brottsplatsen i polisanmälningarna med identifierade homo-, bi- och heterofobiska motiv 2012 var *allmän plats* (21 procent), följt av internet

(14 procent), skola (12 procent) och kategorin *övriga platser*, såsom snabbmatsställen, shoppingcenter och hemma hos andra personer (11 procent).

Sett över tid fortsätter den nedåtgående trenden avseende hatbrott begångna i eller i nära anslutning till det egna hemmet. Från att ha legat på en nivå av 17–18 procent 2008–2009 utgjorde de 9 procent av anmälningarna 2012. Under samma period har andelen hatbrott begångna i skolan ökat från att ligga mellan 7–10 procent till 12 procent. Bland förra årets anmälningar som rörde brott begångna i skolan noterades flera fall av klisterlappar och affischer med homofobiska budskap.

Figur 10B. Andel anmälningar med identifierade homofobiska, bifobiska och heterofobiska motiv efter plats, år 2012.

* Sammanslagen kategori.

Relation

Närstående gärningsperson vanligare vid homo-, bi- och heterofobiska hatbrott

Vid drygt hälften (52 procent) av de anmälda homo-, bi- och heterofobiska hatbroten år 2012 var gärningspersonen *obekant* för den utsatta. I en tredjedel av fallen (33 procent) var gärningspersonen en *ytlig bekant*, det vill säga en granne, skolkamrat, kollega eller en för den utsatta till namn eller utseende känd person eller grupp. I 10 procent av fallen var gärningspersonen en skolkamrat.

Forskning visar att pojkar är mer utsatta för kränk-

¹¹² Vid andra antireligiösa hatbrott begicks 21 procent med fysisk kontakt, men antalssiffrorna är låga för detta motiv varför jämförelser är svåra att göra.

ningar relaterade till homosexualitet i skolmiljö.¹¹³ Jämfört med föregående år ser relationsfördelningen i stort sett lika ut. Att utsättas av en närstående (exempelvis en före detta partner, släkting eller vän) är vanligare vid detta motiv än vid de flesta andra hatbrottsmotiv,¹¹⁴ 9 procent jämfört med mellan 1–7 procent.

Tabell 10.3. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade homofobiska, bifobiska och heterofobiska motiv, efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.

Relation	Antal	%
Närstående	64	9
Gift/Partner/Sambo/Före detta partner*	33	5
Släkt	12	2
Vänner/bekanta	19	3
Ytligt bekant	236	33
Granne	27	4
Kollega	17	2
Känd person/grupp	118	17
Skolkamrat	74	10
Obekant	372	52
Kund/klient	31	4
Serviceperson	25	4
Okänd person	316	44
Uppgift saknas	41	6
Summa	713	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

* Sammanslagen kategori.

Uppklarade hatbrott

Detta avsnitt följer upp vad som hänt med de anmälningar med homo-, bi- och heterofobiska motiv (huvudbrottet) som år 2011 inkom till polisen. Uppföljningen har gjorts fram till och med 5 april 2013, då slutliga beslut angående anmälan inhämtades.

Majoriteten homofobiska hatbrott klaras upp

Nästan två tredjedelar (64 procent) av de homofobiska hatbroten (huvudbrottet) som anmäldes 2011 hade fram till och med 5 april 2013 klarats upp. *Personuppleringen*, det vill säga att man kunde binda en person till brottet via åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, var 7 procent, medan 57 procent klarades upp *på teknisk väg*. Det innebär att utredningen har avslutats, exempelvis i brist på bevis, att händelsen inte var ett brott, att gärningspersonen var under 15 år eller att händelsen av andra skäl inte går att utreda vidare.

I en tidigare studie genomförd av Forum för levande historia följdes polisanmälda homofobiska hatbrott upp genom rättskedjan utifrån brottstyperna ofredande, olaga hot och misshandel. Drygt 10 procent av anmälningarna gick enligt den studien vidare till åtal.¹¹⁵

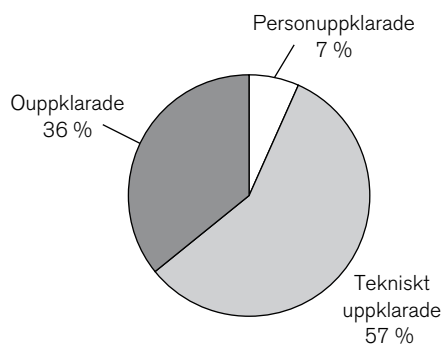
Homofobiska hatbrott med högre andel personupplaringsbeslut rör framför allt våldsbrott och olaga hot/ofredande, medan skadegörelse/klotter och hets mot folkgrupp har en lägre andel personupplaringsbeslut. De förstnämnda brottstyperna brukar allmänt sett betraktas som mer lättutredda, eftersom det oftare än vid de sistnämnda brottstyperna finns en misstänkt person. Eftersom det homofobiska motivet har en ovanligt hög andel våldsbrott jämfört med övriga motiv är det rimligt att anta att detta även påverkar upplaringsstatistiken.

¹¹³ Witkowska (2005) och Holm, Osbeck och Wernersson (2003).

¹¹⁴ De afrofobiska och kristofobiska motiven undantagna, med hänsyn till att konfidensintervallen överlappar varandra.

¹¹⁵ Forum för levande historia (2006a). Huvudsyftet med studien var att följa de polisanmälda hatbroten genom rättskedjan och att undersöka om straffskärpningsregeln användes. Av de 614 anmälningar som kategoriserades som homofobiska hatbrott av Säpo år 2004 valdes 367 anmälningar ut. Endast 35 anmälningar gick vidare från polismyndigheterna till åtal, vilket i sin tur ledde till 24 domar. 10 av dessa domar innehöll ingenting som antydde att brottet bedömdes vara ett hatbrott. I endast två fall tillämpades straffskärpningsregeln. I studien ingick ej brottstyper som brukar ha lägre upplaring.

Figur 10C. Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med homofobiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden 1 januari 2011–5 april 2013.

Personuppklarade anmälningar utgörs av åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse. Tekniskt uppklarade utgörs av misstänkt under 15 år, brott kan ej styrkas, gärningen ej brott och övriga tekniskt uppklarade. Ouppklarade utgörs av anmälningar under utredning och övriga uppklarade.

Av de homofobiska hatbrotten som anmäldes 2011 var 36 procent *ouppklarade* i början av april 2013. Ett fåtal var fortfarande under utredning, medan det för de allra flesta saknades spaningsuppslag eller en misstänkt person.

11. Transfobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts. Urvalsosäkerheten är särskilt stor vid detta motiv eftersom resultaten bygger på få observationer.
- I texten är de uppskattade antalssiffrorna avrundade till närmaste tiotal
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls.

Redovisningen i detta kapitel bygger på anmälningar från år 2012 som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett transfobiskt motiv.

Könsöverskridande identitet och könsuttryck

Transpersoner är ett paraplybegrepp för personer med könsöverskridande identitet (det kön personen upplever sig ha) eller könsuttryck (det kön personen ikläder sig).¹¹⁶ Exempel på begrepp som avser transper-

soner är dragqueens,¹¹⁷ dragkings,¹¹⁸ intergendens,¹¹⁹ intersexuella,¹²⁰ transgenderister,¹²¹ transsexuella,¹²² och transvestiter.¹²³ Det är alltså personer som har en könsidentitet eller ett könsuttryck som helt eller delvis skiljer sig från normen om hur en man eller kvinna förväntas vara.¹²⁴ Med begreppet åsyftas inte någon sexuell läggning, en transperson kan vara antingen homo-, bi- eller heterosexuell.¹²⁵

I denna statistik definieras transfobiska hatbrott som:

Rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, uppfattas vara eller representerar personer med könsöverskridande identitet eller uttryck.

¹¹⁷ Man som ikläder sig de typiskt kvinnliga attributen.

¹¹⁸ Kvinna som ikläder sig de typiskt manliga attributen.

¹¹⁹ En person som definierar sig som att befinna sig mellan eller bortom de traditionella könen eller som väljer att inte definiera sin könsidentitet alls.

¹²⁰ En person som är född med könsorganskaraktäristika av båda könen. Förut användes termen *hermafrodit* men den anses idag som nedvärderande.

¹²¹ Hur en person väljer sin könsidentitet, från att till exempel fysiskt vara man och klä sig i manskläder och uppträda i någon sorts mansroll, men känna sig som kvinna och vara öppen med vänner om det, till att klä sig och uttrycka sig så långt man kan som det kön man ser sig som.

¹²² En person som upplever sig tillhöra det motsatta könet och oftast önskar korrigeras den "felaktiga kroppen" han/hon har genom hormonbehandling och kirurgi.

¹²³ En person som känner ett starkt behov av att klä sig i det andra könets kläder.

¹²⁴ Justitiedepartementet (2006, s. 41).

¹²⁵ RFSL (2010).

¹¹⁶ Darj och Nathorst-Böös (2008, s. 6).

Resultat i korthet

- År 2012 identifierades uppskattningsvis 40 anmälningar med transfobiska motiv.
- Den vanligaste brottstypen år 2012 var olaga hot/ofredande.
- Vanliga brottsplatser var i eller i nära anslutning till den utsattas egna hem och allmänna platser.
- I majoriteten av fallen var gärningspersonen obekant för den utsatta. Det var dock inte ovanligt att gärningspersonen var en före detta partner.

transfobiskt uppskattades år 2012 till drygt 40 stycken. Det är en högre nivå jämfört med 2008, men skillnaden jämfört med 2009–2011 ligger inom den statistiska felmarginalen och kan därför lika gärna vara en effekt av urvalsförfarandet.

Tabell 11.1. Antal anmälningar med identifierade transfobiska motiv, åren 2008–2012.

Motiv	2008	2009	2010	2011	2012*
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Transfobiska	14	30	31	52	41

* Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Vad är ett transfobiskt hatbrott?

Enbart uttryck kopplade till transpersoner och uttryck som kan särskiljas från det homo-, bi- eller heterofobiska motivet blir bedömda som transfobiska hatbrott i statistiken. Om en gärningsperson skriker ”böj jävel” till den utsatta bedöms brottet i anmälan som homofobiskt, men om gärningspersonen till exempel säger ”klä dig som en man” till den manliga transvestiten, antas brottet vara ett resultat av transfobi, det vill säga motiverat av åsikter om transpersonens könsidentitet.

Varför inkludera könsöverskridande identitet i hatbrottsstatistiken?

På senare tid har inte bara homo- och bisexuella personers livssituation, utan även könsöverskridande personers livssituation uppmärksammas. I den diskrimineringslag (2008:567) som trädde i kraft 1 januari 2009 har könsöverskridande identitet eller uttryck antagits som en ny diskrimineringsgrund. Detta diskrimineringsförbud gäller på alla samhällsområden.

Nivå och brottsstruktur

Antalet anmälningar med identifierade transfobiska motiv är mycket få, vilket är viktigt att ha i åtanke vid tolkningen av resultaten. Det låga antalet skapar en större osäkerhet och kan bidra till stora variationer mellan åren. Då undersökningen nu är utformad som en urvalsundersökning tillkommer en urvalsosäkerhet. Eftersom resultaten för detta motiv bygger på få observationer är urvalsosäkerheten särskilt stor vid detta motiv.

Antalet anmälningar där motivet bedömdes vara

Beskrivning av transfobiska hatbrott

Att det uppskattade antalet anmälningar med identifierade transfobiska motiv är lågt skapar större osäkerhet i nedbrytningen av olika kategorier såsom brottstyp, plats, relation och tillvägagångssätt, vilket bör beaktas i beskrivningen som följer.

Majoriteten av anmälningarna med identifierade transfobiska motiv avsåg brottstypen olaga hot/ofredande. Vanliga brottsplatser var liksom tidigare år i eller i nära anslutning till den utsattas hem och allmänna platser utomhus. Gärningspersonen var oftast obekant för den utsatta, men det var heller inte ovanligt att gärningspersonen var en före detta partner.

En undersökning utförd i Skottland visade att transpersoner ofta blir utsatta emotionellt, sexuellt och fysiskt av sin partner eller före detta partner. Den emotionella utsattheten var vanligast förekommande och då med syfte att förtrycka eller ogiltigförklara deras könsöverskridande identitet eller uttryck, exempelvis genom uttal (”du är en riktig man”) eller att köpa presenter (som herrparfym eller damtidningar) som uppmärksammar kön och könsuttryck på ett sätt som är oförenligt med den utsattas könsidentitet. Anmälningsbenägenheten var generellt sett väldigt låg, endast 6 procent uppgav att de hade varit i kontakt med polisen. En förklaring kan vara skam eller att utsattheten är en del av vardagen och att de därför uppfattade händelsen som felaktig men kanske inte som något brott.¹²⁶

¹²⁶ Morton, Ritchie och Roch (2010).

Transfobiska hatbrott kan handla om att en gärningsperson genom trakasserier eller skadegörelse på hem och egendom gått till angrepp mot den utsatta personen på grund av dennes könsöverskridande identitet eller uttryck. Ett exempel på ett ofredande med transfobiskt motiv är:

Målsägande har vid flertalet tillfällen under de senaste månaderna fått fönster och ytterdörr nedsmetade med ägg. Någon har vid flera tillfällen ryckt i dörrhantaget och viskat okvädesord genom brevlådan. Målsägande uppger att dessa personer gör detta på grund av att han är transsexuell. Han säger också att han känner sig otrygg och inte längre kan bo kvar i området.

12. Hatbrott med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken avser anmälningar som uppvisar *tecken* på koppling till högerextremism och nationalsocialism. Symboler kopplade till denna miljö har dock utvecklat ett självständigt symbolvärde och brukas även utanför ideologiska sammanhang.
- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsiffrorna avrundade till närmaste tiotal.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls.

Redovisningen i detta kapitel avser anmälningar från år 2012 som förutom ett identifierat hatbrottsmotiv även uppvisar tecken på att gärningspersonen sympatiserar med högerextrema värderingar eller nationalsocialistisk ideologi.¹²⁷

Tecknen kan dock vara missvisande. På anmälningstadiet vet man sällan något om gärningspersonen och dennas sympatier, samtidigt som högerextrema och

nationalsocialistiska symboler har ett starkt symbolvärde och ofta används i rent förargande, provocerande eller förnedrande syfte.

Oavsett om det ligger högerextrem/nationalsocialistisk ideologi eller inte bakom användandet betraktas bruket av symbolerna ofta som hets mot folkgrupp. Det är något som syns i hatbrottsstatistiken och är också ett skäl till att det här kapitlet redovisas, även om begreppen och definitionerna egentligen är komplexa inom det här området.

Anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv där det finns en koppling till en specifik högerextrem eller nationalsocialistisk organisation redovisas i ett separat avsnitt i detta kapitel.

Symboler måste vara kopplade till ett hatbrottsmotiv

Statistik över anmälningar med koppling till högerextrema eller nationalsocialistiska miljöer redovisades av Säpo redan i början av 1990-talet.¹²⁸ Förutom hatbrott redovisade Säpo även "vanliga" brott som begicks inom denna miljö, samt brott med ideologisk koppling men utan observerbar koppling till ett hatbrottsmotiv (exempelvis klotter i form av ett hakkors på allmän plats).

Sedan Brå tog över hatbrottsstatistiken 2006 inkluderades endast anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism där det *även* finns en koppling till något av hatbrottsmotiven. Exempelvis klotter i form av hakkors *tillsammans* med främlingsfientliga slagord, homofobiska klisterlappar från en nationalsocialistisk organisation, eller antise-

¹²⁷ Kapitlet hette tidigare "Vit makt-ideologiskt motiverade hatbrott".

¹²⁸ Fram till 2004 hade Säpo i sin årliga rapport *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet* stort fokus på brott kopplade till den högerextrema/nationalsocialistiska miljön. Se vidare Säpo, exempelvis 2001 och 2005.

mitiska texter på en högerextrem hemsida. Bruk av högerextrema eller nationalsocialistiska symboler och slagord utan observerbar koppling till ett hatbrottsmotiv ingår *inte* i Brås statistik.¹²⁹

Hakkors kan men behöver inte vara uttryck för högerextremism eller nationalsocialism

Den sannolikt tydligaste symbolen för högerextremism och nationalsocialism är hakkorset. Med tiden har den dock även fått ett eget symbolvärde. Det är därför inte ovanligt att den idag används i exempelvis förargande, provocerande eller förnedrande syfte, men utan att avsändaren nödvändigtvis sympatiserar med nationalsocialismens ideologi eller politik.

Hakkorset är av historiska skäl en stark *symbol för antisemitism*. Verbala uttryck (exempelvis ”sieg heil”) och symboler (exempelvis hakkors) kan användas när syftet är att skrämja eller visa agg gentemot judiska personer, oavsett det bakomliggande skälet till detta.

Hakkorset är även en *symbol för främlingsfientlighet*. Med anledning av nationalsocialismens politik ger ett hakkors i ett invandrartätt område eller på en flyktingförläggning en tydlig allmänt främlingsfientlig signal.

Rent allmänt ses hakkorset dessutom som en *symbol för ondska eller hat*. Ett sätt att förnedra en person kan exempelvis vara att rita ett hakkors på ett foto av denna – antingen för att man riktar sitt eget hat mot personen, eller för att man anser att personen är ond.

Dessa exempel illustrerar komplexiteten med hakkors och varför de inte per automatik kan tolkas som ett uttryck för högerextrema eller nationalsocialistiska värderingar eller ideologier. Det är värt att notera vid läsning av detta kapitel, som tar upp anmälningar som uppvisar *tecken* på koppling till högerextremism och nationalsocialism.

Resultat i korthet

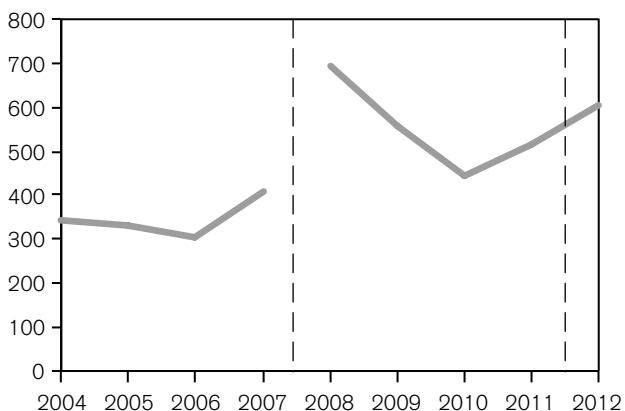
- År 2012 visade uppskattningsvis 11 procent (drygt 600) av de identifierade hatbrottsanmälningarna tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism.
- En fjärdedel (25 procent) av dessa kunde kopplas till en organisation, där Svenskarnas Parti (SvP) var den enskilt vanligast förekommande.
- Den vanligaste brottstypen var skadegörelse/klotter (36 procent) följt av hets mot folkgrupp (32 procent).
- Allmänna platser (28 procent), internet (17 procent) och skolor (16 procent) var vanliga brottsplatser. För anmälningarna med koppling till en organisation var andelarna för internet och skolor något högre.
- 7 procent av hatbrottsanmälningarna med koppling till högerextremism och nationalsocialism år 2011 personupplärdades.

Nivå och utveckling

Av det totala antalet hatbrottsanmälningar år 2012 (oavsett hatbrottsmotiv) bedömdes uppskattningsvis 11 procent (drygt 600 anmälningar) uppvisa tecken på koppling till högerextremism eller nationalsocialism.

Under åren 2004–2007 varierade antalet anmälningar mellan drygt 300 och 400 per år. Sedan år 2008, då Brå utökade definitionen av hatbrott, har fler anmälningar kommit att inkluderas i statistiken. År 2008 identifierades knappt 700 anmälningar med tecken på högerextrem eller nationalsocialistisk koppling, vilket är den högst noterade nivån hittills. Trenden var därefter nedåtgående fram till 2010, då knappt 450 anmälningar identifierades. Därefter har det skett en ökning fram till 2012 års uppskattade siffror. Trots detta är antalet anmälningar på en lägre nivå jämfört med 2008.

¹²⁹ I Säpos statistik redovisades de under ”övriga högerbrott”.

Figur 12A. Antal anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism, åren 2004–2012.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalsiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Hatbrottsmotiv

Flest främlingsfientliga hatbrott med koppling till högerextremism...

Av de drygt 600 uppskattade anmälningarna med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism var majoriteten (83 procent) främlingsfientliga/rasistiska. Därefter utgjorde de antisemitiska

hatbrotten 10 procent. Bland de homo-, bi- och heterofobiska, islamofobiska och kristofobiska hatbrottsanmälningarna var kopplingen mindre vanligt förekommande.

...men kopplingen var mer framträdande vid antisemitiska hatbrott

Om man ser till andelen anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism för respektive hatbrottsmotiv framkommer att i drygt en fjärdedel (27 procent) av de antisemitiska hatbrottsanmälningarna 2012 fanns tecken på en sådan koppling. Det är, liksom tidigare år, en hög andel jämfört med övriga motiv men som konstaterades inledningsvis behöver det inte betyda att gärningspersonen hyser nationalsocialistiska värderingar. Nazistiska symboler har ett starkt antisemitiskt symbolvärde och förekommer exempelvis i fientligt klotter på synagogor eller när någon ropar ”sieg heil” för att kränka eller skrämja judiska personer.

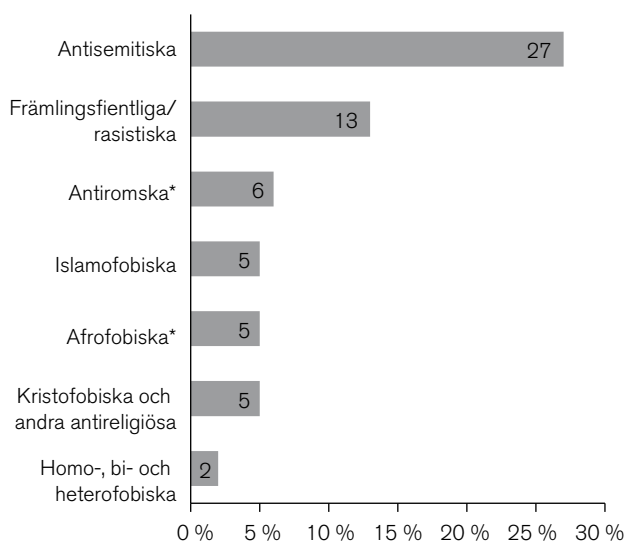
Av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna visade 13 procent tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism. För de övriga hatbrottsmotiven varierade andelen mellan 2 och 6 procent.

Tabell 12.1. Antal och andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism, efter hatbrottsmotiv, åren 2008–2012.

Motiv	2008		2009		2010		2011		2012*		Förändring jämfört med 2011, i %	Förändring jämfört med 2008, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Främlingsfientliga/rasistiska	586	84	447	81	357	80	426	82	498	83	17	-15
Islamofobiska	24	3	7	1	14	3	15	3	17	3	10	-31
Antisemitiska	43	6	69	12	42	9	54	10	60	10	11	39
Kristofobiska och andra antireligiösa	14	2	15	3	8	2	10	2	12	2	24	-11
Homofobiska, bifobiska och heterofobiska	28	4	17	3	23	5	12	2	17	3	38	-41
Summa	695	100	555	100	444	100	517	100	603	100	17	-13

* Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar i skattningen stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

Figur 12B. Andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism inom respektive hatbrottsmotiv, år 2012.

* Särredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv.

Brottsstruktur

Skadegörelse/klotter och hets mot folkgrupp vanliga brottstyper

Som tabell 12.2 visar var de vanligaste brottstyperna bland anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism år 2012 skadegörelse/klotter (36 procent), hets mot folkgrupp (32 procent) och olaga hot och ofredande (19 procent).¹³⁰ Fördelningen är likartad jämfört med tidigare år. Antalet och andelen våldsbrott har dock gått ner över tid, även om skillnaden endast är statistiskt säkerställd i jämförelse med 2008 och 2009. Antalet och andelen fall av ärekränkning har däremot ökat, en utveckling som är statistiskt säkerställd i jämförelse med uppgifter för samtliga redovisade år.

Nedan följer en mer detaljerad beskrivning av de olika brottstyperna.¹³¹

Skadegörelse/klotter

Av de hatbrottsanmälningar år 2012 som visade tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism utgjorde brottstypen skadegörelse/klotter 36 procent. Det kan till exempel röra sig om främlings-

Tabell 12.2. Antal och andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism efter huvudbrottskategori, åren 2008–2012.

Brottskategori	2008		2009		2010		2011		2012*		Förändring jämfört med 2011, i %	Förändring jämfört med 2008, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott**	50	7	31	6	25	6	14	3	19	3	33	-63
Olaga hot/ofredande	151	22	98	18	102	23	78	15	116	19	48	-23
Ärekränkning	12	2	10	2	18	4	22	4	37	6	69	210
Skadegörelse/klotter	253	36	192	35	125	28	160	31	217	36	36	-14
Hets mot folkgrupp	207	30	203	37	165	37	226	44	194	32	-14	-6
Övriga brott***	22	3	21	4	9	2	17	3	21	3	22	-6
Summa	695	100	555	100	444	100	517	100	603	100	17	-13

* Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar i skattningen stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

** I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott och våldtäkt.

*** I kategorin övriga brott ingår även olaga diskriminering.

¹³⁰ I jämförelser för brottstyper över tid kan mycket stora procentuella förändringar från ett år till ett annat uppstå på grund av små absoluta tal.

¹³¹ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

fientligt klotter i kombination med ett hakkors eller frasen "sieg heil". Det kan även röra sig om klisterlappar från högerextrema eller nationalsocialistiska organisationer. Nedan ges ett exempel motiverat av främlingsfientlighet/rasism:

Någon har krossat en ruta och ristat in ett hakkors på Saida's bil. Den stod parkerad utanför hans bostad. Hakkorset är inristat på motorhuven. Det finns inga tecken på att någon varit inne i bilen, inget rapporteras heller vara saknat. Said känner sig kränkt med tanke på att han har utländsk bakgrund.

Hets mot folkgrupp

Av hatbrottsanmälningarna år 2012 med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism utgjorde brottstypen hets mot folkgrupp 32 procent. Det kan i dessa fall röra sig om att gärningspersonen skrikit "sieg heil" eller gjort en hitlerhälsning på allmän plats i samband med antisemitiska eller främlingsfientliga uttalanden. Klotter på allmän plats eller skolor registreras ibland av polisen som hets mot folkgrupp, exempelvis om någon skrivit "gasa juden" i kombination med ett hakkors eller "vit makt, neger-slakt". Nedan ges ett exempel med antisemitiskt motiv:

Utanför synagogan har två okända gärningspersoner skrikit "judesvin" och "sieg heil" åt målsägande. Målsägande är judisk och hon känner sig oerhört kränkt av det inträffade. Nyligen blev även synagogan utsatt för skadegörelse.

Olaga hot och ofredande

Olaga hot och ofredande utgjorde 19 procent av anmälningarna med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism. Denna typ av brott begås ofta på internet eller i eller i nära relation till den utsatta personens hem.

Nedan ges ett exempel på ett olaga hot med ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv som utspelar sig i trapphuset till den utsattas hem:

När Bahar var på väg ut ur sin lägenhet fräste utpekad person, tillika Bahars granne, "sieg heil, turk hora". Utpekad person bor på våningen nedanför. Målsägande misstänker att det är samma granne som brukar banka i hennes golv och skrika liknande saker. Bahar uppger att grannen gör detta helt oprovocerat.

Ärekränkning

Av hatbrottsanmälningarna år 2012 med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism utgjorde ärekränkning 6 procent. I näst intill samtliga av dessa anmälningar var brottsplatsen internet. En incident kan exempelvis se ut så här:

Målsägande Osman har blivit smutskastad på ett forum på internet. Någon har publicerat bilder och adress och utmålat honom som brottsling. Flertalet av kommentarerna och delar av inlägget är grovt rasistiska och nazistiska.

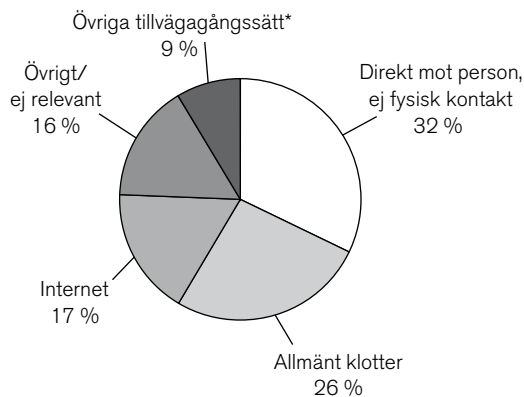
Tillvägagångssätt vid brotten

Allmänt klotter och internet vanliga tillvägagångssätt

Knappt en tredjedel (32 procent) av de identifierade hatbrotten år 2012 med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism begicks direkt mot den utsatta men utan att fysisk kontakt uppstod. Allmänt klotter utgjorde drygt en fjärdedel (26 procent) av anmälningarna. Det hänger samman med att hakkors eller liknande ofta används i samband med klotter som "blatte" eller "judesvin".

Att använda sig av internet var också vanligt och svarade för 17 procent av anmälningarna. I kategorin övrigt/ej relevant (16 procent av fallen) ingår brott som inte är riktade mot en specifik person och inte heller ingår i någon av de övriga kategorierna, exempelvis spridning av budskap genom klisterlappar och affischer på allmänna platser eller offentliga transporter.

Figur 12C. Andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism efter tillvägagångssätt, år 2012.

* Övriga tillvägagångssätt består av sammanslagna kategorier med låga tal: media, postbrev, sms, telefon och direkt mot person, fysisk kontakt.

Plats

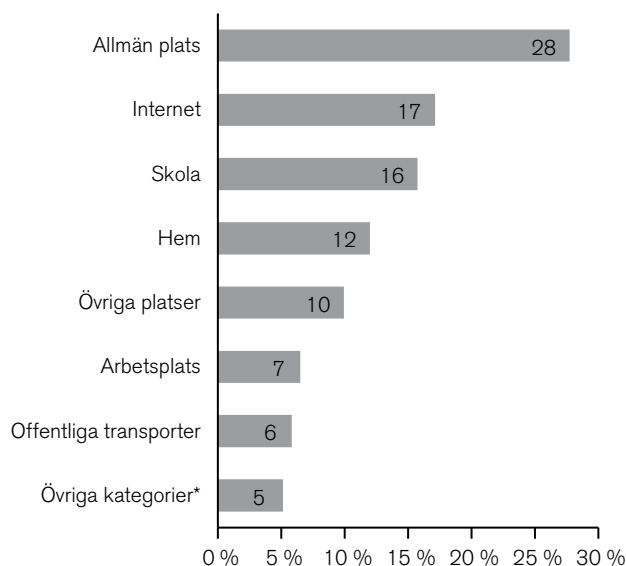
Allmän plats, internet och skola vanliga brottsplatser

När det gäller anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism var *allmän plats* den enskilt vanligaste brottsplatsen (28 procent).

Internet var också en vanlig brottsplats och svarade för 17 procent av anmälningarna. I jämförelse med föregående år har andelen anmälningar där brottet begåtts på internet ökat, från 10 till 17 procent.

Affischering, spridning av flygblad och klisterlappar samt klotter sker ofta i skolmiljö. Brottsplatsen var en skola i 16 procent av anmälningarna med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism.

Figur 12D. Andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism, efter plats, år 2012.

* Övriga kategorier består av sammanslagna kategorier med låga tal; religiös plats, nöjesplats, sms, media, telefon och uppgift saknas.

Relation

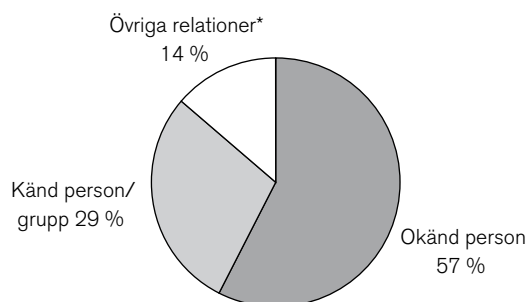
Vanligt att gärningspersonerna tillhör kända grupper

I merparten (57 procent) av anmälningarna med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism var gärningspersonen helt *okänd* för den utsatta. I lite mer än en fjärdedel (29 procent) var gärningsper-

sonen känd eller kunde knytas till en känd organisation eller grupp. Resterande tio relationskategorier utgjorde tillsammans 14 procent av anmälningarna.

Känd/person grupp och okända personer har varit de vanligaste kategorierna de senaste fem åren även om andelen för respektive kategori har varierat. Kategorin känd person/grupp utgjorde 20–39 procent av denna typ av anmälningar åren 2008–2012 och okända personer 47–57 procent under samma period.

Figur 12E. Andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism, efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.

* Övriga relationer består av sammanslagna kategorier med låga tal: släkt, vänner/bekanta, gift/partner/sambo, före detta partner, kollega, skolkamrat, granne, serviceperson, kund/klient och uppgift saknas.

Koppling till organisation

I uppskattningsvis en fjärdedel (25 procent, eller knappt 150 anmälningar) av anmälningarna med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism fanns koppling till en specifik organisation. För att avgöra organisationstillhörighet används den information som finns i brottsanmälanens fritext.

Av samtliga identifierade hatbrottsanmälningar från år 2012 kunde 3 procent kopplas till en nationalsocialistisk organisation eller högerextrem grupp. Av de anmälningar som kunde kopplas till en organisation var majoriteten (94 procent) främlingsfientliga, resterande 6 procent var antisemitiska.

Polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv där det finns en koppling till en organisation kan ta sig olika uttryck. Det kan vara frågan om spridning av högerextrem eller nationalsocialistisk propaganda via affischer, klisterlappar eller flygblad, på internet eller under torgmöten. Ett exempel på ett hatbrott där det finns koppling till en organisation är:

Någon har lagt ett flygblad med rasistisk propaganda från Nordiska brödraskapet¹³² i Alexis brevlåda. Alexis känner sig kränkt och upprörd. I flygbladet framgår att Nordiska brödraskapet tycker att det finns för många invandrare i Sverige och att alla måste ta itu med problemet.

Svenskarnas Parti den vanligaste organisationen

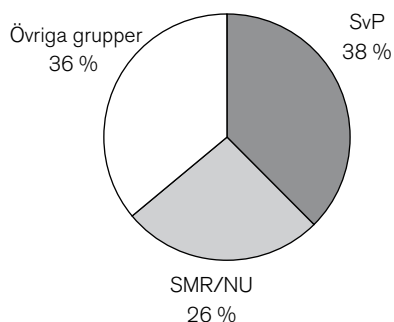
Bland de anmälningar där en koppling till organisation har identifierats var *Svenskarnas Parti* (SvP)¹³³ den enskilt vanligaste organisationen (38 procent). Den geografiska spridningen är stor, men den största andelen av anmälningarna kopplade till *Svenskarnas Parti* (SvP) härrörde från Stockholms, Skåne och Västra Götalands län.

Den näst vanligaste specifika organisationen var *Svenska Motståndsrörelsen/Nationell Ungdom* (SMR/NU), vars andel utgjorde 26 procent. Huvuddelen av anmälningarna kopplade till *Svenska Motståndsrörelsen/Nationell Ungdom* hade gjorts i Skåne, Dalarnas och Uppsala län.

Övriga grupper/organisationer utgjorde 36 procent av anmälningarna. Dessa är spridda över hela landet men den största andelen av anmälningarna var registrerade i Stockholms län, följt av Gävleborg och Västra Götaland.

Jämfört över tid var SMR/NU den enskilt mest framträdande organisationen under de två föregående åren (2010–2011). Dessförinnan, liksom 2012, var Svenskarnas Parti (SvP) den vanligaste organisationen.

Figur 12F. Andel anmälningar med koppling till högerextrem eller nationalsocialistisk organisation, år 2012.

¹³² Påhittat namn.

¹³³ Svenskarnas Parti hette tidigare Folkfronten (2008–2009) och dessförinnan (1994–2008) Nationalsocialistisk front (NSF).

Skadegörelse/klotter och hets mot folkgrupp vanliga brottstyper

De vanligaste brottstyperna i identifierade hatbrottsanmälningar med koppling till en högerextrem eller nationalsocialistisk organisation utgjordes av skadegörelse/klotter (38 procent) och hets mot folkgrupp (31 procent). I jämförelse med föregående år ligger anmälningarna på en liknande nivå för samtliga brottstyper, bortsett från hets mot folkgrupp som har minskat från 39 till 31 procent.

Internet var den vanligaste brottsplatsen (24 procent), följt av skolor (21 procent), allmänna platser (21 procent) och offentliga transporter (14 procent).

Merparten av anmälningarna (38 procent) avsåg spridande av högerextrem eller nationalsocialistisk propaganda via affischer, klisterlappar och flygblad (kategorin övrigt/ej relevant). Ett annat vanligt tillvägagångssätt var skadegörelse/klotter, som utgjorde 22 procent.

Uppklarade hatbrott

Mått på uppkläring kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott. Är till exempel anmälningar med en koppling till organisation i högre grad personuppklarade? Vanligtvis måste åklagarna bevisa uppsåt till brottet, men vid hatbrott måste de gå ett steg längre och dessutom bevisa motivbilden bakom uppsåtet,¹³⁴ något som kan vara svårt att göra.

Få hatbrott med tecken på koppling till högerextremism/nationalism klaras upp

När de identifierade hatbrottsanmälningarna med tecken på koppling till högerextremism och nationalism från 2011 följdes upp fram till början av april 2013 framgick att 37 procent hade klarats upp. Det är en låg andel jämfört med samtliga uppklarade hatbrott (66 procent). För anmälningarna med koppling till en organisation var nivån ännu lägre (28 procent).

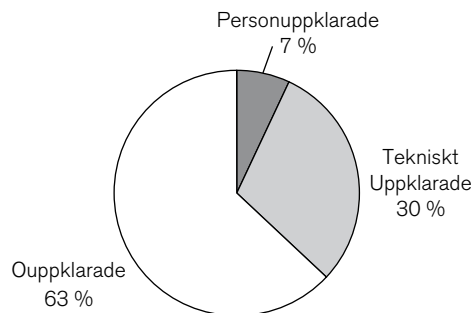
Av de uppklarade anmälningarna med tecken på koppling till högerextremism och nationalism var 7 procent *personuppklarade*, medan knappt 30 procent var *tekniskt uppklarade*. Vid anmälningar med koppling till en organisation var andelen personuppklarade något lägre. Endast i 2 procent av anmälningarna kunde en person kopplas till brottet, medan 26 var tekniskt uppklarade.

¹³⁴ Tiby (1999, s. 226).

Andelen *ouppklarade* var betydligt högre (63 procent) för anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism jämfört med samtliga hatbrottsanmälningar (34 procent). För anmälningar som kunde kopplas till en organisation var andelen *ouppklarade* ännu högre (73 procent).

Fördelningen av uppklaringsbeslut har varit likartad de senaste fem åren, med en uppklaringsprocent mellan 37 och 45 procent.

Figur 12G. Andel uppklarade huvudbrott i hatbrottsanmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.

Kategorin *personuppkarade* utgörs av åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse. *Tekniskt uppkarade* utgörs av misstänkt under 15 år, brott kan ej styrkas, gärningen ej brott och övriga tekniskt uppkarade. *Ouppkarade* utgörs av anmälningar under utredning och övriga *ouppklarade*.

13. Regional fördelning

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antalen utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsciffrorna avrundade till närmaste tiotal.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till *bilaga 2*. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- För mindre län kan små förändringar eller tillfälliga incidenter som genererar ovanligt många polisanmälningar skapa stora skillnader i statistiken.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4. För regionala förhållanden hänvisas till lokala undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

I följande kapitel redovisas den regionala fördelningen av identifierade *anmälda* hatbrott på länsnivå samt identifierade hatbrott *begångna* i Sveriges tre storstadskommuner: Stockholm, Göteborg och Malmö. Även spridningen av anmälda hatbrott *begångna* i ett antal andra kommuner behandlas. Redovisningen sker efter huvudbrotsprincipen, vilket innebär att oavsett hur många brott anmälan omfattar så redovisas endast hatbrottet med strängast straffskala.

Var i landet som flest hatbrott identifieras påverkas

delvis av polismyndigheternas och åklagarmyndighetens satsningar och arbete mot hatbrott.

För en rättvisare jämförelse mellan olika län kan det vara lämpligt att relatera antalet anmälda hatbrott till befolkningen i länen. Antalet hatbrott per 100 000 invånare kan variera stort mellan olika län, men ett högt antal brott per 100 000 behöver inte tolkas som att länet är en otrygg plats att bo på eller vistas i. Framför allt i mindre län får även få anmälningar stor effekt på antalet anmälningar per 100 000 invånare. Vid en analys är det därför viktigt att man beaktar olika faktorer som kan förklara skillnaden mellan de geografiska områdena. Exempelvis kan stor folkgenomströmning eller tillfälliga incidenter av omfattande karaktär påverka utfallet i ett visst län ett visst år.

Länsvis fördelning

I den länsvisa redovisningen per hatbrottsmotiv har det transfobiska motivet exkluderats på grund av för få anmälningar. De ingår däremot i summeringen för hela landet. I summeringen ingår även polisens internutredningar samt anmälningar registrerade hos rikskriminalen. Sedan 2010 registrerar polisen internutredningar separat och inte efter det län där anmälan inkom, varför de inte längre ingår i den länsvisa redovisningen.

Flest anmälningar i Stockholms län

En knapp tredjedel (uppskattningsvis 1 790) av samtliga identifierade anmälda hatbrott 2012 härrörde från Stockholms län.¹³⁵ Även när hänsyn tas till skillnader i folkmängd hade Stockholms län flest identifierade anmälningar med hatbrottsmotiv, 85 anmälningar per 100 000 av medelfolkmängden. Motsvarande

¹³⁵ Siffror hämtade från tabell B1.1 i bilaga 1.

siffror för riket totalt var 58 anmälningar per 100 000 av medelfolkmängden.

Det finns flera möjliga förklaringar till att Stockholm varje år placerar sig högt avseende både antal och andelar. Storstadsanonymiteten gör det något lättare för en person att anmäla utsatthet, eftersom offer och gärningsperson i lägre grad än på mindre orter riskerar att fortsätta träffa på varandra i vardagen. Inflyttning från mindre orter gör det även troligt att det i Stockholm finns fler personer som potentiellt kan utsättas för hatbrott.

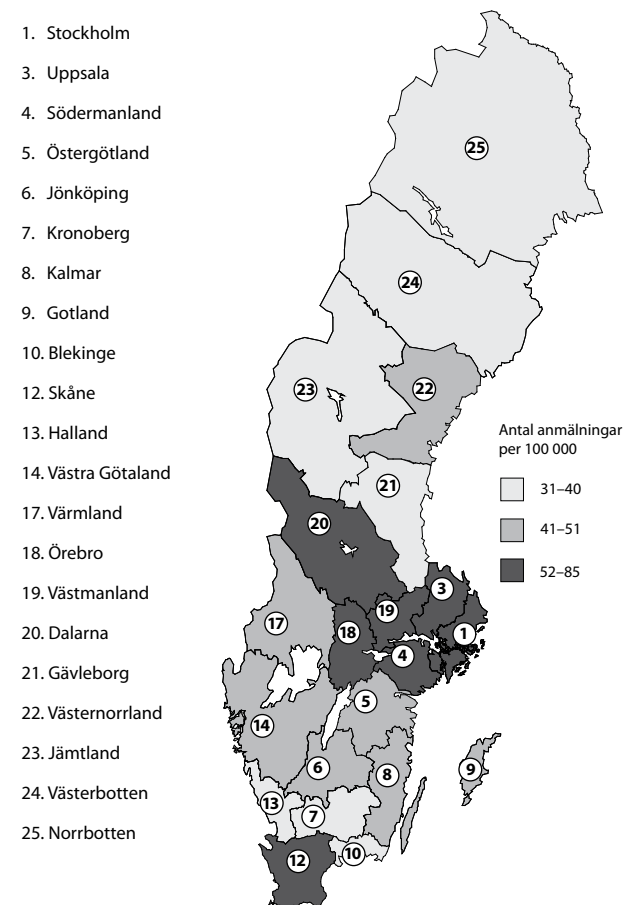
En annan förklaring kan vara att länets polismyndighet numera har en etablerad och permanent hatbrottsgrupp, där sex utredare och en förundersökningsledare arbetar på heltid med hatbrottsfrågor. De har utredningsansvar för hatbrott som har begåtts i Stockholms innerstad, men samordnar även hatbrottsfrågor för övriga länet. Bland annat bistår de polisdistrikten med kunskap och viss utbildning, vilket sannolikt påverkar hur hatbrott uppmärksammas i anmälningarna i länet. Fler skäl som kan påverka nivån av anmälningar tas upp i kapitel 2.

Hatbrott är inget storstadsfenomen

Trots att Stockholms län hade flest antal anmälda hatbrott 2012 kan man inte, utifrån resultaten i denna rapport, säga att hatbrott är en typ av brottslighet som främst förekommer i storstadslänen. Ett visst samband finns dock mellan län och nivå av identifierade

hatbrott. När hänsyn tas till medelfolkmängd registrerades flest anmälningar, i nämnd ordning, i Stockholms, Södermanlands, Örebro, Skåne, Uppsala, Västmanlands och Dalarnas län (52–85 anmälningar per 100 000 invånare). Länen runt Mälaren samt Skåne län har även tidigare uppvisat jämförelsevis höga antal registrerade hatbrottsanmälningar per 100 000 invånare.

Figur 13A. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län per 100 000 invånare, år 2012.

Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2012; siffrorna är hämtade från SCB.

Resultat i korthet

- Flest hatbrott i relation till folkmängd anmäldes år 2012 i Stockholms län följt av Södermanlands och Örebro län.
- Sett till medelfolkmängd i storstadskommunerna var det främlingsfientliga/rasistiska samt homo-, bi- och heterofobiska motivet vanligare i Stockholms kommun, medan de antisemitiska och islamofobiska motiven var vanligare i Malmö kommun.
- Personuppleringen varierade från 2 procent i Jämtlands län till 12 procent i Gotlands och Gävleborgs län (att jämföra med 6 procent för hela landet).
- Hatbrott är inget storstadsfenomen. I polisanmälningarna med identifierade hatbrottsmotiv 2012 hade 243 av landets 290 kommuner angetts som brottsplats.

Bland de län som registrerade uppskattningsvis 41–49 anmälningar per 100 000 invånare återfanns bland annat Jönköpings, Gotlands och Östergötlands län.

Gotlands län är ett exempel på ett län med mindre befolkning där även små skillnader i antal anmälda brott därför kan göra stor skillnad i antalet brott per 100 000 invånare. Länet har dessutom stor genom-

strömning av människor under sommarhalvåret.¹³⁶ De senaste åren har Gotlands län placerat sig både högre upp och längre ned i denna jämförelse mellan länen, med antalsiffror från 19–34 anmälda brott men med 33–59 brott per 100 000 invånare, vilket belyser den känsliga position mindre län sitter i och vikten av att tolka statistiken försiktigt.

Lägst antal hatbrottsanmälningar per invånare identifierades i Blekinge och Hallands län (uppskattningsvis 31 respektive 35 anmälningar per 100 000 invånare).

Västra Götaland skiljer sig jämfört med de övriga två storstadslänen, Stockholm och Skåne, eftersom antalet identifierade hatbrottsanmälningar liksom tidigare år var lägre där (43 per 100 000 invånare). I Stockholms län, där ett flertal polisiära satsningar gjorts, var också antalet hatbrottsanmälningar flest. Även i Skåne län har det bedrivits mycket arbete inom polisen för att identifiera fler anmälda hatbrott. Hösten 2012 startades till exempel en hatbrottsgrupp i Malmö. Västra Götaland, som har relativt få anmälda hatbrott, har genomfört utbildningsinsatser under 2012 och arbetar med att öka förtroendet för rättsväsendet och anmälningsbenägenheten.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott vanligast i Stockholms län

Tabell B1.1 i bilaga 1 redovisar identifierade hatbrottsanmälningar per län uppdelat på respektive motiv. År 2012 var främlingsfientliga/rasistiska motiv vanligast i Stockholms, Södermanlands och Örebro län (64, 60 respektive 51 anmälningar per 100 000 invånare), medan anmälningar med homofobiska, bifobiska eller heterofobiska motiv var vanligast i Stockholms och Östergötlands län (11 respektive 10 anmälningar per 100 000 invånare).

Det antisemitiska motivet förekom främst i anmälningar från storstadslänen. Där utmärkte sig Skåne län med 7 anmälningar per 100 000 invånare, att jämföra med riksnittet på 2 anmälningar per 100 000 invånare. Det islamofobiska motivet var jämnare fördelat över landet. Flest anmälningar i relation till medelbefolkningen återfanns i Stockholms län, som uppvisade 5 anmälningar per 100 000 invånare, att jämföra med riksnittet på 3 anmälningar per 100 000 invånare.

Av samtliga anmälningar som visade tecken på koppling till högerextremism eller nationalsocialism återfanns 29 procent i Stockholms län. När hänsyn tas till folkmängd var det emellertid i Örebro län som flest

anmälda hatbrott med dessa tecken identifierades (10 anmälningar per 100 000 invånare).

Våldsbrott med hatbrottsmotiv vanligast i Stockholms län

När hatbrottsanmälningarna redovisas per brottstyp och län blir antalen i många fall statistiskt sett låga. Därför är det inte ovanligt att län som redovisar höga respektive låga nivåer varierar relativt mycket från år till år.

De vanligast förekommande brottstyperna i en hatbrottsanmälan 2012 var olaga hot och ofredande (41 procent). När hänsyn tas till skillnader i medelfolkmängd kan man i tabell B1.2 i bilaga 1 se att det var Stockholms, Örebro och Södermanlands län som registrerade flest sådana anmälningar (31–32 anmälningar per 100 000 invånare).

I en sjättedel av anmälningarna var huvudbrottet ett våldsbrott, vilket gör det till den näst vanligaste brottstypen tillsammans med ärekränkning. I Stockholms län identifierades flest anmälningar innehållande ett våldsbrott (18 anmälningar per 100 000 invånare) medan Södermanlands län registrerade flest anmälningar rörande ärekränkning (20 anmälningar per 100 000 invånare).

Vid huvudbrottet hets mot folkgrupp återfanns flest anmälningar i Dalarnas och Örebro län (11 respektive 10 anmälningar per 100 000 invånare).

Stor spridning av andel uppklarade hatbrott i länen

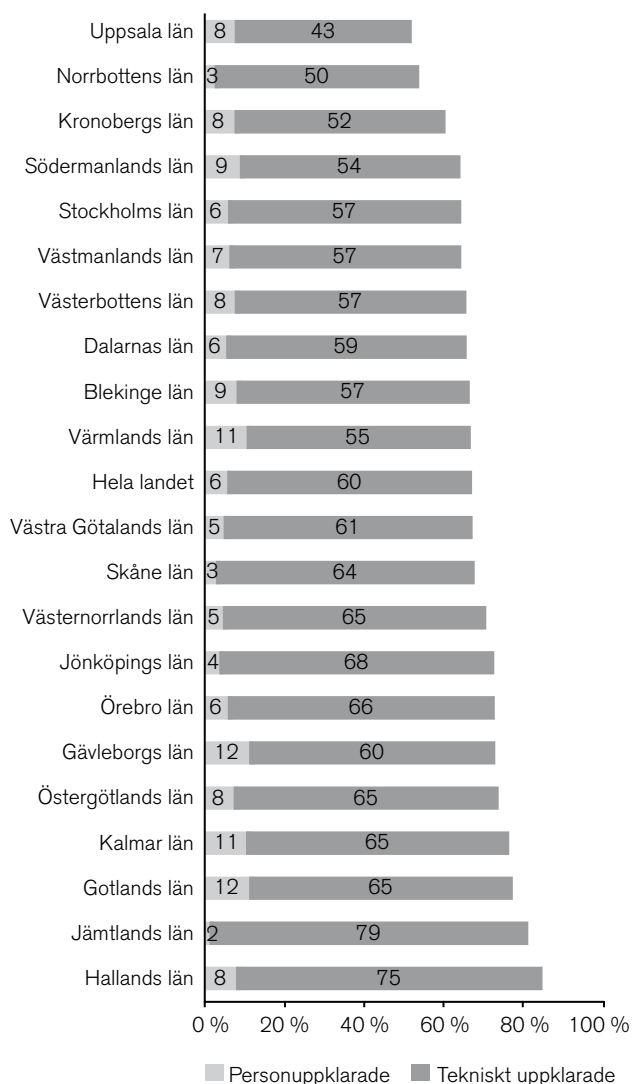
Polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv (huvudbrottet) som inkom till polisen 2011 har följts upp fram till och med 5 april 2013. Vid denna tidpunkt hade 66 procent av anmälningarna klarats upp. Av dessa klarades 60 procent upp på *teknisk väg*, vilket exempelvis innebär att brott inte kan styrkas, att händelsen inte utgör ett brott eller att den misstänkte är under 15 år och därmed inte straffmyndig. *Personuppkvaringen* var 6 procent, av vilka huvuddelen resulterade i åtalsbeslut.

När det gäller andelen uppklarade hatbrott är spridningen stor mellan länen. Vid tolkning av statistiken över personuppkvarade brott bör man vara medveten om att vissa brott rent allmänt kan vara lättare eller svårare att utreda. Exempelvis kan det vara svårare att binda en person till ett brott som begåtts av en okänd person och utan vittnen (till exempel klotter nattetid), än ett brott begånget av en känd person med vittnen närvarande (misshandel på en privat fest).

¹³⁶ Hur stor inverkan det har på hatbrottsstatistiken vet vi dock inte.

Personuppkylningen varierade från 2 procent i Jämtlands län till 12 procent i Gotlands och Gävleborgs län. Den tekniska uppkylningen varierade från 43 procent i Uppsala län till 79 procent i Jämtlands län. Den totala uppkylningsprocenten varierade från 51 procent i Uppsala län till 84 procent i Hallands län. Av det följer att anmälningar som är ouppklarade, exempelvis genom att utredningen fortfarande pågår eller att spaningsuppdrag saknas, var högst i Uppsala län med 49 procent och lägst i Hallands län med 16 procent.

Figur 13B. Andel uppkylrade hatbrottsanmälningar, efter län, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.

Storstadskommuner

Länsredovisningen baseras på var brottet *anmäldes*. Avsnitten om kommunerna grundar sig på uppgifter om var brottet *begicks*. Ofta, men inte alltid, sammanfaller länet där anmälan gjordes med kommunen där brottet begicks, vilket är viktigt att ha i åtanke vid läsning av statistiken. Med begreppet anmälningar avses därför här *anmälningar där aktuell kommun har angetts som brottsplats*.

År 2012 begicks en dryg fjärdedel av samtliga anmälda hatbrott (uppskattningsvis drygt 1 470 av knappt 5 520 totalt) i Stockholms, Göteborgs och Malmö kommun. I 63 procent av dessa anmälningar angavs brottsplatsen som Stockholm. När hänsyn tas till skillnader i folkmängd hade flest hatbrott begåtts i Stockholm följt av Malmö och sedan Göteborg (106, 79 och 58 anmälningar per 100 000 invånare).

Antisemitiska motiv vanligare i Malmö, homofobiska vanligare i Stockholm

För storstadskommunerna var det främlingsfientliga/rasistiska motivet vanligast. Det stod för 70 procent av samtliga hatbrottsanmälningar 2012 med storstadskommunerna som brottsplats. Uppdelat på motiv och med hänsyn taget till folkmängd skiljer sig kommunerna något åt. Stockholm hade flest identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrott (80 anmälningar per 100 000 invånare). I Malmö och Göteborgs kommuner var motsvarande siffra 41 respektive 38 anmälningar per 100 000 invånare.

Även hatbrottsanmälningar med identifierade homo-, bi- och heterofobiska motiv var vanligare för Stockholms kommun (17 anmälningar per 100 000), att jämföra med 8 per 100 000 för Göteborgs kommun och 6 per 100 000 för Malmös kommun.

Antisemitiska och även islamofobiska motiv var vanligast förekommande i anmälningar med Malmö kommun som brottsplats (22 respektive 8 anmälningar per 100 000 invånare). I Stockholms och Göteborgs kommun var motsvarande siffra för båda motiven 4 respektive 5 anmälningar per 100 000 invånare.

Hatbrott med tecken på koppling till högerextremism eller nationalsocialism var vanligast i Stockholms kommun (10 anmälningar per 100 000 invånare). I Göteborgs och Malmö kommun var andelen sådana anmälningar lägre och uppgick till 6 respektive 8 anmälningar per 100 000 invånare.

Tabell 13.1. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter storstadskommuner där brotten har begåtts, per 100 000 invånare, år 2012.

Motiv	Stockholm		Göteborg		Malmö		Totalt storstads-kommunerna	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Främlingsfientliga/rasistiska	702	80	200	38	126	41	1 029	60
Antisemitiska	31	4	27	5	66	22	124	7
Islamofobiska	33	4	27	5	25	8	85	5
Kristofobiska och andra antireligiösa	14	2	10	2	6	2	31	2
Homofobiska, bifobiska och heterofobiska	145	17	41	8	19	6	205	12
Totalt per kommun	926	106	306	58	242	79	1 474	87
<i>därav med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism</i>	<i>87</i>	<i>10</i>	<i>33</i>	<i>6</i>	<i>25</i>	<i>8</i>	<i>140</i>	<i>8</i>

I redovisningen har hatbrott med transfobiska motiv exkluderats med anledning av låga tal.

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar i skattningen stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

Antal per 100 000 baseras på storstadskommunernas medelfolkmängd 2012, siffrorna är hämtade från SCB.

Tabell 13.2. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och storstadskommun där brottet har begåtts per 100 000 invånare, år 2012.

Brottskategori	Stockholm		Göteborg		Malmö		Totalt storstads-kommunerna	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Våldsbrott*	233	27	39	8	31	10	304	18
Olaga hot/ofredande	290	33	132	25	118	39	539	32
Ärekränkning	138	16	48	9	29	9	215	13
Skadegörelse/klotter	109	12	23	4	12	4	144	8
Hets mot folkgrupp	93	11	41	8	45	15	180	11
Olaga diskriminering	41	5	17	3	4	1	62	4
Övriga brott	21	2	6	1	2	1	29	2
Totalt per kommun	926	106	306	58	242	79	1 474	87

I redovisningen har hatbrott med transfobiska motiv exkluderats med anledning av låga tal.

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar i skattningen stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

Antal per 100 000 baseras på storstadskommunernas medelfolkmängd 2012, siffrorna är hämtade från SCB.

* I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott och våldtäkt.

Våldsbrott vanligare i Stockholm medan hets mot folkgrupp var vanligare i Malmö

Bland anmälningarna med de tre storstadskommunerna som brottsplats 2012 var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen, följt av våldsbrott och ärekränkning. Anmälningarna med Stockholm och Malmö som brottsplats följde detta mönster, medan Göteborg hade marginellt fler anmälningar rörande ärekränkning än våldsbrott.

Samtliga storstadskommuner visade en uppgång i antalet anmälda fall av hets mot folkgrupp jämfört med tidigare år.¹³⁷ I Stockholm ökade de från 7 till 11 anmälningar per 100 000 invånare, i Göteborg från 4 till 8 anmälningar per 100 000 och i Malmö från att ha legat på en nivå av 7–12 anmälningar till 15 anmälningar per 100 000 invånare. Malmö har även tidigare år uppvisat fler anmälningar av hets mot folkgrupp i relation till befolkningen jämfört med övriga storstadskommuner. Däremot hade anmälningarna rörande våldsbrott begångna i Malmö kommun gått ned 2012, från 14 till 10 anmälningar per 100 000 invånare. Våldsbrott är vanligast i anmälningar som rör hatbrott begångna i Stockholms kommun, vilket även gäller för tidigare år.

Kommuner

Som tidigare nämnts kan hatbrott inte betraktas som ett storstadsfenomen. Ett tecken på det är att i polis-anmälningarna med identifierade hatbrottsmotiv för 2012 har 243 av landets 290 kommuner angetts som brottsplats. För att illustrera spridningen redovisas i tabell B1.3 i bilaga 1 uppskattat antal anmälningar och antal i relation till medelfolkmängden för kommuner där uppskattat antal anmälningar uppgick till minst 20.¹³⁸

Man brukar jämföra kommuner genom att jämföra antalet anmälningar per 100 000 invånare. Många kommuner har emellertid färre än 100 000 invånare. Varför jämför vi då inte per 10 000 invånare? Anledningen är att nyanseringen då blir sämre på grund av grövre avrundningar. Kommuner som vid en jämförelse per 100 000 uppvisar två olika antal (exempelvis 92 och 87) skulle vid en redovisning per 10 000 uppvisa samma antal (9). Man bör betrakta siffrorna som jämförelsetal och inte som ett uttryck för nivån av antalet anmälningar inom en viss kommun.

Vid tolkning av statistik på kommunnivå bör man även vara medveten om att ju mindre kommunerna är, desto mer känsliga blir de för förändringar från år till år. En tillfällig incident, till exempel en demonstration med konfrontationer mellan demonstranter och motdemonstranter, som genererar 6 polisanmälningar kan i en storstadskommun utgöra en marginell händelse som inte påverkar vare sig nivå eller antal i relation till befolkningen. I en liten kommun kan händelsen fördubbla anmälningarna jämfört med föregående år och få jämförelsesiffrorna att skjuta i höjden.

Man bör därför vara försiktig i tolkningen av statistiken, framför allt med jämförelser från år till år. Istället kan statistiken ses som en illustration där förändrade lokala nivåer, om klara och ihållande, kan ses över tid. Över tid bör man dock även beakta förändringar i medelfolkmängd eftersom även det kan ha en inverkan på resultatet. Hur mycket får avgöras från fall till fall.

År 2012 identifierades 58 hatbrottsanmälningar per 100 000 invånare i hela landet. När hänsyn tas till skillnader i medelfolkmängd var det vanligast att anmälda och identifierade hatbrott 2012 begicks i Södertälje, Stockholm och Borlänge kommun (107, 107 respektive 105 anmälningar per 100 000 invånare).

¹³⁷ Jämförelsen är gjord från 2008 och framåt.

¹³⁸ Vår bedömning är att färre än 20 uppskattade anmälningar ger osäkrare uppskattningar, större statistisk osäkerhet i tolkningarna och i mindre kommuner större risk att kunna identifiera enskilda individer.

14. Hatbrottsarbete i Sverige

Hatbrottsrapporten 2012 har redovisat statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott samt polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv. I det här kapitlet ges mer allmänna kommentarer om arbetet mot hatbrott i Sverige.

Att synliggöra hatbrott genom att sätta siffror på det

Hatbrottsstatistiken är viktig då den synliggör en andars svår fångad utsatthet för angrepp mot människors lika värde. Den ger även en bild av strukturen på hatbrottsligheten, så som den fångas i polisanmälningarna.

All brottslighet i samhället är svår att mäta eller få en heltäckande uppfattning om. Men hatbrott är extra svåra att fånga eftersom de inte är kopplade till specifika lagrum, inte har någon specifik brottskod och definieras av gärningspersonens motiv, det vill säga attityder och åsikter, istället för objektiva kriterier. Vidare drabbar hatbrott människor som oftast befinner sig i en utsatt situation eller i minoritet i samhället och av därtill kopplade skäl kan ha svårt att känna till sina rättigheter eller drar sig för att ha myndighetskontakt (exempelvis för att anmäla utsatthet för brott). Enligt svensk lag får heller inga allmänna register föras över människors etnicitet, religiösa tillhörighet eller sexuella läggning, varför det är svårt att uppskatta storleken på de grupper av människor som omfattas av hatbrottsmotiven eller att genomföra mer omfattande riktade undersökningar.

Hatbrottsrapporten synliggör därför en brottslighet som trots sin allvarlighet i termer av brott mot grundläggande mänskliga rättigheter i annat fall riskerar att förbli ouppmärksam.

Begränsade möjligheter i dagsläget att följa hatbrott genom rättskedjan

Områden som är relativt outforskade är hur genomströmningstider för hatbrottsärenden ser ut jämfört med ärenden utan ett straffskärpande motiv, samt vad som händer med anmälda hatbrott senare i rättskedjan.¹³⁹ I denna rapport följs polisanmälningarna fram till polisens och åklagarnas utredningsbeslut,¹⁴⁰ och denna uppklaringsstatistik redovisas i varje motivavsnitt. Majoriteten av de personupplärade anmälningarna leder till åtalsbeslut, men hur många av åtalsbesluten som senare i domstol resulterar i fällande dom och straffskärpning vet vi inte.

Tidigare studier har visat att straffskärpningsregeln sällan används och att hatbrott sällan leder till strängare straff.¹⁴¹ Sådana studier är krävande att genomföra eftersom det idag inte på ett enkelt sätt går att följa ärenden i rättskedjan. Exempelvis byts ärendenumret ut när ärendena överlämnas mellan rättsväsendets myndigheter. Detta är dock något som kommer att förändras inom ramen för det regeringsprojekt som just nu genomförs gemensamt hos myndigheterna.¹⁴² Det kommer i framtiden att bli lättare att följa ärenden genom hela rättskedjan, en utveckling som vi hoppas kunna utnyttja även avseende hatbrott.

¹³⁹ Forskaren Eva Tiby har för Forum för levande historia (2006a) följt homofobiska hatbrott från anmälan till dom. I en tidigare studie på Brå (2002) har även samtliga anmälda brott år 2000 följts fram till tingsrättsdom.

¹⁴⁰ Uppföljningen sker i drygt ett år efter utgången av det undersökta året.

¹⁴¹ Forum för levande historia (2006a) och Brå (2002).

¹⁴² RIF, rättsväsendets informationsförsörjning.

Polismyndigheternas arbete mot hatbrott

Hatbrottsstatistiken bygger på information angiven i polisanmälningar och är därmed nära knuten till polisens arbete med hatbrottsfrågor. Regionala skillnader i kunskap och grad av hatbrottsarbete påverkar sannolikt förmågan att uppmärksamma hatbrottsmotiv i anmälningsskedet och under utredningsarbetet, något som troligtvis även ger återverkningar i hatbrottsstatistiken.

I den uppföljning av rättsväsendets arbete med hatbrott åren 2003–2010 som Brå redovisade till regeringen 2011¹⁴³ konstaterades bland annat att grundutbildningen för poliser har utvecklats på ett positivt sätt och att vissa av polismyndigheterna gjort förhållandevis ambitiösa utbildningsinsatser. Det konstaterades även att systemet med hatbrottsmarkeringar i polisens datorsystem för anmälningar är en lovande utgångspunkt för mer systematiskt arbete med att identifiera hatbrottsmotiv, men att det behövs enhetliga skriftliga instruktioner och utbildningar för att systemet ska kunna utnyttjas optimalt.

Rikspolisstyrelsen genomförde nyligen en inspektion av polismyndigheternas förmåga att upptäcka och utreda hatbrott.¹⁴⁴ Deras bedömning var bland annat att man, oavsett polismyndighetens storlek, kunde se en koppling mellan att myndigheten å ena sidan tydligt formulerade hatbrott som ett prioriterat område i sin verksamhetsplanering, å andra sidan de resurser som avsattes avseende utbildning och möjlighet att utreda hatbrott med specialistkompetens samt hur väl hatbrott uppmärksammades vid anmälningupptagningen. Detta är omständigheter som även påverkar hatbrottsstatistiken, varför det finns ett värde i att undersöka hur polismyndigheterna arbetar mot hatbrott.

Regionala skillnader i arbetet mot hatbrott

För att kartlägga hur arbetet sett ut under 2012 sändes en enkät¹⁴⁵ ut till Brås 21 kontaktpersoner för hatbrott hos polismyndigheterna. Svar inkom från 15 polismyndigheter.

Lokala instruktioner eller tjänsteföreskrifter, lathundar eller skrivelser angående identifiering av och arbetsgång vid hatbrott användes vid 6 polismyndigheter.

En tredjedel av de svarande genomförde hatbrottsutbildningar under 2012 och en dryg tredjedel¹⁴⁶ avsåg att hålla utbildningar under 2013. Flera myndigheter uppgav emellertid att de hade som mål att öka kunskapen om hatbrott och att hålla fler utbildningar.

Endast storstadslänen Stockholm, Västra Götaland och Skåne uppgav att de under året vidtagit åtgärder för att få fler inom utsatta grupper att anmäla hatbrott. Arbete med brottsofferstöd för hatbrottsoffer genomfördes dock hos 11 av de 15 svarande polismyndigheterna.

Hatbrottsmarkerade ärenden hos polisen

År 2008 infördes en hatbrottsmarkering i polisens datorsystem för upptagning av anmälan (RAR). Markeringen var inte avsedd för att föra statistik utan för att uppmärksamma misstänkta hatbrott vid ärendehantering. Noteras bör dock att markeringen sätts vid den initiala anmälanupptagningen. Många gånger framkommer motivet först senare i utredningen, men då kan ärendet inte hatbrottsmarkeras. Markeringen kan inte heller tas bort om det senare framkommer att det inte fanns något hatbrottsmotiv knutet till händelsen.

Åren 2008–2011 studerade Brå de markerade ärendena och fann att ungefär 40 procent av dem utgjorde misstänkta hatbrott utifrån Brås definition.¹⁴⁷ Vissa av de övriga anmälningarna var hatbrott utifrån polismyndighetens definition, men de allra flesta av de 60 procent som polisen markerat, men som Brå inte bedömde som hatbrott utgjordes dels av anmälningar där det inte fanns minsta antydning till hatbrottsmotiv i anmälan, dels av uppenbara felmarkeringar. Även olika polismyndigheters interna granskningar har visat en relativt stor procent felmarkerade ärenden.

På samma sätt är det rimligt att anta att man misar att markera hatbrottsärenden även när hatbrottsmotiv skulle kunna misstänkas. Bland annat syns det i diskrepansen mellan de ärenden som Brå identifierar i hatbrottsstatistiken men som samma år inte har markerats som hatbrott hos polisen.

Den närmaste tiden kommer inte hatbrottsmarkeringen att studeras av Brå. Effektiviseringen av produktionen ledde till detta beslut, i kombination med hänsyn till det arbete som just nu sker mellan rättsväsendets myndigheter i syfte att strukturera och digitalisera informationsutbytet. Dessutom håller polisen

¹⁴³ Brå (2011b).

¹⁴⁴ RPS tillsynsrapport 2013:4.

¹⁴⁵ Se frågeformuläret i bilaga 3 i den tekniska rapporten (Brå, 2013c).

¹⁴⁶ Samma polismyndigheter som genomförde utbildning under 2012 samt ytterligare en.

¹⁴⁷ Brå (2012c)

just nu på att byta datasystem och plattform för ärenderegistrering. Eftersom denna typ av förändringar brukar kunna påverka arbetsrutinerna i ett inledande skede gjorde Brå bedömningen att det även kan påverka användandet av hatbrottsmarkeringen. Vi avvaktar därför den framtida utvecklingen.

Enligt enkätsvaren avseende 2012 används hatbrottsmarkeringen hos 10 polismyndigheter för att bland annat följa upp ärenden, föra intern statistik och samla kunskap om läget i det egna länet. Skåne och Stockholms län kontrollerar dessutom systematiskt informationen i de markerade ärendena och återkopplar på olika sätt till anmälningsupptagaren.

Hos flera polismyndigheter pågår eller planeras arbete med att öka identifieringen av hatbrott. Det pågår dessutom informationsutbyten mellan polismyndigheter och samarbete mellan polismyndigheter och intresseorganisationer i samma syfte.

Rättsväsendets arbete mot hatbrott

I den uppföljning av rättsväsendets arbete mot hatbrott åren 2003–2010 som Brå redovisade till regeringen 2011 lyftes bland annat följande omständigheter fram.¹⁴⁸ När det gäller kompetenshöjande insatser för att säkerställa arbetet med hatbrott konstaterades att i utbildningen för fiskaler och nyutnämnda domare har det tillkommit några inslag om hatbrott, medan utbildningsinsatserna för åklagarna fortfarande är relativt begränsade. Det konstaterades även att det behövs en enhetlig definition för hatbrott genom hela rättskedjan. I dagsläget skiftar den mellan myndigheterna. Därutöver noterades ett behov av sammanställningar av praxis över hur domstolarna dömt i hatbrottsmål, som polis och åklagare kan ha som utgångspunkt när de lägger upp arbete med att utreda brott med hatbrottsmotiv.

Det pågår för närvarande utvecklingsarbete inom rättsväsendet som påverkar hatbrottsområdet. Successivt införs under de närmaste åren nya system hos rättsväsendets myndigheter, där information om brott hålls strukturerad. På sikt kan det även uppstå en möjlighet att redan vid anmälningsstillfället registrera detaljerad information om hatbrott.

I rättsväsendet finns en efterfrågan om att kunna följa hatbrottsärenden från anmälan till domslut. Exempelvis genomförde Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum i Malmö ett projekt under 2012 i syfte att undersöka möjligheten att införa en metod så att

hatbrottsärenden kan identifieras hos åklagarmyndigheten, något som idag inte är möjligt. Även i en utredning från regeringen 2012 lades förslag fram i linje med rättsväsendets önskemål. Bland annat framhölls vikten av att kunna följa hatbrottsärenden genom rättsprocessen, säkrare markering av hatbrottsärenden genom hela rättskedjan och att kunna sammanställa statistik av högre kvalitet än vad som är möjligt idag.¹⁴⁹

Brottsförebyggande arbete mot hatbrott i Sverige

Det finns ett stort engagemang i Sverige avseende arbete mot hatbrott, och många verksamheter och projekt bedrivs som sprider kunskap och bemöter attityder. Organisationer för utsatta grupper arbetar även aktivt mot denna brottslighet.

För att nämna några exempel har det under senare år bedrivits projekt, från lokal till nationell nivå, inom Brottsoffermyndigheten, Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheters (RFSL), Forum för levande historia, Diskrimineringsbyrån i Uppsala och Svenska kommittén mot antisemitism. De har bland annat arbetat med att uppmana utsatta grupper att anmäla hatbrott och diskriminering, kunskapsinventering och spridning av kunskap samt aktivt arbetat med att påverka beslutsfattare och makthavare.

I november 2011 startade regeringen en hemsida¹⁵⁰ som bemöter vanliga myter som florerar på internet om invandrare och minoriteter. En annan aktör som har projekt som involverar internet är Diskrimineringsbyrån i Uppsala (DU). Efter en tvåårig förstudie startade de 2012 en hemsida om näthat.¹⁵¹ Där finns bland annat information och utbildningar riktade till ungdomar, organisationer och allmänhet, och människor kan rapportera utsatthet till DU för sammanställning.

Internationellt arbete mot hatbrott

Kunskap om hatbrott är väsentlig för att kunna arbeta aktivt mot rädsla, fientlighet och hat på grund av människors identitet och ursprung. Hatbrott som

¹⁴⁹ SOU 2012:74 s. 346ff

¹⁵⁰ <http://www.regeringen.se/tolerans>

¹⁵¹ Näthat är ett begrepp som omfattar hatbrott, diskriminering och övriga former av kränkningar som sker på internet. <http://nat-varo.eu/>

¹⁴⁸ Brå (2011b).

begrepp finns i stora delar av världen,¹⁵² men en arena som mer sällan uppmärksammas vid arbetet mot hatbrott är den internationella. Internationellt pågår arbete för att synliggöra hatbrott och skapa brottsförebyggande strategier. Inom organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) arbetar kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR)¹⁵³ med att bland annat samla in statistik kring hatbrott, information om lagstiftning på området och om (både lokala och nationella) projekt och initiativ. De 55 deltagande staterna i OSSE-samarbetet (alla europeiska stater samt USA, Kanada och de centralasiatiska staterna) har utnämnt nationella kontaktpunkter för denna uppgift.¹⁵⁴ Informationen som mottas av ODIHR redovisas i en årlig rapport om hatbrott och på olika hemsidor.¹⁵⁵

¹⁵² Att göra komparativa jämförelser är problematiskt då ett flertal skillnader finns, såsom olika definitioner och metoder för att identifiera hatbrott samt skillnader vid antalsräkning.

¹⁵³ <http://www.osce.org/odihr>

¹⁵⁴ I Sverige har Brå utnämnts till nationell kontaktpunkt och samlar årligen in information om arbetet mot hatbrott från ett stort antal aktörer, som rättsväsendet, relevanta myndigheter och intresseorganisationer.

¹⁵⁵ För att läsa om lagstiftning om hatbrott i olika länder besök hemsidan: <http://www.legislationline.org/topics/topic/4>. För att läsa om arbete mot hatbrott i olika länder besök TANDIS (the Tolerance and Non-Discrimination Information System): <http://tandis.odihr.pl>

Referenser

- Bachner, Henrik (1999). *Återkomsten. Antisemitism i Sverige efter 1945*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Berk, Ricard, A., Boyd, Elizabeth, A. och Hamner, Karl, M. (2003). Thinking more clearly about hate-motivated crimes. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2002). *Hatbrott. En uppföljning av rättsväsendets insatser*. Rapport 2002:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2006). *Konsten att läsa statistik om brottslighet*. Rapport 2006:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2007a). *Nationella trygghetsundersökningen 2006*. Teknisk rapport. Webbrapport 2007:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2007b). *Var går gränsen?Handledning för temaarbeten om integritet, sexuella trakasserier och sexualbrott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *Diskriminering i rättsprocessen. Om missgynnande av personer med utländsk bakgrund*. Rapport 2008:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2010). *NTU 2009. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport 2010:2. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2011b). *Rättsväsendets arbete med hatbrott. En uppföljning 2003–2010*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2013a). *NTU 2012. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport 2013:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2013b). *Nationella trygghetsundersökningen 2012. Teknisk rapport*. Rapport 2013:2. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2013c). *Hatbrott 2012. Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv*. Teknisk rapport 2013:17. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2013d). *Brott bland ungdomar i årskurs nio. Resultat från Skolundersökningen om brott åren 1995–2011*. Rapport 2013:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2013e). *Skolundersökningen om brott 1995–2011. Teknisk rapport*. Rapport 2013:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå och Forum för levande historia (2004). *Intolerans. Antisemitiska, homofobiska, islamofobiska och främlingsfientliga tendenser bland unga*. Författare: Ring, Jonas och Morgentau, Scarlett. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå och Forum för levande historia (2006). *Antisemitiska attityder och frågeställningar i Sverige*. Författare: Bachner, Henrik och Ring, Jonas. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Darj, Frida och Nathorst-Böös, Hedvig (2008). *”Är du kille eller tjej?” – En intervjustudie om unga transpersoners livsvillkor*. Stockholm: RFSL Ungdom.
- Diskrimineringsombudsmannen (DO) (2011). *Diskrimineringsombudsmannens årsredovisning 2010*. Hämtat den 28 mars 2011 från: <http://www.do.se/Documents/arsredovisningar/DO-arsredovisning-2012.pdf>
- Diskrimineringsombudsmannen (DO) (2013). *Diskrimineringsombudsmannens årsredovisning 2012*. Hämtat den 12 april 2012 från: <http://www.do.se/Documents/arsredovisningar/DO-arsredovisning-2012.pdf>
- Forum för levande historia (2006a). *En studie av homofoba hatbrott i Sverige*. Författare: Tiby, Eva. Stockholm: Forum för levande historia.
- Forum för levande historia (2006b). *Islamofobi – en studie av begreppet, ungdomars attityder och unga*

- muslimers utsatthet*. Författare: Otterbeck, Jonas och Bevelander, Pieter. Stockholm: Forum för levande historia.
- Gerstenfeld, Phyllis B. (2003). *Hate crimes. Causes, Controls and Controversies*. London: Sage.
- Gestrin, Håkan (2007). *Högerextrema rörelser och deras symboler*. Stockholm: Natur och kultur, Expo.
- Green Donald P., McFalls, Laurence H. och Smith, Jennifer K. (2003). Hate crime: An emergent research agenda. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Hall, Nathan (2005). *Hate crime*. Cullompton, Devon: Willan.
- Holm, Ann-Sofi., Osbeck, Christina och Wernersson, Inga (2003). *Kränkningar i skolan*. Rapport 5. Göteborgs universitet: Centrum för värdegrundsstudier.
- Justitiedepartementet (2006). *En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009*. Skr. 2005/06:69. Stockholm: Riksdagen.
- Larsson, Göran (2006). *Muslimerna kommer: tankar om islamofobi*. Göteborg: Makadam.
- Lohr, Sharon L. (2004). Statistical frontiers in survey sampling. *The American Statistician*, 58, 145–149.
- Morton J., Ritchie G. och Roch A. (2010). *Out of sight, out of mind? Transgender people's experiences of domestic abuse*. LGBT Youth Scotland och Equality network.
- Norrhem, Svante, Rydström, Jens och Winkvist, Hanna (2008). *Undantagsmänniskor – En svensk HBT-historia*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Nylund Skog, Susanne (2006). Med Davidsstjärnan under tröjan. Upplevelser av diskriminering och judiskt ursprung i Sverige 2005. I: *Rasism och främlingsfientlighet i Sverige – Antisemitism och islamofobi 2005*. Integrationsverkets rapportserie 2006:02. Norrköping: Integrationsverket.
- Office for democratic institutions and human rights, ODIHR (2006). *Education on the holocaust and on anti-semitism. An overview and analysis of educational approaches*. Warsaw: OSCE/ODIHR.
- Office for democratic institutions and human rights, ODIHR (2012). *Hate crimes in the OSCE region – incidents and responses. Annual Report for 2011*. Warsaw: OSCE/ODIHR.
- Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO (2008). *HomO:s Kommun-Handbok – en vägledning för dig som arbetar med brottsförebyggande verksamhet*. Hämtat den 14 april 2008 från: <http://www.homo.se/upload/homo/pdf_homo/Kommunweben_pdf_brottsforebyggande.pdf>
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2004). *Diskriminering av romer i Sverige: rapport från DO:s projekt åren 2002 och 2003 om åtgärder för att förebygga och motverka etnisk diskriminering av romer*. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2007). *Att färgas av Sverige – om unga svartas upplevelser av rasism och diskriminering*. Författare: Kalonaityté, Viktorija, Kawesa, Victoria och Tedros, Adam. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.
- Petrosino, Carolyn (2003). Connecting the past to the future. Hate crime in America. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL (2008). *www.rfsl.se* Hämtat 21 april 2008 från: <<http://www.rfsl.se/?p=693>>
- Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL (2010). *www.rfsl.se* Hämtat 15 april 2010 från: <http://www.rfsl.se/?p=115>
- Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten (2008). *Redovisning av uppdrag angående hatbrott*. Dnr: POA-426-547/07, ÅM-A2008/0053.
- Rikspolisstyrelsen (2013). *Inspektion av polismyndigheternas förmåga att upptäcka och utreda hatbrott*. Tillsynsrapport 2013:4.
- SOU 2012:74. Främlingsfienden inom oss. *Betänkande av Utredningen om ett effektivare arbete mot främlingsfientlighet*. Stockholm: Fritzes.
- Statskontoret (2011). *Brå och kriminalstatistiken*. Hämtad den 27 april 2013 från: <http://www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2011/201115.pdf>
- Säkerhetspolisen, Säpo (1997). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet under 1994 och 1995*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2001). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2000*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2005). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2004*. Rapportserie 2005:4. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Särndal, C., Swensson, B., & Wretman, J. (1992). *Model assisted survey sampling*. New York: Springer-Verlag.
- Tiby, Eva och Lander, Ingrid (1996). *Hat, hot, våld: ut-satta homosexuella kvinnor och män: en pilotstudie i Stockholm*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.

Tiby, Eva (1999). *Hatbrott?: homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott*. Stockholm: Stockholms universitet, Kriminologiska institutionen.

Tiby, Eva (2000). *De utsatta: brott mot homosexuella kvinnor och män*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.

Tiby, Eva (2007). Att studera hatbrott. I Brottsoffermyndighetens nyhetsbrev. *Hot, våld och fördomar*. Nummer 2/2007. s. 7–8.

Witkowska, Eva (2005). *Sexual harassment in schools. Prevalance, structure and perceptions*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet och Karolinska Institutet.

Figur- och tabellförteckning

Tabeller

I resultatredovisningen

4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott

Tabell 4.1. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott samt skattat antal utsatta personer åren 2006–2011 och skattat antal händelser år 2011, enligt NTU 2007–2012.....	22
Tabell 4.2. Skattat antal händelser i befolkningen (16–79 år) avseende främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott och andel polisanmälda händelser år 2011, enligt NTU 2012.....	24
Tabell 4.3. Andel ungdomar utsatta för främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott år 2011, enligt SUB 2012.....	26

5. Hatbrott – samtliga motiv

Tabell 5.1. Antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2008–2012.....	29
Tabell 5.2. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter tillvägagångssätt, år 2012.....	31
Tabell 5.3. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.....	32
Tabell 5.4. Antal och andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.....	33

6. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott

Tabell 6.1. Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2008–2012.....	37
Tabell 6.2. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2012.....	38
Tabell 6.3. Uppskattat antal och andel anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.....	39
Tabell 6.4. Antal och andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med främlingsfientliga/rasistiska motiv som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.....	40

6A. Afrofobiska hatbrott

Tabell 6A.1. Andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2012.....	43
Tabell 6A.2. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.....	44
Tabell 6A.3. Uppskattat antal och andel anmälningar med afrofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.....	45

6B. Antiromska hatbrott

Tabell 6B.1. Antal och andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2012.....	47
---	----

7. Antisemitiska hatbrott

Tabell 7.1. Antal och andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2008–2012.....	52
--	----

8. Islamofobiska hatbrott

Tabell 8.1. Antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2008–2012.....	57
Tabell 8.2. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.....	58

10. Homofobiska, bifobiska och heterofobiska hatbrott

Tabell 10.1. Antal och andel anmälningar med identifierade homofobiska, bifobiska och heterofobiska motiv, efter huvudbrottskategori, åren 2008–2012.....	66
Tabell 10.2. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade homofobiska, bifobiska och heterofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2012.....	68
Tabell 10.3. Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade homofobiska, bifobiska och heterofobiska motiv, efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.....	69

11. Transfobiska hatbrott

Tabell 11.1. Antal anmälningar med identifierade transfobiska motiv, åren 2008–2012.....	72
--	----

12. Hatbrott med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism

Tabell 12.1. Antal och andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism, efter hatbrottsmotiv, åren 2008–2012.....	76
Tabell 12.2. Antal och andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism efter huvudbrottskategori, åren 2008–2012.....	77

13. Regional fördelning

Tabell 13.1. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter storstadskommuner där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2012.....	86
Tabell 13.2. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och storstadskommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2012.....	86

Bilaga 1: Läns- och kommuntabeller

Tabell B1.1. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2012.....	100
Tabell B1.2. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2012.....	101
Tabell B1.3. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter kommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2012.....	102

Bilaga 2: Statistisk säkerhet

Tabell B2.1. Konfidensintervall (95 %) för antal utsatta i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott efter brottskategori år 2011, enligt NTU 2012.....	103
Tabell B2.2. Den utsattas kön vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2009–2011, enligt NTU 2010–2012. Andel händelser.....	103
Tabell B2.3. Den utsattas ålder vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2009–2011, enligt NTU 2010–2012. Andel händelser.....	103
Tabell B2.4. Konfidensintervall (95 %) för skattade antal och andelar anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, år 2012.....	104
Tabell B2.5. Antal identifierade anmälningar samt skattade antal anmälningar för hatbrottsmotiven 2012....	104
Tabell B2.6. Skattning av urvalsosäkerheten för olika antal i hatbrottsstatistiken 2012.....	105
Tabell B2.7. Skattning av urvalsosäkerheten för olika andelar uppdelat på olika antal hatbrottsanmälningar. Halva intervall.....	106

Figurer

2. Bakgrund

Figur 2.1. Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan.....	12
---	----

4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott

Figur 4A. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) år 2011 för personrån, misshandel, hot och trakasserier med respektive utan främlingsfientligt motiv, enligt NTU 2012. Andel i procent.....	23
Figur 4B. De utsattas kön vid homofobiska och främlingsfientliga hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2009–2011, enligt NTU 2010–2012.....	24
Figur 4C. De utsattas ålder vid främlingsfientliga och homofobiska hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2009–2011, enligt NTU 2010–2012.....	25
Figur 4D. De utsattas kön vid utsatthet för främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott, år 2011, enligt SUB.....	27
Figur 4E. De utsattas etniska bakgrund vid utsatthet för främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott, år 2011, enligt SUB.....	27

5. Hatbrott – samtliga motiv

Figur 5A. Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2002–2012.....	30
Figur 5B. Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori, år 2012.....	30
Figur 5C. Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter plats, år 2012.....	32

6. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott

Figur 6A.	Antal anmälningar med identifierade främlingsfientliga/ rasistiska motiv, åren 2002–2012.....	35
Figur 6B.	Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv mot minoritetsgrupper eller majoritetsgruppen samt mellan minoritetsgrupper, år 2012.....	36
Figur 6C.	Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter huvudbrottskategori, år 2012.....	36
Figur 6D.	Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter plats, år 2012.....	39

6A. Afrofobiska hatbrott

Figur 6A.A.	Utveckling av antal anmälningar med identifierade afrofobiska motiv, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2012.....	42
Figur 6A.B.	Andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter plats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.....	44
Figur 6A.C.	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med afrofobiska motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2010 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.....	45

6B. Antiromska hatbrott

Figur 6B.A.	Utveckling av antal anmälningar med identifierade antiromska motiv, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2012.....	47
Figur 6B.B.	Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.....	48
Figur 6B.C.	Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter plats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.....	49
Figur 6B.D.	Andel anmälningar med antiromska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2012.....	49
Figur 6B.E.	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med antiromska motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.....	49

7. Antisemitiska hatbrott

Figur 7A.	Utveckling av antal anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, åren 1997–2012.....	51
Figur 7B.	Utveckling av antal anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, hela landet utom Skåne, åren 2006–2012.....	51
Figur 7C.	Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2012.....	53
Figur 7D.	Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter plats, år 2012.....	53
Figur 7E.	Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.....	54
Figur 7F.	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med antisemitiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.....	54

8. Islamofobiska hatbrott

Figur 8A.	Utveckling av antal anmälningar med identifierade islamofobiska motiv, åren 2006–2012.....	56
Figur 8B.	Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2012.....	58
Figur 8C.	Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter plats, år 2012.....	58
Figur 8D.	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med islamofobiska motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.....	59

9. Kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott

Figur 9A.	Utveckling av antalet anmälningar med identifierade kristofobiska och andra antireligiösa motiv, åren 2008–2012.....	61
Figur 9B.	Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter huvudbrottskategori, år 2012.....	62
Figur 9C.	Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter huvudbrottskategori, år 2012.....	62
Figur 9D.	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med kristofobiska eller andra antireligiösa motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.....	63

10. Homofobiska, bifobiska och heterofobiska hatbrott

Figur 10A.	Antal anmälningar med identifierade homofobiska, bifobiska och heterofobiska motiv, åren 1997–2012.....	65
Figur 10B.	Andel anmälningar med identifierade homofobiska, bifobiska och heterofobiska motiv efter plats, år 2012.....	68
Figur 10C.	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med homofobiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.....	70

12. Hatbrott med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism

Figur 12A.	Antal anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism, åren 2004–2012.....	76
Figur 12B.	Andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism inom respektive hatbrottsmotiv, år 2012.....	77
Figur 12C.	Andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism efter tillvägagångssätt, år 2012.....	78
Figur 12D.	Andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism efter plats, år 2012.....	79
Figur 12E.	Andel anmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012.....	79
Figur 12F.	Andel anmälningar med koppling till högerextrem eller nationalsocialistisk organisation, år 2012.....	80
Figur 12G.	Andel uppklarade huvudbrott i hatbrottsanmälningar med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.....	81

13. Regional fördelning

Figur 13A.	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län per 100 000 invånare, år 2012.....	83
Figur 13B.	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar, efter län, som anmäldes år 2011 och som klarats upp under perioden januari 2011 till början av april 2013.....	85

Teckenförklaringar

- Noll

0 Mindre än 0,5 av enheten

x Tal lägre än tio

... Ingen uppgift tillgänglig

Bilaga 1. Läns- och kommuntabeller

Tabell B1.1 Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2012.

Län	Främlings- fientliga/ rasistiska		Antisemitiska		Islamofobiska		Kristofobiska och andra antireligiösa		Homofobiska, bifobiska och heterofobiska		Därav med tecken på koppling till hö- gerextremism och national- socialism		Totalt per län	
	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per
		100000		100000		100000		100000		100000		100000		100000
Stockholms län	1 345	64	50	2	99	5	45	2	236	11	176	8	1 789	85
Uppsala län	145	42	10	3	12	4	x	x	23	7	27	8	198	58
Södermanlands län	165	60	x	x	x	x	10	4	23	8	19	7	205	75
Östergötlands län	128	30	-	-	x	x	23	5	41	10	21	5	198	46
Jönköpings län	103	31	x	x	12	4	17	5	29	9	17	5	165	49
Kronobergs län	54	29	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	74	40
Kalmar län	74	32	x	x	x	x	x	x	x	x	17	7	101	43
Gotlands län	21	36	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	27	47
Blekinge län	35	23	x	x	x	x	-	-	x	x	x	x	48	31
Skåne län	527	42	83	7	41	3	52	4	85	7	81	6	793	63
Hallands län	85	28	-	-	x	x	-	-	14	5	17	5	107	35
Västra Götalands län	459	29	43	3	52	3	33	2	99	6	83	5	688	43
Värmlands län	87	32	x	x	x	x	x	x	19	7	21	8	116	42
Örebro län	145	51	x	x	12	4	x	x	21	7	27	10	190	67
Västmanlands län	105	41	x	x	x	x	x	x	14	6	21	8	138	54
Dalarnas län	112	40	-	-	10	4	x	x	10	4	12	4	145	52
Gävleborgs län	85	31	x	x	x	x	x	x	12	4	23	8	105	38
Västernorrlands län	74	31	-	-	-	-	14	6	10	4	x	x	101	42
Jämtlands län	29	23	-	-	x	x	x	x	x	x	x	x	48	38
Västerbottens län	66	25	-	-	-	-	x	x	21	8	12	5	97	37
Norrbottens län	52	21	-	-	10	4	x	x	23	9	10	4	91	37
Hela landet*	3 979	42	221	2	306	3	258	3	713	7	603	6	5 518	58

Internetredningar och anmälningar registrerade hos rikskriminalen ingår ej i länsredovisningen. Anmälningar med identifierade transfobiska motiv har exkluderats i länsredovisningen på grund av låga tal. Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2012, siffrorna är hämtade från SCB. Siffrorna i tabellen är uppskattade utifrån en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

x = färre än tio anmälningar, - = noll

* Totalredovisning av samtliga anmälningar, inklusive de som har exkluderats i den länsvisa redovisningen i tabellen.

Tabell B1.2. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2012.

Län	Våldsbrott*		Olaga hot/ ofredande		Ärekränkning		Skadegörelse/klotter		Hets mot folkgrupp		Olaga diskriminering		Övriga brott		Totalt per län	
	Antal	Per 100000	Antal	Per 100000	Antal	Per 100000	Antal	Per 100000	Antal	Per 100000	Antal	Per 100000	Antal	Per 100000	Antal	Per 100000
Stockholms län	378	18	665	32	277	13	229	11	149	7	54	3	37	2	1789	85
Uppsala län	35	10	64	19	25	7	43	13	23	7	x	x	x	x	198	58
Södermanlands län	29	11	85	31	54	20	17	6	19	7	-	-	x	x	205	75
Östergötlands län	29	7	70	16	33	8	27	6	21	5	x	x	10	2	198	46
Jönköpings län	27	8	76	23	14	4	19	5	23	7	-	-	x	x	165	49
Kronobergs län	12	7	33	18	x	x	10	6	x	x	x	x	x	x	74	40
Kalmar län	10	4	48	20	14	6	12	5	17	7	-	-	-	-	101	43
Gotlands län	x	x	14	25	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	27	47
Blekinge län	x	x	27	18	10	7	x	x	-	-	x	x	-	-	48	31
Skåne län	91	7	368	29	138	11	76	6	101	8	10	1	x	x	793	63
Hallands län	x	x	52	17	10	3	17	5	14	5	x	x	x	x	107	35
Västra Götalands län	91	6	316	20	116	7	56	3	74	5	21	1	14	1	688	43
Värmlands län	25	9	56	20	x	x	21	8	10	4	-	-	-	-	116	42
Örebro län	29	10	91	32	23	8	17	6	27	10	x	x	x	x	190	67
Västmanlands län	25	10	52	20	17	6	12	5	23	9	x	x	x	x	138	54
Dalarnas län	17	6	62	22	14	5	14	5	31	11	-	-	x	x	145	52
Gävleborgs län	14	5	39	14	23	8	x	x	14	5	x	x	x	x	105	38
Västernorrlands län	14	6	41	17	27	11	10	4	x	x	x	x	-	-	101	42
Jämtlands län	x	x	23	18	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	48	38
Västerbottens län	x	x	39	15	17	6	10	4	12	5	x	x	x	x	97	37
Norrbottnens län	12	5	50	20	17	7	x	x	x	x	-	-	-	-	91	37
Hela landet**	888	9	2 279	24	859	9	607	6	601	6	132	1	151	2	5518	58

Internutredningar och anmälningar registrerade hos rikskriminalen ingår ej i länsredovisningen. Anmälningar med identifierade transfobiska motiv har exkluderats i länsredovisningen på grund av låga tal.

Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2012, siffrorna är hämtade från SCB.

Siffrorna i tabellen är uppskattade utifrån en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

x = färre än tio anmälningar, - = noll

* I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman, rån, fridsbrott, kvinnofridsbrott och våldtäkt.

** Totalredovisning av samtliga anmälningar, inklusive de som har exkluderats i den länsvisa redovisningen i tabellen.

Tabell B1.3. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter kommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2012.

Kommun*	Antal	Per 100 000
Södertälje	95	107
Stockholm	936	107
Borlänge	52	105
Falkenberg	37	90
Upplands Väsby	35	87
Malmö	244	80
Ystad	23	80
Haninge	62	79
Botkyrka	64	75
Sigtuna	31	74
Järfälla	50	73
Falköping	23	72
Nässjö	21	70
Solna	50	70
Hässleholm	35	70
Enköping	27	67
Eskilstuna	60	61
Örebro	83	60
Skövde	31	60
Nyköping	31	59
Borås	62	59
Göteborg	308	59
Helsingborg	76	58
Jönköping	74	58
Hela landet	5 518	58
Lund	64	57
Uppsala	112	55
Huddinge	54	54
Norrköping	68	52
Växjö	43	51
Sundbyberg	21	51
Landskrona	21	49
Östersund	29	49
Trelleborg	21	49
Norrtälje	27	48
Västerås	66	47
Sundsvall	45	47
Nacka	43	47
Kristianstad	37	46
Linköping	66	45
Gotland	25	43
Karlstad	37	43
Luleå	29	39
Umeå	43	37
Karlskrona	21	32
Halmstad	25	27
Gävle	25	26

Antal per 100 000 baseras på kommunernas medelfolkmängd 2012, siffrorna är hämtade från SCB. Siffrorna i tabellen är uppskattade utifrån en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

* Endast kommuner med minst 20 uppskattade hatbrottsanmälningar redovisas.

Bilaga 2. Statistisk säkerhet

Självrapporterad utsatthet för hatbrott

Tabell B2.1. Konfidensintervall (95 %) för antal utsatta i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott efter brottskategori år 2011, enligt NTU 2012.

	Skattat antal utsatta personer i befolkningen	Halvt osäkerhetsintervall (+/-)	Antal observationer (n)
ANTAL UTSATTA			
Totalt, främlingsfientligt	86 000	44 000	122
Totalt, homofobiskt	13 000	17 000	22
Totalt, antireligiöst	28 000	25 000	37
ANDEL I BEFOLKNINGEN			
Totalt, främlingsfientligt	1,2 %	0,6 %	122
Totalt, homofobiskt	0,2 %	0,2 %	22
Totalt, antireligiöst	0,4 %	0,3 %	37
ANTAL utsatta främlingsfientliga			
Personrån	11 000	51 000	16
Misshandel	19 000	41 000	28
Hot	35 000	46 000	50
Trakasserier	21 000	39 000	28
ANDEL utsatta främlingsfientliga			
Personrån	0,1 %	0,7 %	16
Misshandel	0,3 %	0,6 %	28
Hot	0,5 %	0,6 %	50
Trakasserier	0,3 %	0,5 %	28

Tabell B2.2. Den utsattas kön vid hatbrott i befolkningen (16-79 år) år 2009-2011, enligt NTU 2010-2012. Andel händelser.

	Män	Kvinnor
Främlingsfientliga hatbrott (n=401)		
Andel av främlingsfientliga hatbrott	51 %	49 %
Nedre konfidensintervall	48 %	46 %
Övre konfidensintervall	54 %	51 %
Homofobiska hatbrott (n=79)		
Andel av homofobiska hatbrott	55 %	45 %
Nedre konfidensintervall	52 %	42 %
Övre konfidensintervall	58 %	47 %

Tabell B2.3. Den utsattes ålder vid hatbrott i befolkningen (16-79 år) år 2009-2011, enligt NTU 2010-2012. Andel händelser.

	16-24 år	25-44 år	45-64 år	65-79 år
Främlingsfientliga hatbrott (n=401)				
Andel av främlingsfientliga hatbrott	32 %	36 %	27 %	5 %
Nedre gräns konfidensintervall	29 %	34 %	23 %	2 %
Övre gräns konfidensintervall	34 %	39 %	30 %	8 %
Homofobiska hatbrott (n=79)				
Andel av homofobiska hatbrott	40 %	33 %	27 %	0 %
Nedre gräns konfidensintervall	37 %	30 %	24 %	0 %
Övre gräns konfidensintervall	43 %	36 %	31 %	0 %

Polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv

Tabell B2.4. Konfidensintervall (95 %) för skattade antal och andelar anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, år 2012.

Motiv	Antal			Andel	
	Nedre intervall	Skattat antal anmälningar	Övre intervall	Andel	Halvt osäkerhetsintervall (+/-)
Främlingsfientliga/rasistiska	3 854	3 979	4 104	72	1,2
Afrofobiska*	879	940	1 001	17	1,0
Antiromska**	186	215	244	4	0,5
<i>Mellan minoriteter</i>	412	454	496	8	0,7
<i>Mot majoritetsgrupp</i>	104	126	148	2	0,4
Antisemitiska	191	221	251	4	0,5
Islamofobiska	271	306	341	6	0,6
Kristofobiska och andra antireligiösa	226	258	290	5	0,6
Kristofobiska	172	200	228	4	0,5
Homofobiska, bifobiska och heterofobiska	660	713	766	13	0,9
Homofobiska	642	694	746	13	0,9
Transfobiska	28	41	54	1	0,3
Summa	5 371	5 518	5 665	100	0

* Inkluderar både majoritet mot afrosvensk och minoritet mot afrosvensk.

** Inkluderar både majoritet mot romer och minoritet mot romer.

Tabell B2.5. Antal identifierade anmälningar samt skattade antal anmälningar för hatbrottsmotiven 2012.

Motiv	Antal anmälningar i undersökningsmaterialet (n)	Skattat antal anmälningar i populationen (N)
Främlingsfientliga/rasistiska	1 926	3 979
Afrofobiska	455	940
Antiromska	104	215
Antisemitiska	107	221
Islamofobiska	148	306
Kristofobiska och andra antireligiösa	179	258
Kristofobiska	97	200
Andra antireligiösa	28	58
Homofobiska, bifobiska och heterofobiska	345	713
Transfobiska	20	41
Totalt	2 671	5 518
<i>Hatbrott med tecken på koppling till högerextremism och nationalism</i>	292	603

Tabell B2.6. Skattning av urvalsosäkerheten för olika antal i hatbrottsstatistiken 2012 (N=373 114, n=180 610).

Skattat antal anmäl- ningar	Halvt osä- kerhets- intervall (+/-)	Nedre intervall	Övre intervall	Skattat antal anmäl- ningar	Halvt osä- kerhets- intervall (+/-)	Nedre intervall	Övre intervall	Skattat antal anmäl- ningar	Halvt osä- kerhets- intervall (+/-)	Nedre intervall	Övre intervall
2	3	-1	5	275	33	242	308	2 600	101	2 499	2 701
4	4	0	8	300	34	265	334	2 700	103	2 597	2 803
6	5	1	11	325	36	289	361	2 800	105	2 695	2 905
8	6	2	14	350	37	313	387	2 900	107	2 793	3 007
10	6	4	16	375	39	336	414	3 000	109	2 891	3 109
15	8	8	23	400	40	360	440	3 100	110	2 990	3 210
20	9	11	29	425	41	384	466	3 200	112	3 088	3 312
25	10	15	35	450	42	408	493	3 300	114	3 186	3 414
30	11	19	41	475	43	432	519	3 400	116	3 284	3 516
35	12	23	47	500	45	455	544	3 500	117	3 383	3 617
40	13	28	53	550	47	503	596	3 600	119	3 481	3 719
45	13	32	59	600	49	551	648	3 700	121	3 579	3 821
50	14	36	64	650	51	599	700	3 800	122	3 678	3 922
55	15	40	69	700	53	647	752	3 900	124	3 776	4 024
60	15	44	75	750	54	695	804	4 000	125	3 875	4 125
65	16	49	81	800	56	743	856	4 100	127	3 973	4 227
70	17	54	87	850	58	792	908	4 200	128	4 072	4 328
75	17	58	93	900	60	840	959	4 300	130	4 170	4 430
80	18	62	97	950	61	888	1 011	4 400	131	4 269	4 531
85	18	67	103	1 000	63	937	1 063	4 500	133	4 367	4 633
90	19	71	109	1 100	66	1 034	1 166	4 600	134	4 466	4 734
95	19	76	114	1 200	69	1 131	1 269	4 700	136	4 564	4 836
100	20	80	120	1 300	72	1 228	1 372	4 800	137	4 663	4 937
110	21	89	131	1 400	74	1 326	1 474	4 900	139	4 761	5 039
120	22	98	142	1 500	77	1 423	1 577	5 000	140	4 860	5 140
130	23	107	152	1 600	80	1 520	1 680	5 100	141	4 959	5 241
140	24	117	164	1 700	82	1 618	1 782	5 200	143	5 057	5 343
150	24	125	174	1 800	84	1 716	1 884	5 300	144	5 156	5 444
160	25	135	185	1 900	87	1 813	1 987	5 400	145	5 255	5 545
170	26	144	196	2 000	89	1 911	2 089	5 500	147	5 353	5 647
180	27	153	206	2 100	91	2 009	2 191	5 600	148	5 452	5 748
190	27	163	218	2 200	93	2 107	2 293	5 700	149	5 551	5 849
200	28	172	229	2 300	95	2 205	2 395	5 800	151	5 649	5 951
225	30	195	255	2 400	97	2 303	2 497	5 900	152	5 748	6 052
250	31	218	281	2 500	99	2 401	2 599	6 000	153	5 847	6 153

Tabell B2.7. Skattning av urvalsosäkerheten för olika andelar uppdelat på olika antal hatbrottsanmälningar. Halva intervall.

Antal anmälningar i undersökningsmaterialet (n)	Andel i procent									
	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50
20	6,9	9,5	11,4	12,7	13,8	14,6	15,2	15,6	15,8	15,9
40	4,8	6,7	7,9	8,9	9,6	10,2	10,6	10,9	11,0	11,1
60	3,9	5,4	6,4	7,2	7,8	8,3	8,6	8,8	9,0	9,0
80	3,4	4,7	5,6	6,2	6,8	7,1	7,4	7,6	7,8	7,8
100	3,0	4,2	5,0	5,6	6,0	6,4	6,6	6,8	6,9	7,0
120	2,8	3,8	4,5	5,1	5,5	5,8	6,1	6,2	6,3	6,4
140	2,6	3,5	4,2	4,7	5,1	5,4	5,6	5,8	5,8	5,9
160	2,4	3,3	3,9	4,4	4,8	5,0	5,2	5,4	5,5	5,5
180	2,3	3,1	3,7	4,1	4,5	4,7	4,9	5,1	5,2	5,2
200	2,1	2,9	3,5	3,9	4,3	4,5	4,7	4,8	4,9	4,9
220	2,0	2,8	3,3	3,7	4,1	4,3	4,5	4,6	4,7	4,7
240	2,0	2,7	3,2	3,6	3,9	4,1	4,3	4,4	4,5	4,5
260	1,9	2,6	3,1	3,4	3,7	3,9	4,1	4,2	4,3	4,3
280	1,8	2,5	3,0	3,3	3,6	3,8	4,0	4,1	4,1	4,1
300	1,7	2,4	2,9	3,2	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0
350	1,6	2,2	2,6	3,0	3,2	3,4	3,5	3,6	3,7	3,7
400	1,5	2,1	2,5	2,8	3,0	3,2	3,3	3,4	3,5	3,5
450	1,4	2,0	2,3	2,6	2,8	3,0	3,1	3,2	3,3	3,3
500	1,4	1,9	2,2	2,5	2,7	2,8	3,0	3,0	3,1	3,1
550	1,3	1,8	2,1	2,4	2,6	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0
600	1,2	1,7	2,0	2,3	2,5	2,6	2,7	2,8	2,8	2,8
650	1,2	1,6	1,9	2,2	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7	2,7
700	1,1	1,6	1,9	2,1	2,3	2,4	2,5	2,6	2,6	2,6
750	1,1	1,5	1,8	2,0	2,2	2,3	2,4	2,5	2,5	2,5
800	1,1	1,5	1,8	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5
850	1,0	1,4	1,7	1,9	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	2,4
900	1,0	1,4	1,7	1,8	2,0	2,1	2,2	2,3	2,3	2,3
950	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2
1 000	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2	2,2
1 250	0,9	1,2	1,4	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0
1 500	0,8	1,1	1,3	1,4	1,6	1,6	1,7	1,8	1,8	1,8
1 750	0,7	1,0	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,7
2 000	0,7	0,9	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5
2 500	0,6	0,8	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4
3 000	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3

Om tabellerna och statistisk säkerhet

Statistiken i denna rapport bygger på ett urval om hälften¹⁵⁶ av de polisanmälningar som registrerades under år 2012 och som avsåg särskilt utvalda brottstyper (våldsbrott, olaga hot/ofredande, skadegörelse, klotter, hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och övriga brott).¹⁵⁷ Observationerna skattades till populationsnivå, det vill säga till en nivå som om samtliga polisanmälningar hade ingått i undersökningen.

Då urvalet är slumpmässigt är det med hjälp av statistisk teori möjligt att uppskatta osäkerheten för varje skattning, det vill säga varje uppräknings. Observera dock att det endast avser osäkerhet som är kopplad till urvalsförfarandet, det täcker inte in osäkerhet kring andra felkällor som hatbrottsstatistiken är behäftad med.

Genom tabellerna B2.6 och B2.7 är det möjligt att ta fram ett grovt osäkerhetsintervall över hur säker skattningen är. Något förenklat kan man säga att om två intervall *inte* överlappar varandra är skillnaden mellan skattningarna statistiskt säker. Skillnaden beror då inte på slumpen som uppstår på grund av att urvalet är slumpmässigt. Att en skillnad är statistiskt säker kallas ofta för att skillnaden är statistiskt signifikant. För korrekta uppskattningar av osäkerhetsintervall se Lohr (2004) eller Särndal, Swensson och Wretman (1992).

Hur tolkas tabellerna?

Tabellerna redogör för ett grovt sätt att betrakta skattningarnas osäkerhet avseende antalssiffror och andelar. Att tabellerna redogör *halva osäkerhetsintervall* innebär att värdet i tabellen dels *dras ifrån* skattningen för att erhålla värdet för den *nedre gränsen*, dels *läggs till* skattningen för att erhålla värdet för den *övre gränsen* i intervallet.

Exempel på skattning av andelar: Fördelning av brottsplatser för antiromska hatbrott

I tabell 6B.A redovisas de vanligaste brottsplatserna i identifierade anmälningar med antiromska motiv 2012. Kategorierna med störst andelar avsåg *övriga platser* (26 procent), *allmänna platser* (21 procent),

hem (19 procent) och *internet* (13 procent). Är kategorin *övriga platser* (där bland annat butiker och bensinstationer ingår) den vanligaste brottsplatsen i anmälningarna?

Innan du börjar beräkna osäkerheten för andelen går du till tabell B2.5 och tar reda på hur många antiromska anmälningar som *observerades* i undersökningen, det vill säga före det att antalet skattades till populationsnivå. Antiromska anmälningar utgjorde 104 anmälningar i undersökningsmaterialet. Andelen anmälda brott som begicks på övriga platser var som nämnts 26 procent. För att beräkna osäkerheten för den skattningen använder du tabell B2.7.

Det första steget är att avrunda *antalet observerade anmälningar* (det vill säga 104) till närmaste antal anmälningar i tabellen (vilket är 100).¹⁵⁸ Därefter avrundas procenttalet till närmaste *andel i procent i tabellen* (vilket är 25). I rutan för *antalet observerade anmälningar* = 100 och *andel i procent* = 25 står 6,0. Denna siffra drar du både ifrån och lägger till den skattade andelen på 26 procent. Beräkningen (26 procent plus/minus 6,0) ger ett osäkerhetsintervall mellan 20 och 32 procent. Motsvarande uträkningar görs sedan för de andra kategorierna.

Antal anmälningar i undersökningsmaterialet (n)	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70
20	6,9	9,5	11,4	12,7	13,8	14,6
40	4,8	6,7	7,9	8,9	9,6	10,2
60	3,9	5,4	6,4	7,2	7,8	8,3
80	3,4	4,7	5,6	6,2	6,8	7,1
100	3,0	4,2	5,0	5,6	6,0	6,4
120	2,8	3,8	4,5	5,1	5,5	5,8
140	2,6	3,5	4,2	4,7	5,1	5,4

Uträkningen för kategorin internet är värd att kommentera särskilt. Andelen är 13 procent, vilket ligger närmare 15 än 10 procent. Avrundningen i uträkningen gör emellertid att exakta andelen skulle kunna ligga antingen vid 13, närmare 12,6 eller 13,4. För en konservativ uppskattning kan man avrunda uppåt och använda halva konfidensintervallet för 15. Men av olika skäl kanske man vill få ett konfidensintervall så nära 13 som möjligt. Då kan man ta värdet för 15 (5,0), addera med värdet för 10 (4,2) och dividera med 2, så får

¹⁵⁶ På grund av att uttag görs efter en buffertperiod om två månader missas ärenden som polisen därefter uppdaterar med en brottskod som ingår i Brås urval. Därför ingår 48,4 procent av de relevanta anmälningarna från 2012.

¹⁵⁷ För en komplett förteckning över vilka brottskoder som genomförs, se den tekniska rapporten (Brå 2013:17).

¹⁵⁸ Vill man ta det säkra före det osäkra och få en mycket konservativ skattning avrundar man antalet observerade anmälningar *nedåt* och den skattade andelen (i procent) *uppåt*.

	Övriga platser	Allmänna platser	Hem	Internet (A)	Internet (B)
Andel i procent	26	21	19	13	13
Avrundas till närmaste andel i tabellen	25	20	20	15	15 och 10
Antal observerade anmälningar	104	104	104	104	104
Avrundas till närmaste antal i tabellen	100	100	100	100	100
Halva osäkerhetsintervallets storlek (enligt tabellen)	6,0	5,6	5,6	5,0	5,0+ 4,2/2 =4,6
Osäkerhetsintervall (andelen +/- halva intervallet)	20,0–32,0	15,4–26,6	13,4–24,6	8,0–18,0	8,4–17,6

man halva konfidensintervallet för 12,5 (4,6), vilket ligger närmare 13. I det här exemplet har vi gjort på båda sätten för att visa hur det skulle se ut.

Intervallet för kategorin övriga platser ligger högre än för kategorin internet (både för alternativ A och B), vilket innebär att skillnaden mellan övriga platser och internet med största sannolikhet är signifikant, det vill säga statistiskt säkerställt. Däremot överlappar den undre gränsen för övriga platser (20,0 procent) med övre gränsen för både allmänna platser (26,6 procent) och hem (24,6 procent). Detta resultat innebär att skillnaden dem emellan inte är signifikant, det vill säga att det inte kan uteslutas att slumpen i urvalsförloppet kan ha påverkat resultatet.

Exempel på *skattning av antal*: Nivån av antalet anmälda våldsbrott med homo-, bi- och heterofobiska motiv

Enligt tabell 10.1 identifierades förra året 163 anmälda våldsbrott med ett homofobiskt motiv, vilket är det lägsta antalet under perioden 2008–2012. Är antalet identifierade våldsbrott lägre idag än under tidigare år?

I tabell B2.6 finns redan osäkerhetsintervallen uträknade för en lista med strategiskt angivna skattade antal anmälningar. För att se osäkerhetsintervallet för våldsbrott avrundar du antalet (163) till närmaste antal i tabellen (160). Det halva osäkerhetsintervallet anges till 25. Detta tal drar du både ifrån och lägger till till det skattade antalet 163. Beräkningen (163 plus/minus 25) ger ett osäkerhetsintervall mellan 138 och 188. Vill man kvickt, utan att räkna, få ett grovt intervall kan man använda sig av det som är angivet i tabellen, där osäkerhetsintervallet för 160 anges som mellan 135 och 185. Proceduren upprepas med alla år som har skattade siffror, vilket i år innebär att det bara behöver göras för 2012.

Intervallet för våldsbrott ligger lägre än antalssiffran för 2011 (som baserar sig på en fullständig undersökning och därför inte har något osäkerhetsintervall), liksom för 2008 och 2009. Det innebär att skillnaden mellan 2012 och dessa år med största sannolikhet är signifikant. Däremot överlappar den övre gränsen för 2012 års antal (188) med 2010 års antal (176), vilket innebär att skillnaden dem emellan troligtvis inte är signifikant, det vill säga statistiskt säkerställt.

Adnan arbetar som taxichaufför och uppger att han på kvällen körde en kvinna till centrum. Under resans gång uttalade sig kvinnan nedlåtande om invandrare och kallade honom för ”jävla invandrare” och ”blattesvin”.

Ovanstående citat är ett exempel på ett främlingsfientligt hatbrott hämtat ur Hatbrott 2012. Rapporten är att betrakta som en årsbok över hatbrottsstatistiken. Den utgörs av polisanmälningar där Brå har identifierat olika hatbrottsmotiv samt uppgifter om självrapporterad utsatthet för hatbrott utifrån *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) och nu för första gången *Skolundersökningen om brott* (SUB).

Ett hatbrott kan vara allt från klotter till mord – det är motivet till brottet som avgör om det är ett hatbrott eller inte. Även om oenighet råder om vad som bör inkluderas i termen hatbrott råder internationell enighet om att händelsen är ett resultat av bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde. Statistik om hatbrott i Sverige har redovisats årligen sedan 1993.

Inför årets rapport har produktionen av statistiken över polisanmälningar effektiviserats. Undersökningen har bland annat gjorts om från en totalundersökning till en urvalsundersökning. Förutom nivå och utveckling ges information om bland annat vanliga brottstyper, brottsplatser, regional fördelning och hur stor andel av anmälningarna från 2011 som har klarats upp.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 401 87 00 • FAX +46 (0)8 411 90 75 • E-POST INFO@BRA.SE • WWW.BRA.SE

ISBN 978-91-87335-13-6 • ISSN 1100-6676